

vijesti
muzealaca i
konzervatora
2021

vijesti muzealaca i konzervatora 2021

Impressum

Autori u ovom broju

Nakladnik:
Hrvatsko muzejsko društvo / Croatian Museum Association

Sjedište redakcije:
HMD, Rooseveltov trg 5, 10000 Zagreb

Kontakt: 091/2100909

E-mail: hmd@hrmud.hr

Za izdavača: Vlasta Krklec

Urednica: Vlasta Krklec

Redakcija: Sunčica Drempetić, Vlasta Krklec

Korektura: Vlasta Krklec

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak: ART73

Tisak: Tiskara Zelina d.o.o.

Naklada: 250 primjeraka

ISSN: 1331 - 2448

Zagreb, prosinac 2021.

Tisak časopisa financijski je podržao Gradski ured za kulturu Grada Zagreba.

Prvi broj Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske izašao je u Zagrebu travnja 1952. godine.

Fotografija na ovitku:
Utvrda Nutjak kod Trilja, 15.st.
snimila: Vlasta Krklec

Aneta Barišić
kustosica
Umjetnički paviljon u Zagrebu

dr.sc. Klementina Batina
viša stručna suradnica
Odsjek za etnologiju HAZU, Zagreb

Sanja Budić Leto
kustosica
Muzej triljskog kraja

Sunčica Drempetić
kustosica, tajnica
Hrvatsko muzejsko društvo, Zagreb

Nikolina Hrust
viša dokumentaristica
Umjetnički paviljon u Zagrebu

Katarina Krizmanić
muzejska savjetnica
Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb

Mirjana Margetić
muzejska savjetnica pedagoginja
Etnografski muzej Istre, Pazin

mr.sc. Nediljka Prlj Šimić
muzejska savjetnica
Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb

Jelena Roboz
viša kustosica pedagoginja
Hrvatski povijesni muzej, Zagreb

Marija Sabolić
muzejska pedagoginja
Muzej grada Zagreba

Nina Sivec
viša kustosica dokumentaristica
Tiflološki muzej, Zagreb

Petra Šimić
kustosica
Muzej Domovinskog rata u Splitu

Anđela Vrcić
kustosica
Muzej Cetinske krajine - Sinj

dr.sc. Ana Vukadin
viša knjižničarka, stručna suradnica za normizaciju
Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb

Sadržaj

Vlasta Krklec	6
Uvodna riječ	
Stručni priloz	
Andela Vrc	8
Novo ruho Muzeja Cetinske krajine - Sinj	
Aneta Barišić	12
Osvrt na izložbu Prostor 10 u Meštrovićevu paviljonu	
Mirjana Margetić	18
Put izložbe "U pokretu - o putujućim trgovcima kroz, i u Istri"	
Petra Šimić	22
"Heroj u ratu - hrvatski ponos u miru" - ciklus izložbi Muzeja Domovinskog rata u Splitu	
Nina Sivec	26
Dokumentiranje izložbene djelatnosti Tiflološkog muzeja	
Klementina Batina	34
Šlinga i šarene perle povodom Dana europske baštine u Bistri	
Sanja Budić Leto	36
Ljetni pedagoško-edukativni program Muzeja triljskog kraja	
Marija Sabolić	40
"Izvanredne priče iz dubina zemlje!"	
Ana Vukadin	46
Razvoj publike: priručnik za edukaciju arhivista i baštinskih stručnjaka. Zagreb: ICARUS Hrvatska, 2021.	

Iz programa Hrvatskog muzejskog društva	
Sunčica Drempetić Godišnje nagrade i priznanja Hrvatskog muzejskog društva za 2020. godinu i Nagrada za životno djelo	50
Nikolina Hrust Objava i praćenje digitalnih sadržaja na društvenim mrežama u Noći muzeja 2021.	60
Jelena Roboz Izvanredna EMA	64
In memoriam Katarina Krizmanić i Nediljka Prlj Šimić Jakov Radovčić (1946.- 2021.) Darko Rukavina (1944.-2021.)	88

Uvodna riječ

Drage čitateljice i čitatelji časopisa VMK,

Godina 2021. također je bila teška za našu kulturu općenito, opterećena pandemijom Covid 19 i nesagledivim posljedicama razornih potresa koji su onemogućili redovan rad većine naših muzeja i galerija. Unatoč tome, naši su muzealci ipak pronašli dobra rješenja kako bi zadržali svoju publiku, te realizirali brojna kulturna događanja i aktivnosti koja su obilježila 2021. godinu.

U proljeće 2021. u Sinju se otvorio novi stalni postav Muzeja Cetinske krajine o čemu nas je izvijestila kustosica Anđela Vrca.

Osvrt na zanimljivu izložbu Prostor 10 u Meštrovićevom paviljonu dala je Aneta Barišić.

Mirjana Margetić upoznala nas je s poučnom izložbom o trgovini u pokretu na području Istre i okolice, a Petra Šimić o ciklusu izložbi Muzeja Domovinskog rata u Splitu.

O dokumentiranju izložbene djelatnosti Tiflološkog muzeja u Zagrebu upoznaje nas Nina Sivec.

Ana Vukadin napisala je kratki osvrt o Priručniku za edukaciju arhivista i drugih baštinskih stručnjaka.

Marija Sabolić predstavila je edukacijsko – pedagoške programe Muzeja grada Zagreba povodom ovogodišnje EMA, a Sanja Budić Leto o ljetnim edukativnim programima Muzeja triljskog kraja.

Klementina Batina vodi nas na Dane Europske baštine u Bistri.

Iz programa Hrvatskog muzejskog društva navodimo uspješne godišnje aktivnosti.

HMD je dodijelilo Godišnje nagrade i posebna priznanja za muzejska ostvarenja u 2020. godini, a svečanost je održana u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, u skladu s propisanim epidemiološkim mjerama.

Nagrada za životno djelo dodijeljena je kolegi Davoru Fulanoviću, muzejskom savjetniku u mirovini Tehničkog muzeja Nikola Tesla u Zagrebu. Svima na-

građenima iskreno čestitamo u ime našeg strukovnog društva i cijele muzejske zajednice!

Nikolina Hrust daje zanimljiv osvrt na 16. Noć muzeja koja se i ove godine održala u digitalnim obliku, pa su svakako važne i analize praćenja društvenih mreža povodom ove značajne kulturne manifestacije.

Jelena Roboz, koordinatorica Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD, pripremila je opsežno izvješće o održanoj 26. Edukativnoj muzejskoj akciji širom Hrvatske u izvanrednim okolnostima.

Sjećamo se naših dragih kolega i geologa Jakova Radovčića i Darka Rukavine, koji su gotovo cijeli radni vijek proveli u Hrvatskom prirodoslovnom muzeju u Zagrebu, te ostavili neizbrisiv trag u našoj geološko – paleontološkoj struci.

Na kraju želimo zahvaliti Gradskom uredu za kulturu Grada Zagreba na kontinuiranoj financijskoj potpori za izdavanje našeg stručnog časopisa.

HMD se ovom prilikom najsrdačnije zahvaljuje svima koji su svojim osobitim zalaganjem doprinijeli ostvarenju ovog izdanja VMK.

Srdačno
Vlasta Krklec, predsjednica HMD

Stručni prilozi

	Anđela Vrca
Novo ruho Muzeja Cetinske krajine - Sinj	
	Aneta Barišić
Osvrt na izložbu Prostor 10 u Meštrovićevu paviljonu	
	Mirjana Margetić
Put izložbe "U pokretu - o putujućim trgovcima kroz, i u Istri"	
	Petra Šimić
"Heroj u ratu - hrvatski ponos u miru" - ciklus izložbi Muzeja Domovinskog rata u Splitu	
	Nina Sivec
Dokumentiranje izložbene djelatnosti Tiflološkog muzeja	
	Klementina Batina
Šlinga i šarene perle povodom Dana europske baštine u Bistri	
	Sanja Budić Leto
Ljetni pedagoško-edukativni program Muzeja triljskog kraja	
	Marija Sabolić
"Izvanredne priče iz dubina zemlje!"	
	Ana Vukadin
Razvoj publike: priručnik za edukaciju arhivista i baštinskih stručnjaka. Zagreb: ICARUS Hrvatska, 2021.	

Andela Vrca

Novo ruho Muzeja Cetinske krajine - Sinj

Muzej Cetinske krajine – Sinj sustavno skrbi za zaštitu, očuvanje i prezentaciju kulturnog nasljeđa materijalne i duhovne baštine Sinja i Cetinske krajine. Osnovan je 7. srpnja 1956. godine kao Gradski muzej – Sinj, a od 1963. godine nosi sadašnje ime.

Od svog utemeljenja smješten je u istoj zgradi, spomeničkom objektu Palacina, koja je dio povijesnog sklopa, i zajedno s tvrđavom Kamičak čini zaštićeno kulturno dobro Republike Hrvatske. Prema vrsti građe Muzej je opći, te regionalni prema teritorijalnom području obavljanja muzejske djelatnosti. Tijekom godina svog djelovanja Muzej se neprestano obogaćivao vrijednim akvizicijama, pribavljanim otkupima, darovanjima i arheološkim istraživanjima na području Sinja i Cetinske krajine. Muzejska građa je raspoređena u devet odjela (Arheološki odjel, Etnografski odjel, Povijesni odjel, Umjetnički odjel, Prirodoslovni odjel, Knjižnični odjel, Restauratorski odjel,

Pedagoški odjel te Dokumentacijski odjel) kroz dvadeset dvije muzejske zbirke. Knjižnica Muzeja Cetinske krajine – Sinj u sustavu muzeja je od njegovog osnutka i posjeduje gotovo 9000 bibliografskih jedinica. Knjižni fond se konstantno popunjava kupnjom, donacijama, darivanjem i razmjenom sa srodnim kulturnim i znanstvenim institucijama.

U srpnju 2021. godine Muzej je proslavio 65. godišnjicu osnutka, a ususret ovoj velikoj obljetnici, nakon tri i pol godine obnove, Muzej je 16. travnja 2021. ponovno otvorio svoja vrata. Uz svečano otvorenje Muzeja Cetinske krajine – Sinj predstavljen je i novi stalni postav. Rekonstrukcija, obnova i opremanje zgrade Muzeja s dvorištem realizirane su u okviru integriranog projekta *Sinj u sridu* – projekt obnove i uređenja jedinstvene kulturne baštine Sinja koji je sufinanciran sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj.

Završetkom projekta Muzej je dobio znatno uvećan i obnovljen prostor, uz obnovu zgrade renoviran je cijeli kompleks tvrđave Kamičak s muzejskim dvorištem, a uskoro se planira postavljanje novog lapidarija i

Župan Blaženko Boban, ravnateljica Daria Domazet i državni tajnik u Ministarstvu kulture i medija Ivica Poljičak (foto MCK-Sinj)

Novi stalni postav Muzeja Cetinske krajine – Sinj (foto MCK-Sinj)

botaničkog vrta. Novi stalni postav smješten je na prvom katu zgrade Palacina zajedno s prostorom privremenih izložbi, dok se u prostoru potkrovlja nalaze službene i tehničke prostorije Muzeja.

Novi stalni postav Muzeja Cetinske krajine prezentira prirodoslovnu, arheološku, povijesnu, etnografsku, umjetničku, kulturno-povijesnu i drugu baštinu Sinja i Cetinske krajine.

Uz naglašenu atmosferičnost interdisciplinarnom prezentacijom posjetitelju se olakšalo razumijevanje kulturnog identiteta prostora Cetinske krajine koji se očituje u prožetosti prirodnih procesa sa stoljetnom prošlošću. Niz od četiri prostorne cjeline sa zaglavnim gumnom definiran je slijedom laganih pregrada od tekstila u boji. Te pregrade istovremeno usmjeravaju kretanje kroz postav i omogućuju nizanje manjih izložbenih cjelina u jasnoj narativnoj progresiji. U skladu s prevladavajućom tematikom i motivima postava, pregrade su izvedene blago transparentne, u skali zelenih i plavih tonova, kao suptilne interpretacije ambijenta ovog kraja. Pomnim odabirom

muzejskih predmeta kroz zbirke i uklapanjem istih s pozadinskim motivima koji su otisnuti na platnene pregrade postignut je specifičan muzejski ugođaj.

Autori novog postava su djelatnici Muzeja Cetinske krajine: **Anita Librenjak, Danijela Petričević Banović, Andela Vrca i Daria Domazet**. Autori prostornog i vizualnog rješenja stalnog postava su dizajner **Damir Gamulin**, arhitekt **Antun Sevšek** te ilustrator **Petar Radović**, dok je za multimedijalnu komponentu bila zadužena **Nives Sertić**.

Svečani dio programa otvorenja Muzeja održan je na obnovljenoj tvrđavi Kamičak, nekadašnjoj mletačkoj utvrdi zvjezdolika oblika, a danas jednoj od glavnih kulturnih znamenitosti grada Sinja. Uzvanici su uz predivnu panoramu Sinja mogli uživati u glazbenim izvedbama **Policijske klope sv. Mihovil, Marka Pecotića Pece** te sinjskih glazbenika **Mislava Norca i Martine Bilić** koji su program obogatili zvucima klarineta i flaute.

U pozdravnim govorima, uz ravnateljicu Muzeja Dariu Domazet, uzvanicima se obratila

Novi stalni postav Muzeja Cetinske krajine -Sinj (foto MCK-Sinj)

i izaslanica tadašnje gradonačelnice Kristine Križanac, pročelnica za prostorno uređenje, komunalne djelatnosti, gospodarstvo i upravljanje imovinom Grada Sinja, **Jelena Kekez** koja je okupljene pozdravila i izrazila zadovoljstvo zbog otvorenja Muzeja. Župan splitsko - dalmatinski **Blaženko Boban** istaknuo je kako je razlika u manjim i većim muzejima ta što u manjim gradovima narod živi uz i za svoj muzej te se zahvalio ravnateljici Domazet i njenom timu što su živjeli obnovu muzeja. Naglašavajući ponos koji osjećaju kao osnivači Muzeja župan je nadodao kako su Sinj i Cetinska krajina zaista inspiracija pokretne i nepokretne baštine, područje neiscrpnog vrela za istraživanje vlastite povijesti i mjesta gdje se baština svakodnevno živi. Izaslanik ministricke kulture i medija Nine Obuljen Koržinek, državni tajnik dr. sc. **Ivica Poljičak**, govoreći o važnosti kulturno - povijesnog bogatstva cetinskog kraja istaknuo je kako obnova kulturnih ustanova s ciljem očuvanja i prezentacije naše nacionalne baštine pridonosi razvoju i unapređenju lokalnih zajednica te njihovom boljem pozicioniranju na karti kulturnih

i turističkih putova. Naglasio je kako je Muzej izrađen po svim suvremenim pravilima muzeološke struke te kako ga posebno raduje što je obnova financirana europskim novcem kao prepoznatim novim načinom financiranja koji je pokazao kako se može ujediniti nepokretna kulturna baština i suvremeni način života.

Tijekom programa predstavljene su djelatnice Muzeja, ujedno i potpisnice novog stalnog postava te autori prostornog i vizualnog rješenja postava koji su iznijeli svoje dojmove o stvaranju i realizaciji ovog velikog projekta. U svom obraćanju svi su se složili kako je zaista teško u par rečenica opisati sve emocije i izazove pred kojima su se kao tim našli. Kao tajnu uspjeha istaknuli su odličnu atmosferu koja je vladala cijelo vrijeme stvaranja postava te veliko razumijevanje koje je vladalo među članovima cijelog tima.

Nakon svečanog dijela programa i simboličnog rezanja vrpce uzvanici su dobili priliku po prvi puta razgledati unutrašnjost Muzeja koja je opremljena po svim modernim standardima muzejske struke.

Dugo iščekivano otvorenje Muzeja bila je samo prva stepenica daljnjeg razvoja Muzeja Cetinske krajine koji se kroz svoje djelovanje nastavlja obraćati publici s ciljem senzibiliziranja lokalnog stanovništva o vrijednostima prirodne i kulturne baštine kojima ovaj kraj obiluje te o načinima zaštite iste kako bi se stvorile

predispozicije za njeno trajno očuvanje. Osim na lokalno stanovništvo, stalni postav kao i ostali projekti Muzeja usmjereni su na edukaciju i valoriziranje kulture Cetinske krajine i među posjetiteljima iz različitih dijelova Hrvatske, ali i svijeta, s ciljem njene popularizacije i prepoznatljivosti u širem geografskom kontekstu.

Novi stalni postav Muzeja Cetinske krajine -Sinj (foto MCK-Sinj)

Učenici srednjih škola koji su sudjelovali u programu otvorenja (foto MCK-Sinj)

Osvrt na izložbu Prostoria 10 u Meštrovićevu paviljonu

Od 25. 10 do 8. 10. 2021. godine u Domu Hrvatskih likovnih umjetnika u Zagrebu, tzv. Meštrovićevu paviljonu, bila je postavljena izložba pod nazivom *Prostoria 10*. Izložba je organizirana s ciljem obilježavanja desete godišnjice postojanja tvrtke Prostoria, prvotnog naziva Kvadra, koja je u relativno kratkom vremenskom razdoblju postala vodeća tvrtka na hrvatskoj dizajnerskoj sceni i međunarodno priznati proizvođač namještaja. Prostoria redovito predstavlja svoje kolekcije na inozemnim sajmovima namještaja (Köln, Pariz, Beč, Milano i dr.), gdje osvaja najprestižnije svjetske strukovne nagrade te u jednakoj mjeri promiče i izvozi suvremeni hrvatski dizajn. Njezini ikonični proizvodi postali su nezaobilazna inspiracija za uređenje javnih i privatnih interijera diljem svijeta.

U Hrvatskoj ne postoji muzej posvećen dizajnu, a najveću i najpotpuniju Zbirku namještaja broji, s gotovo 2000 predmeta u stilskom slijedu od gotike do suvremenog dizajna, Muzej za umjetnost i obrt u Zagrebu. U današnje vrijeme izložbe suvremenog hrvatskog namještaja (prototipova, samoiniciranih i serijskih proizvoda) organiziraju se u okviru Hrvatskog dizajnerskog društva i Zajednice za industrijski dizajn te na manifestacijama kao što su *Zagreb Design Week*, *Zagrebački salon*, *festival Design District* i dr. Posebno je važno istaknuti međunarodni sajam namještaja, unutarnjeg uređenja i prateće industrije *Ambienta*. Ovaj popularni sajam aktualne ponude hrvatskih i inozemnih proizvođača kontinuirano se održava na Zagrebačkom Velesajmu od 1983. godine. Osim *Ambiente*, u poslijeratnom razdoblju održani su Prvi i Drugi zagrebački triennale (1955., 1959.), što svjedoči

o uzletu organiziranja izložbi produkt dizajna unutar muzejsko-galerijskih prostora.

U Umjetničkom paviljonu u Zagrebu izložbe namještaja održavale su se od 1902. godine, kada je održana *Izložba pokućstva stolarske udruge*, a potom su uslijedile *Izložba modernog namještaja Miss A. J. Dickinsonove škole u Travniku* (1930.), *Izložba Drvnog poduzeća Marko Šavrić* (1958.), izložbe namještaja *Jugoexport* (1966., 1968.), izložbe namještaja *Meblo* (1974., 1975., 1976.) i izložba *Beč u Zagrebu* (1991.). Održane su i četiri izložbe *Zagrebačkog salona* (1965., 1980., 1983., 1986.). Unazad nekoliko godina, dizajnerska rješenja namještaja u Umjetničkom paviljonu bila su dijelom postava multidisciplinarne izložbe *Šuma* 2017. godine. Na toj je izložbi bila zastupljena i Prostoria s pet dizajnerskih rješenja vješalice, stolova, fotelje i dviju stolica, koje su izložene i na izložbi u Meštrovićevu paviljonu.

Postav izložbe *Prostoria 10*, kojeg potpisuje studio Grupa,¹ koncipiran je u deset cjelina, koje se protežu kroz sve galerije Meštrovićeva paviljona. U sklopu prve cjeline publici je premijerno predstavljen fotografski projekt *Revisiting Architecture*, kojim je Prostoria istražila korijene vlastitog dizajna u kontekstu nasljeđa zagrebačke modernističke arhitekture 1950-ih i 1960-ih godina. Na zidne plohe postavljene su fotografije velikih dimenzija Koncertne dvorane Vatroslava Lisinskog,² Upravne zgrade Vlade Republike Hrvatske na Prisavlju, poznatije pod nazivom *Kockica*,³ te zgrada Poglavarstva Grada Zagreba,⁴ Pučkog otvorenog učilišta Zagreb⁵ i Rumunjskog paviljona na Zagrebačkom Velesajmu.⁶ Riječ je o arhitektonskim zdanjima koja su poslužila kao inspiracija jeziku dizajna funkcionalnog minimalizma Prostorijske. Unutar građevina fotografirani su odabrani predmeti iz Prostorijskih kolekcija koji se referiraju na ambijente u koje su smješteni. Autori fotografija su

Marko Mihaljević i Jure Živković,⁷ a zidni tekst napisao je teoretičar arhitekture Mario Mrduljaš.

U drugoj cjelini predstavljen je proces razvoja proizvoda unutar Odjela istraživanja i razvoja Prostorijske. Izloženi su dijelovi naslonjača *Trifidae* (dizajn: Numen/ForUse) u obliku zidne instalacije. Zbog uspješno riješenog nevidljivog sklopa koji omogućuje spajanje triju tapeciranih dijelova u funkcionalnu cjelinu, kao i prijelaza s tehnologije drvene konstrukcije na onu lijevane pjene, naslonjač je primjer iskoraka u istraživanju razvoja proizvoda unutar tvrtke.

Treća cjelina posvećena je materijalima drvu, metalu, tekstilu, koži i pjeni te vještini i preciznosti prilikom njihova korištenja u procesu proizvodnje namještaja. Posvećenost korištenju prirodnih materijala izražena je u instalaciji *Esencija*, koju čine skulpture *Koža*, *Metal*, *Pjena*, *Drvo* i *Tkanina*. Skulptura *Koža* inspirirana je policom *Shtef* (dizajn: 3LHD, Grupa) i metalnom konstrukcijom naslonjača *Strain* (dizajn: Simon Morasi Piperčić), dok je skulptura *Metal* inspirirana savijenim šipkama konstrukcije stolića *Polygon* (dizajn: Numen/ForUse). Elastičnost pjene kao materijala i njezinu interakciju s drugim materijalima u procesu projektiranja i proizvodnje demonstrira skulpturalni totem *Pjena*. Skulptura *Drvo* inspirirana je trokutastom formom nožice sto-

la *Oblique* (dizajn: Numen/ForUse), a skulptura *Tkanina* prikazuje raznovrsnost boja, debljina i tekstura različitih tkanina na primjeru baze sofe *Convert* (dizajn: Simon Morasi Piperčić). Dizajn ove instalacije, inspirirane Prostorijskim proizvodima, potpisuje studio Boir.⁸

Četvrta cjelina posvećena je temi održivosti. Izložen je skup umjetničkih instalacija pod nazivom *Umjetnost u tvornici* kiparice Anđele Vilić, koja je devet godina članica tima Prostorijske. Radovi su nastali od ostataka materijala iz proizvodnje koji se definiraju kao otpad, s obzirom da se ne mogu prodati malim obrtnicima ili drugim proizvođačima i na taj način dalje iskoristiti za različite vrste proizvodnje. Taj materijal nije adekvatan niti kao donacija obrazovnim ustanovama za njihove kreativne programe, koje Prostoria često podupire. Anđela Vilić otpadnim materijalima kroz svoj umjetnički koncept daje novo značenje. Tako se *Instalacija I* referira na goveđi krast, korišten u izradi naslonjača *Strain* (dizajn: Simon Morasi Piperčić), dok se *Instalacija II* referira na filc, materijal koji se koristi kod izrade konstruktivnih dijelova namještaja. *Instalacija III* sastavljena je od vijaka, konca i ključića zatvarača spojenih u svojevrsan reljefni zidni crtež, dok *Instalacija IV* spaja rubne dijelove pjene u amorfnu formu. Ove i slične instalacije Anđele Vilić često su dio

< Slikovni prilog
br. 1:
Instalacija
Umjetnost
u tvornici
Anđele Vilić,
foto:
Domagoj
Blažević

1/ Članovi dizajnerskog kolektiva su Filip Despot, Ivana Pavić i Tihana Taraba.

2/ Zgrada je građena između 1958. i 1973. godine, prema projektu arhitekata Marana Haberlea, Minke Jurković i Tane Zdovalak.

3/ Zgrada je građena u razdoblju od 1963. do 1968. godine, prema projektu arhitekta Ivana Vitića, kao sjedište CK SKH. Danas je zaštićeno kulturno dobro.

4/ Zgrada Narodnog odbora Zagreb, danas Poglavarstvo Grada Zagreba, građena je između 1955. i 1959. godine prema projektu arhitekta Kazimira Ostrogovića.

5/ Zgrada nekadašnjeg Radničkog sveučilišta u Zagrebu građena je između 1955. i 1961. godine prema projektu arhitekata Radovana Nikšića i Ninoslava Kučana. Dizajner interijera i namještaja je Benardo Bernardi.

6/ Rumunjski paviljon izgrađen je 1956. godine prema projektu arhitekta Ressua.

7/ Fotografski esej organiziran je u suradnji s Turističkom zajednicom grada Zagreba. Umjetnička direkcija fotografija: arhitektonski studio Biro

8/ Članovi studija su Vlatka Leskovar-Zidar i Ivan Zidar.

postava Prostorijinih salona u Hrvatskoj. (Slikovni prilog br. 1: Instalacija *Umjetnost u tvornici* Anđele Vilić, foto: Domagoj Blažević)

Postav pete cjeline, naziva *Hybrid Work*, naglašava hibridnost i prilagodljivost izložaka kako u privatnim, tako i u uredskim interijerima. Izložene su aluminijske police *Shtef* (dizajn: 3LHD, Grupa), čiji se osnovni strukturni modul kvadratnog formata aplicira direktno na zid, i modularni sustav polica *Knif* (dizajn: Studio RU:T), sastavljen od metalne konstrukcije i polica od punog drva. Stolice *Monk* (dizajn: Grupa) predstavljene su u uredskoj varijanti oko stola *Rhomb* (dizajn: Simon Morasi Piperčić). Stol je sastavljen od ploče zaobljenih kutova i nogu romboidnog oblika, koje su pozicionirane dijagonalno prema kutovima stola, što pridonosi dojamu njegova dinamičnog izgleda. (Slikovni prilog br. 2: Izložbena cjelina *Hybrid Work*, foto: Domagoj Blažević)

U šestoj cjelini predstavljena je platforma kružnog gospodarstva *Štof by Prostoria*, pokrenuta 2018. godine s ciljem prodaje tkanine, većinom prirodnog podrijetla, iz Pros-

torijinih prethodnih kolekcija. Osim prodaje tkanine, kao i jastuka te drugih tekstilnih proizvoda izrađenih od manjih dijelova ostataka tkanine, trgovina se bavi i obnovom starog namještaja. Cjelina je organizirana poput prodajnog salona u kojem je predstavljena kolekcija dizajnerskih torbi i drugi proizvodi. U sklopu cjeline izložene su i igračke od drveta koje je oblikovao dizajnerski tim mo:re, inspiriran projektima arhitekta Ivana Vitića (1917. - 1986.).

U sklopu sedme izložbene cjeline predstavljani su novi proizvodi Prostorije – modularna sofa *Echo* (dizajn: Grupa) i feksibilni modularni sustav *Klaster* (dizajn: Numen/ForUse). Dizajn sofe *Echo*, namijenjene neformalnom sjedenju i ležanju, obilježen je udobnošću, kojoj pridonose ergonomski prilagođeni naslon i rukonaslon u tekstu ili u kombinaciji s kožom. *Klaster* je sastavljen od četrnaest modula – šest sjedala, četiri niska i četiri visoka naslona te tri modula garniture na razvlačenje. Vizualno neutralne elemente moguće je grupirati u zasebne cjeline, što doprinosi njihovoj raznovrsnoj namjeni.⁹

< Slikovni prilog br. 3: Kolekcije za vanjske prostore Polygon i Jugo, foto: Vanja Solin

Slikovni prilog br. 2: Izložbena cjelina *Hybrid Work*, foto: Domagoj Blažević

9/ v. Prostoria. Prostoria 10: Dom Hrvatskih likovnih umjetnika, 25.9.2021. - 8.10.2021. Katalog izložbe, str. 156 - 173. Osim u tiskanom izdanju, katalog izložbe dostupan je i na internetskoj stranici Prostorije. URL: <https://www.prostoria.eu/hr/katalogi/> [pristupljeno: 4.11.2021.]

Osma cjelina oblikovana je kao kino u kojem se prikazivao film o Prostoriji u trajanju od dvadesetak minuta.¹⁰ Film prikazuje intervju s Tomislavom Knezovićem, poduzetnikom i vlasnikom Prostorije, djelatnicima tvrtke i brojnim suradnicima. Knezović u intervjuu opisuje početke i razvoj tvrtke, koja danas ima 1000 prodajnih mjesta u preko 60 zemalja. Osvrnuo se i na razdoblje pandemije i *lockdowna*, koje je dodatno ojačalo ulogu doma, a posljedično i interes privatnih naručitelja naspram Prostorijinih proizvoda. Tvrtka je ovo razdoblje iskoristila za reorganizaciju vlastite, neprekinute proizvodnje, razvoj novih prototipova, istraživanje materijala i tehnologija, ali i organizaciju projekata koji su poslužili kao alternativa brojnim otkazanim sajmovima namještaja – organiziran je multidisciplinarni analogno-digitalni projekt *Revisiting Analogue* te je za ovu godinu najavljena organizacija manifestacije *Revisiting Factory*. Prostorijini suradnici iz studija za arhitekturu i urbanizam 3LHD govorili su o njihovim za-

jedničkim projektima i opisali razvoj kolekcije vanjskog namještaja *Umumoku*. Ova suradnja označila je iskorak u kreativnoj industriji i sinergiju hrvatskih arhitekata dizajnera i proizvodnje jer je tvrtka 3LHD za opremanje interijera inicijalno kupovala strani namještaj.

Kolekcija *Umumoku* (dizajn: 3LHD) predstavljena je u sklopu devete izložbene cjeline u prostoru Galerije Proširenih Medija uz druge Prostorijine kolekcije za vanjske prostore. Ove kolekcije doživjele su nagli razvoj od 2008. godine, kada je unutar tvrtke osnovana vlastita bravarija, što je značajno ubrzalo proces proizvodnje namještaja. Otad se i proizvodi poput naslonjača *Polygon* (dizajn: Numen/ForUse) i *Oblique* (dizajn: Numen/ForUse) ili sofe *Convert* (dizajn: Simon Morasi Piperčić) izvode i u varijantama prilagođenim eksterijerima. Postav je uključivao bogatu biljnu instalaciju koju je osmislio zeleni kolektiv *Dnevna doza biljaka*.¹¹ (Slikovni prilog br. 3: Kolekcije za vanjske prostore Polygon i Jugo, foto: Vanja Solin).

10/ Film je izradila agencija Kurppa Hosk, zadužena za cjelokupni vizualni identitet izložbe i popratnih materijala, uključujući i dizajn kataloga izložbe.

11/ Članovi kolektiva su Tomislav Štrkalj i Leon Božić.

Slikovni prilog
br. 4:
Izložbena cjelina
Stvaratelj
u srži,
foto:
Domagoj
Blažević

Završna cjelina na temu *Stvaratelj u srži* predstavljena je u galeriji Bačva. U ovom dijelu postava predstavljen je presjek Prostorijinih uspješnica, poput rotirajuće stolice *Rhomb* (dizajn: Simon Morasi Piperčić), izrađene kombiniranjem najsuvremenijih tehnologija za obradu drva i preciznog ručnog rada, koja se konceptualno može koristiti u dvije pozicije – *lounge i dinner*, stolice *Monk* (dizajn: Grupa), također višestruke funkcije (*lounge*, uredska ili barska stolica na visokim nogama) ili nagrađivane transformabilne sofe *Revolve* (dizajn: Numen/ForUse, Ivana Borovnjak, Roberta Bratović). Izložci su postavljeni na veliki okrugli postament obloženom ogledalima u različitim razinama, a uz svaki izložak navedena je zanimljivost vezana uz njega – izražena u brojevima. Primjerice, uz stolicu od masivnog drva *Rhomb* navedeno je da vrijeme sušenja drva za izradu stolice – 24 mjeseca. Uz stolicu *Dobra* (dizajn: Numen/ForUse) naznačeno je da debljina njezina najtanjeg spoja iznosi 9 mm. Uz stolicu *Monk* stoji informaci-

12/ Centar oblikovanja svakodnevice (2020.) Polygon: Numen / For Use i Prostorija, [YouTube video, 12. svibnja]
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dHXgATiBOyU> [pristupljeno: 3.11.2021.]

ja o dostupnosti izložka u 24 modela. Fotelju *Kontrapunkt* (dizajn: Neisako) prati podatak da su dovoljne tri rotacije kako bi se fotelja pretvorila u ležaljku. Polica *Shtef* (dizajn: 3LHD, Grupa) može se složiti u najmanje 43758 kombinacija, proizvodni proces fotelje *Strain Easy* (dizajn: Simon Morasi Piperčić) traje 408 minuta, 5 stolica *Piun* (dizajn: Grupa) može se složiti jedna na drugu, za izradu fotelje *Absent* (dizajn: Numen/ForUse) koristi se 7 različitih tipova pjene, korištenjem 2 osnovna elementa modularne sofe *Segment* (dizajn: Numen/ForUse) može se izvesti 48 različitih kompozicija itd. Ističe se podatak da je u svijetu otkriveno i blokirano 20 kopija stolice *Polygon* (dizajn: Numen/ForUse), Prostorijina najprodavanijeg proizvoda.¹² Postav ove cjeline pratila je animacija koja je nasuprot ulaza u galeriju projicirala fotografije svih 233 djelatnika tvrtke. (Slikovni prilog br. 4: Izložbena cjelina *Stvaratelj u srži*, foto: Domagoj Blažević)

Ispred zgrade Meštrovićeva paviljona za vrijeme trajanja izložbe bila je postavljena i pri-

Slikovni prilog
br. 5:
Instalacija
ProstoriaNet,
foto:
Domagoj
Blažević

vremena interaktivna prostorna instalacija *Prostoria Net*, koju je dizajnirao hrvatsko - austrijski kolektiv Numen/ForUse¹³ kao rođendanski poklon Prostoriji.¹⁴ Monumentalna četrnaest metara visoka i široka te pet metara duboka narančasta čelična konstrukcija s poliamidnim mrežama izgledom je asocirala na viseću mrežu za ležanje, a instalacija je simbolizirala inovativni duh tvrtke. *Prostoria Net* izazvala je velik interes posjetitelja izložbe i prolaznika. Zanimljivo je da se na društvenim mrežama i u dnevnim novinama prije demontaže instalacije počelo raspravljati o njezinom potencijalnom trajnom postavu ispred Meštrovićeva paviljona ili na nekoj drugoj lokaciji u gradu Zagrebu.¹⁵ (Slikovni prilog br. 5: Instalacija *Prostoria Net*, foto: Domagoj Blažević)

Zaključno, izložba *Prostoria 10* istaknula je važnost razvoja integrativnog pristupa u proiz-

vodnji namještaja, korištenja lokalnih materijala, posebice lokalno dostupnog drva, odvijanja većine faza u proizvodnji unutar tvrtke, kao i poticanja suradnje među svim sudionicima u procesu proizvodnje. Poseban naglasak stavljen je na važnost i valorizaciju uloge dizajnera, pitanje kojemu je još u poslijeratno vrijeme veliku pozornost posvetio arhitekt Vjenceslav Richter (1917. - 2002.). Ova slavljenička izložba objedinila je suvremenu hrvatsku umjetnost, arhitekturu, proizvodnju i dizajn i naglasila značenje dizajna za hrvatsku ekonomiju i društvo u cjelini te doprinijela njegovoj promidžbi. *Prostoria*, čiji je progresivan rast utjecao na cjelokupno kreiranje suvremene kulture dizajna u Hrvatskoj, opravdano se predstavila kao primjer dobre prakse unutar hrvatske industrije.

13/ Članovi kolektiva su Sven Jonke, Christoph Katzler i Nikola Radeljković. Numen/ForUse se kroz zadnje desetljeće etablirao upravo u polju prostornih instalacija, kao i scenografije te dizajna, koji ga usko veže uz Prostoriju.

14/ Numen/For Use. URL: <http://www.numen.eu/installations/net/prostoria/> [pristupljeno: 3.11.2021.]

15/ usp. Večernji list. URL: <https://www.vecernji.hr/zagreb/moze-li-instalacija-ispred-dzamiye-pronaci-stalni-dom-u-zagrebu-1529247> [pristupljeno: 15.10.2021.] i Jutarnji list. URL: <https://www.jutarnji.hr/domidizajn/interijeri/inspirativna-izlozba-prostoria-10-prenosi-ideju-stvaranja-novih-vrijednosti-15106787> [pristupljeno: 15.10.2021.]

Put izložbe "U pokretu - o putujućim trgovcima kroz, i u Istri"

Izložba *U pokretu - o putujućim trgovcima kroz, i u Istri* autorica Nikoline Rusac, kustosice i Mirjane Margetić, muzejske savjetnice pedagoginje realizirana je u jesen 2020., a na putu je bila tijekom 2021.

Ideja za izložbu inspirirana je višegodišnjim radom na manifestaciji Dani rukotvorina. Kroz suradnju s brojnim rukotvorcima, autorice su počele promišljati o tome kako oni podaju svoje izrađevine, na koji način dolaze do kupaca te tko sve danas kao prodavač dolazi na područje Istre.

Tijekom 2019. krenule su istraživati povijest trgovine s naglaskom na trgovinu u pokretu. Pripremnim radovima na izložbi prethodila su istraživanja i obilazak danas još uvijek aktualnih tradicijskih sajмова u Istri, zatim razgovori s kazivačima koji su se bavili raznim oblicima trgovine, istraživanje gradiva u Državnom arhivu te proučavanje dostupne literature. Terenskim istraživanjima i analizom dostupne građe produbila su se saznanja o trgovačkim vezama Istre sa susjednim zemljama, posebice Slovenijom.

Izdvajaju se dva oblika trgovanja koja su i danas u memoriji kazivača. Prvi je dolazak Šavrinki (poznate i kao jajarice) s područja Šavrinije, a drugi je dolazak *sitara* odnosno prodavača suhe robe s područja Ribnice. Ovo potonje bio je i razlog da su autorice posjetile nadaleko poznat Ribnički sajam i Muzej Ribnica. Kustosice Ribničkog muzeja prihvatile su poziv za suradnju na izložbi. Zahvaljujući tome izložba je obogaćena dodatnom građom i tekstovima o Ribničkim *Krošnjarima*.

Koncept izložbe

Izložba *U pokretu - o putujućim trgovcima kroz, i u Istri* kroz četiri je tematske cjeline ukazala na pojave i segmente iz svijeta trgovine u pokretu koja se odvijala na području Istre i bliže okolice u okviru 20. stoljeća s naglaskom na ru-

ralne sredine. Trgovci i obrtnici koji su nudili robu i svoje proizvode morali su biti znatno pokretljiviji ne bi li našli put do kupaca. Time su trgovanje održavali živim, a istovremeno olakšavali život ljudima u malim sredinama gdje nije bilo trgovina ili su prometno bile loše povezane.

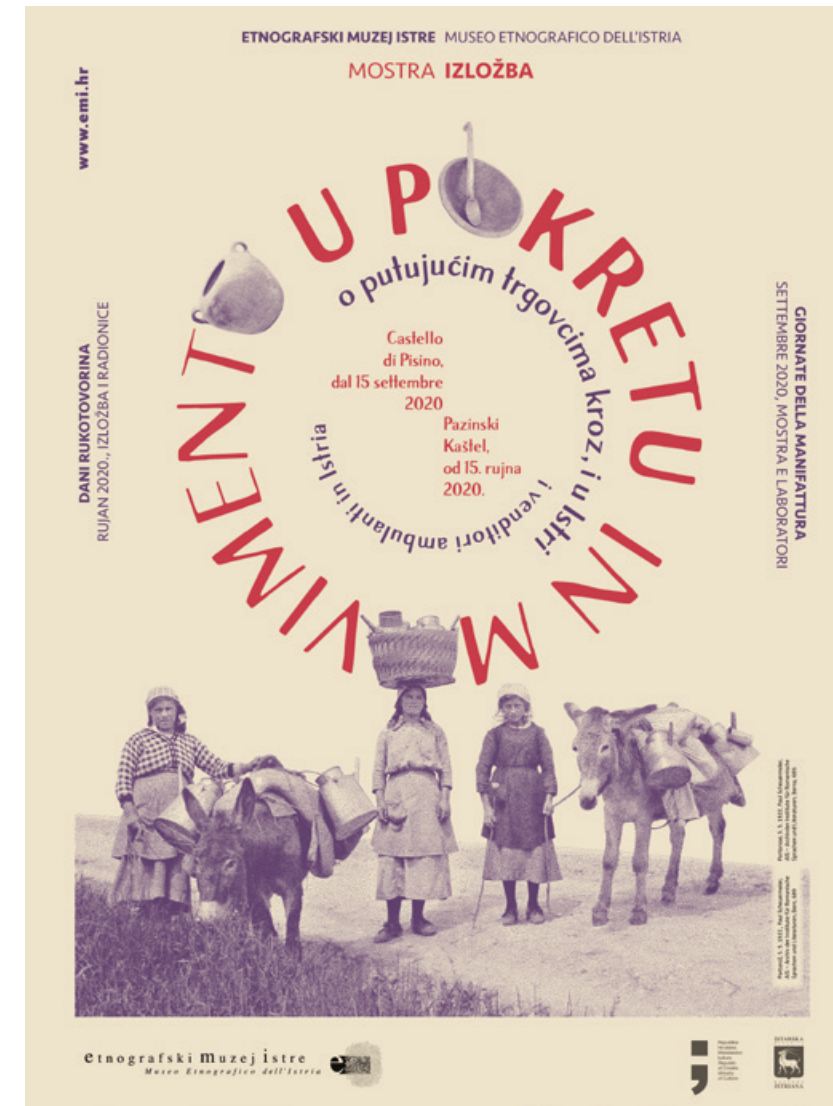
Prva tematska cjelina nazvana *Trgovina u pokretu* ukazala je koji su to sve načini ovog oblika trgovine, smjerove kretanja trgovaca kroz Istru, ali i dolaske i odlaske trgovaca iz Istre. Ova tematika prikazana je kroz pod teme: Trgovina razmjenom, Prodavači rukotvorina, Lončari, Prodavači drvenih rukotvorina, *Krošnjari* iz Ribnice, Zanati u pokretu, Prodaja stoke i Prodaja drva, ugljena i vapna.

Izložena je građa iz fundusa muzeja kojom se prikazala vrsta proizvoda koje su nudili rukotvorci i drugi zanatlije. Osim građom ova cjelina obogaćena je kopijama arhivskih dokumenta koji svjedoče o brojim propisima kojih su se trebali pridržavati prodavači, kaznama ako bi bili uhvaćeni u utaji poreza ili viška proizvoda.

Sajmovi kao zasebna tematska cjelina na izložbi su prikazani kroz audio i vizualni materijal kojeg su autorice izložbe snimile obilazeći teren. Scenskim prikazom štan-da dočarala se atmosfera prodaje domaćih proizvoda i rukotvorina. Tekstualni prikaz teme odnosio se na povijest sajмова u Istri i kakva je slika danas.

Zanimljiva i inspirativna tematska cjelina bila je *Ženska strana trgovine*. Poznato je da su žene imale značajnu ulogu u trgovanju, a njihov su se položaj i uloga uvelike mijenjali tijekom vremena. Posebice se to odnosi na period od 1914. do 1945. godine kada se uslijed političke i ekonomske situacije mijenja način gospodarenja.

Po načinu prodaje i prihvaćenosti od žitelja Istre isticale su se Šavrinke, putujuće prodavačice koje su dolazile iz Šavrinije, slovenskog djela Istre. U hrvatskom dijelu Istre kupovale su jaja te ih nosile u Trst na prodaju. Kretale su se pješke ili na magarcima. Poima-

< Plakat
izložbe

nje Šavrinki kao jajarica, odnosno trgovkinja jajima zadržalo se do danas.

Posljednja cjelina na izložbi odnosila se na *Ilegalnu trgovinu*. Nedopuštena je trgovina u Istri bila prisutna još i u srednjem vijeku i to prehrambenim artiklima (ulje, žito, sol...). *Šverc* je kroz povijest uzrokovan nestašicom koja je posljedica smanjene proizvodnje hrane. Česta je bila i prodaja ukradene stoke, posebice u vrijeme talijanske okupacije.

Značaju ulogu u opskrbi rijetkim artiklima (primjerice kava, šećer, petrolej) imala je Slobodna kvarnerska zona ili bescarinska zona.

Lokalno je stanovništvo s obje strane Učke tu pogodnost koristilo za krijumčarenje robe iz zone i preprodaju - *kontraband*.

Ova tematika upotpunjena je prikazom dvaju filmova koje je za potrebe izložbe ustupio Eko muzej Vlački puti, Šušnjevića: "Kontraband – Kafe" i "Kontraband – Preko gore". Izložba je popraćena i edukativnim kutkom za mlađe posjetitelje.

Kroz interaktivni labirint približena im je tema ilegalne trgovine, a način trgovanja, odnosno razmjena robe metodom *mira za miru* kroz matematički zadatak.

< S otvorenja izložbe u Poreču, snimio S. Vojvoda

> Detalj izložbe u EMI, snimila M. Margetić

Put izložbe

Izložba *U pokretu - o putujućim trgovcima kroz, i u Istri* u Etnografskom muzeju Istre otvorena je u rujnu 2020. gdje je bila postavljena do kraja ožujka 2021. Početkom travnja gostovala je u Poreču (Mala galerija POUP-a), a tijekom ljeta i jeseni u Sloveniji, Muzej Ribnica. Postav izložbe u Ribnici upotpunjen je do-

datnim sadržajem muzeja domaćina na temu ribničkih lončara kojeg su pripremile kustosice Marina Gradišnik i Polona Rigler Grm.

Ovim gostovanjima put izložbe nije završen već se nastavlja i u virtualno svijetom, a početna stanica je na linku: <https://upokretu.net/>.

Uz izložbu je objavljen i istoimeni (dvojezični hrvatsko – talijanski) katalog.

< S otvorenja izložbe u Ribnici, snimio T. Tomaž

^ S otvorenja izložbe u Ribnici, snimio T. Tomaž

> Detalj izložbe u EMI, snimila M. Margetić

Podaci o izložbi

Organizator:

Etnografski muzej Istre/Museo etnografico dell'Istria

Autorice izložbe i kataloga:

Mirjana Margetić
Nikolina Rusac

Stručne suradnice:

Marina Gradišnik
Polona Rigler Grm

Vrsta izložbe:

Etnografska

Oblikovanje postava:

Tina Erman Popović – Lastik studio

Tehnički postav i obrada predmeta:

Dragan Dimovski

Petra Šimić

"HEROJ U RATU – HRVATSKI PONOS U MIRU"

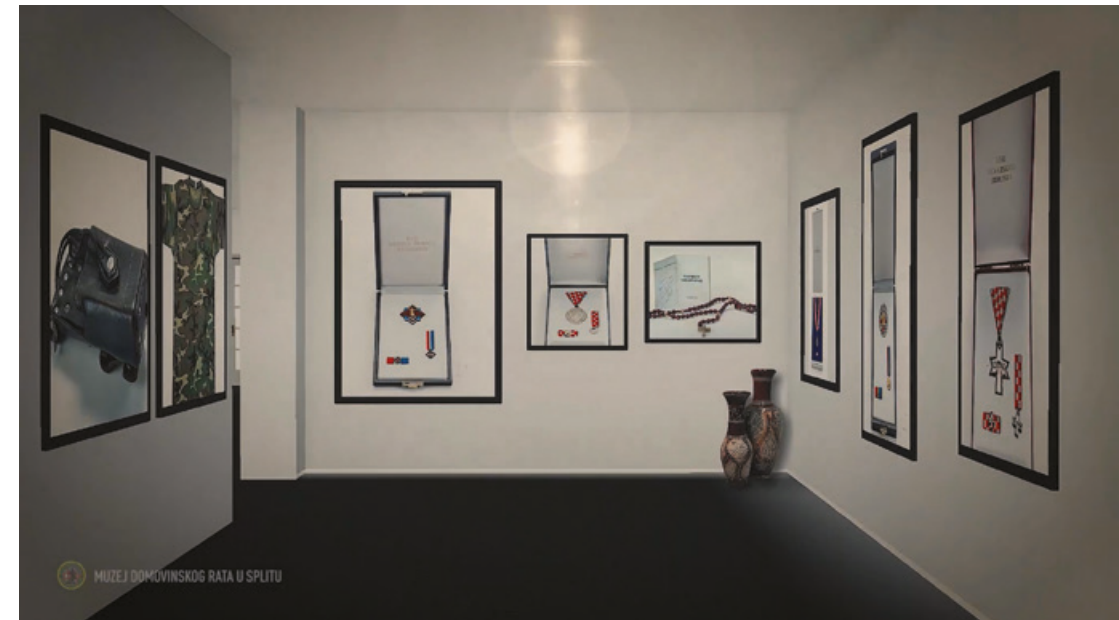
"HEROJ U RATU – HR-
VATSKI PONOS U MIRU"
– CIKLUS IZLOŽBI MUZE-
JA DOMOVINSKOG RATA
USPLITU

Muzej Domovinskog rata u Splitu organizirao je 2019. godine izložbu "Heroj u ratu – hrvatski ponos u miru – pukovnik Goran Kliškić" posvećenu zapovjedniku Diverzantskog voda 4. gardijske brigade, koji je, spašavajući ranjenog suborca, tragično preminuo na položaju kod mosta Bistrina u ožujku 1992. godine. Autor izložbe i likovnog postava je Matej Gabrilo, v.d. ravnatelj Muzeja Domovinskog rata u Splitu, a izložba je održana u Sveučilišnoj galeriji "Vasko Lipovac" u Splitu gdje ju je od 21. ožujka do 1. travnja 2019. godine razgledalo 600-tinjak posjetitelja.

Ideja za izložbu proizašla je iz želje da se na ovaj način od zaborava sačuvaju osobe koje su svojim zaslugama u Domovinskom ratu pridonijele stvaranju demokratske i slobodne Republike Hrvatske. Predmeti predstavljeni na izložbi donacija su Ratomira Kliškića, Goranovog oca, Muzeju Domovinskog rata u Splitu. Bila je to prva donacija muzeju koji je osnovan 2017. godine.

Na izložbi su se našla 63 predmeta iz donacije Kliškić, a među njima su vojne uniforme, vatreno i hladno naoružanje, odlikovanja s ispravama te osobni predmeti i novinski članci. Izložbu su upotpunile i 23 fotografije koje su za potrebe izložbe ustupili suborci Gorana Kliškića, Ćiro Ugrin, Boran Martić i Ivića Bošković te Goranov otac Ratomir Kliškić.

Prvi dio izložbe zamišljen je kao uvod u proces osamostaljenja Republike Hrvatske,

Kadar iz videoizložbe Heroji u ratu - hrvatski ponos u miru -
Damir Tomljanović Gavran i Predrag Matanović

Katalog izložbe >
Heroj u ratu -
hrvatski ponos
u miru -
pukovnik
Goran Kliškić

političke prilike u državi te sam početak Domovinskog rata, što je ostvareno pomoću tekstualnih panoa s lentama vremena. Druga cjelina izložbe, također pomoću panoa, ukratko prikazuje proces osnivanja 4. gardijske brigade, čiji je pripadnik bio Goran Kliškić. Dva uvodna dijela izložbe postupno uvode posjetitelja u glavni dio izložbe posvećen ratnom putu Gorana Kliškića s Diverzantskim vodom. U ovom dijelu izložbe kao glavna muzeografska pomagala korišteni su panoi s kronološki prikazanim ratnim danima pripadnika Diverzantskog voda 4. gardijske brigade na bojištima kod Kruševa i Zadra te na Južnom bojištu. Također, panoi su popraćeni fotografijama snimljenim na spomenutim bojištima, kao i predmetima izloženim u muzejskim vitrinama i odorama na muzejskim lutkama. Među izloženim predmetima našla su se odlikova-

nja poput Reda kneza Domagoja s ogrlicom, dodijeljenog Goranu Kliškiću za osvjedočenu hrabrost i junaštvo u ratu, zatim jurišna puška Češka zbrojovka SA VZ 58 v koja je bila dio naoružanja Hrvatske vojske tijekom Domovinskog rata te različito hladno oružje među kojim je svakako najneobičniji luk "Kanja vs Hunter" s pripadajućim strijelama.

Uz izložbu je tiskan i katalog izložbe autora Mateja Gabrila koji u prvom dijelu prikazuje okolnosti koje su dovele do Domovinskog rata, osnivanje Diverzantskog voda 4. gardijske brigade te ratni put Gorana Kliškića do njegove pogibije 1992. godine. Drugi dio kataloga čini popis muzejskih predmeta s izložbe uz detaljne opise i fotografije.

S obzirom na uspjeh koji je polučila prva izložba "Heroj u ratu – hrvatski ponos u miru", Muzej Domovinskog rata u Splitu odlučio je

< Katalog izložbe
Heroji u ratu -
hrvatski ponos
u miru -
Damir
Tomljanović
Gavran
i
Predrag
Matanović

svake godine posvetiti jednu takvu izložbu herojima Domovinskog rata. U 2020. godini izložba je planirana za dva heroja, Damira Tomljanovića Gavrana i Predraga Matanovića, pripadnike 1. i 2. gardijske brigade Hrvatske

vojske koji su dali živote u obrani Republike Hrvatske u Domovinskom ratu. Međutim, pandemija Covida-19 onemogućila je održavanje izložbe u planiranom terminu. Nemogućnost dugoročnog kao i kratkoročnog planiranja

< Vitrina s
predmetima
koji su
pripadali
Goranu
Kliškiću

organizacije određenog događaja ponukala i muzealce da se u prezentiranju muzejskih sadržaja okrenu novim rješenjima i digitalnim medijima. Muzej Domovinskog rata u Splitu tako je 2021. godine izložbu "Heroji u ratu – hrvatski ponos u miru – Damir Tomljanović Gavran i Predrag Matanović" publici odlučio predstaviti u obliku videoizložbe na društvenim mrežama Facebook i YouTube.

Videoizložba je premijerno prikazana 25. lipnja 2021. godine na platformi Facebook, a potom je postavljena na kanal Muzeja Domovinskog rata u Splitu na platformi YouTube. Do pisanja ovog rada videoizložba je dosegla broj od 1700 pregleda na Facebook-u i gotovo 2000 pregleda na YouTube-u te je izazvala pozitivne reakcije publike.

Autorica izložbe je Petra Šimić, dok je stručni suradnik Matej Gabrilo. Videoizložbu u trajanju od 20 minuta i 19 sekundi čine tri dijela: u prvom dijelu prikazani su procesi osnivanja i ratni putovi 1. gardijske brigade "Tigrovi" i 2. gardijske brigade "Gromovi" čiji su pripadnici

bili Damir Tomljanović Gavran i Predrag Matanović. Kroz ratni put ovih dviju brigada gledatelja vode fotografije s bojišnica popraćene najvažnijim informacijama koje pripovijeda autorica izložbe. U drugom dijelu, na isti način, prikazani su ratni putovi Damira Tomljanovića Gavrana i Predraga Matanovića. Treći dio videoizložbe prikazuje ukupno 43 predmeta koja su za potrebe izložbe Muzeju ustupile obitelji Tomljanović i Matanović, među kojima su vojne uniforme, vatreno i hladno oružje te vojna oprema korištena tijekom Domovinskog rata, kao i brojna odlikovanja koja su dobili za svoje zaslugе.

Uz izložbu je tiskan i katalog izložbe kojeg potpisuje autorica izložbe Petra Šimić. Prvi dio kataloga bavi se osnivanjem i ustrojem 1. i 2. gardijske brigade Hrvatske vojske te pregledom njihovih ratnih putova, kao i ratnih putova Damira Tomljanovića Gavrana i Predraga Matanovića. U drugom dijelu kataloga prikazani su predmeti koji su bili dio videoizložbe, popraćeni detaljnim opisima i fotografijama.

Otvorenje izložbe
posvećene Goranu Kliškiću

Dokumentiranje izložbene djelatnosti Tiflološkog muzeja

Dokumentacijski omot *Pokretne izložbe Tiflološkog muzeja Saveza slijepih Jugoslavije*.

Muzejski fundus, osim što je osnova postojanja svakog muzeja, ima i daleko veći značaj. Ono što muzej prikuplja, čuva i izlaže ima, između ostalog, i obilježje kulturne razine i identiteta neke zajednice. Da bi zbirke ostale u svijesti kao kulturno nasljeđe važno ih je dokumentirati. Time ostaju upamćene, dostupne široj javnosti, a tako i sačuvane za buduće generacije. Rad u muzeju bio bi gotovo nemoguć bez dokumentiranja i korištenja dokumentiranih podataka. Na taj način dokumentaciju možemo gledati kao praktičnu pomoć u muzejskoj svakodnevnicu. Ona je alat za sve muzejske djelatnike u svakodnevnom radu unutar muzeja, ali i informacija za javnost o muzejskoj djelatnosti, drugim riječima, ogledalo rada.

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi iz 2002. godine je dao zakonski okvir, no to ne znači da dokumentiranje do pojave Pravilnika nije provedeno. Navedenim *Pravilnikom* ono je u Republici Hrvatskoj postalo ujednačeno i obavezno, a ne na razini preporuke. Uz njegove propisane odrednice, svaki muzej ima svoju internu "politiku dokumentiranja", prilagođenu potrebama i specifičnostima muzeja i građe. Bez obzira kako je dokumentiranje osmišljeno i kako su fondovi primarne i sekundarne dokumentacije međusobno povezani, važno je istaknuti da način dokumentiranja, zbog lakšeg rukovanja i korištenja, treba biti takav da svima bude logičan i razumljiv.

Osim dokumentiranja zbirki u okviru primarne dokumentacije, nužno je dokumentirati sve podatke vezane uz aktivnosti muzeja kao i djelovanje njegovih zaposlenika. Radi se o dopunskoj i popratnoj, ali iznimno važnoj do-

kumentaciji, koja pohranjuje sve podatke koje podrazumijevamo pod pojmom sekundarne dokumentacije.

Jedan od fondova sekundarne dokumentacije Tiflološkog muzeja je *Knjiga evidencije o izložbama*. Kako je navedeno u čl. 29. *Pravilnika* "Dokumentacija o izložbama obuhvaća dokumente: sinopsis, scenarij, pozivnicu, plakat, katalog i druge dokumente o održanoj izložbi."² Člankom 30. *Pravilnika* (2002) precizno su definirani podaci koji identificiraju jedinicu fonda, a odnose se na podatke o muzeju/ustanovi, inventarnoj oznaci, skupini podataka o koncepciji i postavu izložbe, naslovu, mjestu, vremenu i vrsti izložbe, popratnom tiskanom i propagandnom materijalu kao i podatke iz drugih dokumentacijskih fondova te o evaluaciji izložbe.

Muzejske izložbe, kao oblik muzejske komunikacije s publikom, u pravilu se održavaju u izložbenom prostoru muzeja. Osim takvih povremenih, muzej može organizirati i pokretne izložbe. Pokretna izložba je, kako navodi I. Maroević "izložba bez muzealija, izložba kopija, reprodukcija, modela, svega onoga što možemo o muzejskoj izložbi i njezinoj tematici reći nekom izvan muzejskih prostora." "One su vremenski i prostorno ograničene, no mogu biti putujuće, pokretne tako da obilaze određena mjesta, kako bi time potaknule posjetitelje da dođu u muzej..."³

Za razliku od pokretnih, kako opisuje Maroević, tematske izložbe "ne upotrebljavaju samo muzejski materijal, ili im nije svrha da prezentiraju samo muzealni zbirni fond... bave se širokim temama, kulturološkim, umjetničkim, povijesnim, tehničkim ili znanstvenim...Njihovi korijeni sežu u vrijeme velikih svjetskih izložbi polovicom prošlog (19. st., op. a.) stoljeća."⁴ Maroević (1993) navodi kako su tematske izložbe vremenski i interpretativno ograničene, ali da su po svom karakteru cjelovite i sveobuhvatne te da zbog teme kojom

se bave imaju, u neku ruku, karakter stalnog postava, a "Jedini trag njihova postojanja jesu dokumenti, katalozi..., studije i osvrti, koji konstatiraju iskaz znanja ostvaren izložbom."⁵

Katalog izložbe je publikacija koja prati svaku izložbu te predstavlja "trajni dokument jednog muzejskog događanja"⁶

U dokumentacijskim zbirkama Tiflološkog muzeja, od njegova osnutka do danas, registrirano je preko 150 izložbi. Neke od njih djelomično su popraćene tiskanim publikacijama poput kataloga, plakata i pozivnice. Uglavnom se radi o starijim godištim, iz vremena početaka rada muzeja kada se muzejska dokumentacija nije vodila na način kakav nam je poznat danas. O aktivnostima muzeja svjedoče prva izvješća koja uglavnom navode naslove akcija/izložbi s osnovnim, informativnim podacima, ali bez uvida u stručni rad vezanog uz temu izložbe. Zahvaljujući čuvanju dokumentacijskih omota vezanih uz otvorenje izložbi danas ipak možemo dobiti uvid u sadržaj i realizaciju pojedinih izložbi.

Jedna od takvih je putujuća izložba Tiflološkog muzeja iz 1956. godine, zabilježena pod imenom *Pokretna izložba Tiflološkog muzeja Saveza slijepih Jugoslavije*. Izložba, iako je nazvana *pokretna*, bila na tragu tematske izložbe. Po svom karakteru sadržavala je i elemente pokretne, putujuće i tematske izložbe. Po prostoru bivše Jugoslavije (SFRJ) putovala je 8 godina, ali o njenom sadržaju nemamo detaljnih podataka poput npr. tekstova izložbenih panoa ili popisa izložbenih predmeta. Navodi se samo kako je "izložba imala 120 fotografija ...nekoliko grafikona te tačno 100 predmeta..."⁷ Kako za izložbu nije pronađen popratni tiskani materijal, što podrazumijeva popratni katalog izložbe ili plakat, ona bi posve otišla u zaborav da o njoj ne saznajemo iz izvještaja o radu Tiflološkog muzeja, novinskih članaka i članaka u stručnim časopisima *Socijalna mi-*

sao, Muzeji i Vijesti muzealaca i konzervatora u kojima se, doduše, uglavnom ponavljaju ista opažanja i neke činjenice. Međutim, sačuvan je dokumentacijski omot *Pokretna izložba 1956.-1964.*, s opsežnijim prikazom navedene izložbe, koji sadrži više različitih dokumenata i time pruža uvid u kompletnu sliku *Pokretne izložbe*.

Prema navodima Antuna Bauera *Pokretna izložba* je bila "pothvat Tiflološkog muzeja", a "Njezino je značenje, međutim, daleko veće kad je gledamo iz muzeoloških aspekata".⁸ Tadašnji ravnatelj muzeja, Arkadije Rudomino, ističe kako osim što je izložba "...takoreći ekscept iz stalnog postava Muzeja..." ona na tragu ciljeva i zadataka tadašnjeg Tiflološkog muzeja snažno podupire "...prosvjetne i propagandne strane postava" jer "Rukovodstvo Muzeja vjeruje, da će takva izložba dovoljno reprezentirati i popularizirati Muzej i da će istovremeno u potpunosti izvršiti svoj kulturno-politički zadatak."⁹ No o čemu se radi shvatit ćemo iz prvog dokumenta dokumentacijskog omota pod nazivom *Iskustva jedne dugotrajne pokretne izložbe* koji je A. Rudomino pripremio za predavanje u, kako je naveo na naslovnici, *Centru za studij bibliotekarstva, dokumentacije i informacionih znanosti* 1969. godine. Kako je nejasno je li Rudomino publicirao svoje predavanje, referiramo se na njegov rukopis, kao najpotpuniji i najiscrpniji dokument koji govori o Pokretnoj izložbi Tiflološkog muzeja.

Dokument *Iskustva jedne dugotrajne pokretne izložbe* sadrži 26 stranica tiskanog materijala, raspoređenog po cjelinama kako je navedeno u sadržaju:

I. CILJEVI I POSTAV IZLOŽBE

II. REZULTATI VIŠEGODIŠNJEG PUTOVANJA

- 1. Broj pređenih gradova i broj posjetilaca
- 2. Izvršenje moralnih i praktičnih zadataka
- 3. Financijski rezultati

1/ Narodne novine (2002) Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi. Zagreb: Narodne novine d.d.,108

2/ Ibid, čl. 29

3/ Maroević, I. (1993) Uvod u muzeologiju. Zagreb: Zavod za informacijske studije, str. 235.

4/ Maroević, I. (1993) Uvod u muzeologiju. Zagreb: Zavod za informacijske studije, str. 235.

5/ Ibid, str. 235.

6/ Radovanlija Mileusnić, S. (2013)Što je muzejski katalog sadržajna i formalna obilježja muzejskih kataloga, Što je muzejski katalog, MDC, Zagreb, str. 19.

7/ Rudomino, A. (1969) Iskustva jedne dugotrajne pokretne izložbe, Pokretna izložba 1956.-1964, Zagreb,iz dokumetacijskog materijala Tiflološkog muzeja, str. 5.

8/ Bauer, A. (1956) Pokretna izložba Tiflološkog muzeja Saveza slijepih Jugoslavije, Socijalna misao, godište III, br. 10-11, str. 401.

9/ Rudomino, A. (1957) Tiflološki muzej, Muzeji, br. 11-12, str. 137.

III. TEHNIČKA OPREMA
IV. ORGANIZACIJA KRETANJA

- 1. Smjerovi kretanja
- 2. Tempo kretanja
- 3. Prihvatanje izložbe

V. ORGANIZACIJA POSTAVLJANJA I TUMAČENJA

- 1. Pismena uputstva
- 2. Prostorija za izložbu
- 3. Dopunski eksponati
- 4. Specijalno demonstriranje
- 5. Pitanje tumača
- 6. Pismeni zadaci i konkursi
- 7. Brzina postavljanja i pakiranja izložbe
- 8. Čuvanje eksponata izložbe

VI. ORGANIZACIJA POSJETA

- 1. Izbor vremena održavanja izložbe
- 2. Izbor mjesta
- 3. Propagiranje izložbe
- 4. Planski grupni posjet
- 5. Pouke statistike

VII. POKRIVANJE TROŠKOVA IZLOŽBE

- 1. Financijski efekat
- 2. Pitanje ulaznine

NEKI MUZEOLošKI ZAKLJUČCI¹⁰

Letimičnim pogledom vidljivo je da su Iskustva koncipirana kao detaljni "protokol" u pripremi i organizaciji postava izložbe, a ovaj "vodič" predstavlja okosnicu svih potrebnih radnji za koje je Rudomino smatrao da ih je nužno poduzeti kako bi se izložba uspješno otvorila i zaživjela. Iz tog razloga je neobično što za ovako značajan projekt tadašnjeg Tiflološkog muzeja nije predviđen tiskani popratni materijal u obliku kataloga izložbe. Radi li se u ovom slučaju o muzejskoj praksi Tiflološkog muzeja u poslijeratnom razdoblju teško je sa sigurnošću ustanoviti. Prvi sačuvani popratni tisak (pozivnica, plakat) izložaba Tiflološkog muzeja nastali su tek šezdesetih godina XX. stoljeća, a prvi katalog, kasnije, sedamdesetih godina. O pitanju izdavanja popratnih katalo-

ga izložbi problematizira se kasnije u "...Standardima i normativima za muzejsku djelatnost (1989.)," gdje se navodi da se "povremena muzejska izložba ne može otvoriti bez kataloga i plakata. Isto je spomenuto u Pravilniku iz 2006..."¹¹

Prije detaljnog prikaza *Pokretne izložbe* u navedenom dokumentu, i sam A. Rudomino ističe kako je cilj njegova predavanja prenijeti iskustva koja su nastala u procesu nastajanja i izlaganja *Pokretne izložbe* pa u sažetku, na početku, iznosi:

"Krajem 1964. godine pokretna izložba Tiflološkog muzeja Saveza slijepih Jugoslavije završila je svoje višegodišnje putovanje po SFRJ. Ova izložba, koja se sastojala od panoa, pomičnih fotografija na regalima te predmeta u vitrinama i na stolovima, prešla je ukupno 77 gradova, a posjetilo ju je – uz tumača! – 217.099 osoba. No cilj ovog napisa nije u tome, da se što opširnije razradi konačna bilanca i prikažu uspjesi te izložbe, nego da se prvenstveno pokuša iznijeti neka iskustva stečena u vezi s organizacijom i postizanjem moralnog i materijalnog uspjeha izložbe, kako bi se tim iskustvima mogli možda i drugi na neki način okoristiti."¹²

Kao glavni cilj pokretne izložbe Rudomino navodi kako je to bilo "stvaranje u ljudi principijelno pravilnog odnosa prema slijepima, i napose pravilnog stava prema mogućnosti njihovog upošljavanja".¹³ On zaključuje kako je i postav izložbe bio podređen postavljenim ciljevima. Rudomino nabroja teme pojedinačnih cjelina izložbe koje se odnose na povijest opismenjavanja slijepih, pomagala za pisanje pisma za slijepe te cjeline koja govori o životu i radu slijepih. Na izložbi su bile zastupljene i teme vezane uz položaj slijepih u staroj i novoj Jugoslaviji (SFRJ, op.a.), o sudjelovanju slijepih u NOB-u (narodno oslobodilačkoj borbi, 2. svj. rat, op.a.) te o radu Saveza slijepih Jugoslavije. Posebno je istaknuta "završna tema: Nikad ne zaboravite!" Nejasno je radi li se o pozivu

da se ne zaborave zasluge slijepih u NOB-u ili se radi o nekim činjenicama o sljepoći kojih bi posjetitelji trebali biti svjesni pri ophođenju sa slijepima. Uz jasno postavljene ciljeve koji su odredili i sadržaj izložbe, Rudomino ističe kako je tijekom osmogodišnjeg putovanja izložbe bilo potrebno napraviti neke dopune i izmjene postava izložbe. Kako je *Putujuća izložba* gostovala u svih 6 tadašnjih republika SFRJ-a, u različitim izložbenim, što namjenskim i nenamjenskim prostorima, bila su potrebna ne samo jezična preoblikovanja tekstova izložbe (npr. prijevodi na makedonski i slovenski jezik), već i sadržajna zbog dugotrajnog izlaganja, ali i prostorna u smislu reduciranja i/ili dopune postava.

U daljnjem tekstu *Iskustva* Rudomino u poglavlju *Rezultati višegodišnjeg putovanja* vrlo detaljno i zadovoljno opisuje rezultate putovanja *Pokretne izložbe*. Na početku ističe podatak da je "izložba od svog otvaranja u Karlovcu 23.9.1956. god. do svog zatvaranja u Novom Mestu 17.9.1964. god. prešla ukup-

no 77 gradova u SFRJ, uz ukupan posjet od 217 099 osoba"¹⁴ Iznose se statistički podaci vezani uz broj i strukturu posjetitelja izložbe, detaljni izračuni o dužini trajanja izložbe po pojedinačnim gradovima tadašnjih republika. Zaključuje čak i razloge najbolje i najlošije posjećenosti koju brojčano prikazuje. Detaljno, po godištima, nabroja sve gradove u kojima je izložba gostovala. Da bi potkrijepio uspješno pojedinačne zapise iz knjige utisaka te ističe obećanja "Rukovodioca pojedinih poduzeća... da će ubuduće biti još revnosniji u pronalaženju radnih mjesta za slijepe"¹⁵

U dokumentu *Iskustva* opisana je problematika tehničkog postava i organizacije transporta izložbe. Navedeni su svi izazovi koji su se pojavili u realizaciji izložbe, od planiranja vremena trajanja izložbe (školski praznici, godišnja doba i vremenske prilike), načina transporta i utrošeno vrijeme na pakiranje i preseljenje izložbe te organizacija i obuka "tumača izložbe", odnosno vodiča po izložbi.

14/ Rudomino, A. (1969) Iskustva jedne dugotrajne pokretne izložbe, Pokretna izložba 1956.-1964, Zagreb, iz dokumentacijskog materijala Tiflološkog muzeja, str. 2.
15./ Ibid, str. 4.

Inv. broj:
F 4070;
Pokretna izložba
Tiflološkog
muzeja
u Makarskoj,
1957. g.

Istaknuta je i problematika prilagodbe izložbe raznim izložbenim prostorima (77 različitih prostora) kao i dopunjavanje/povezivanje sa sadržajima iz lokalne zajednice. U nekim su gradovima održavane radionice i demonstracije vezane uz život slijepog čovjeka. Rađene su projekcije dokumentarnih filmova o slijepim osobama, a ponekad su korišteni zvučni zapisi s magnetofonskih snimaka. Posebna briga se vodila o organizaciji posjeta i marketinškoj djelatnosti. Navodi se kako se "propagiranje izložbe mora provoditi pravovremeno i svestrano...na prvom mjestu obavezno stavljanje plakata po gradu...Tiflološki muzej je štampao veći broj stereotipnih plakata...negdje su štampani posebni leci...a jedno od najefikasnijih sredstava je razglas.... na mjestu gdje se okuplja više ljudi"¹⁶ Na žalost, niti jedan plakat nije sačuvan, ali pronađen je jedan primjerak propagandnog letka, ali s nepotpunim informacijama.

Rudomino osobito ističe pitanje naplate ulaznica. Iznosi podatke o posjećenosti izložbe u odnosu na cijenu ulaznice. Zaključuje kako je posjećenost bila daleko veća u slučajevima kada se ulaznica nije naplaćivala, a eventualni "dobrovoljni prilog" umjesto "ulaznine"¹⁷ pojedinaca je odbačen jer bi se time ostalo na tragu "karitativnog odnosa prema slijepcima" što se svakako htjelo izbjeći i što nije bilo u skladu s ciljevima izložbe, "ne ponižavajuće sažaljevanje ili milosrđe, nego gledanje u slijepome ravnopravnog čovjeka".¹⁸

Osim dokumenta *Iskustva jedne dugotrajne pokretne izložbe*, dokumentacijski omot sadrži i druge, vrlo detaljne dokumente koji zaokružuju problematiku vezanu uz izložbu, a koje Rudomino (1969) razvrstava u nekoliko cjelina.

I. Uputstva i drugo uz izložbu

Uputstva se odnose na troškove izložbe (transport izložbe željeznicom, pitanje pokrivanja troškova izložbe), tehnička pitanja

(odabir izložbenog prostora s pripadajućim inventarom i dodatnom opremom za izložbu), određivanje osobe zadužene za cjelokupnu organizaciju izložbe, pitanje oglašavanja izložbe (plakati, lokalni tisak, razglas), određivanje vrijeme trajanja izložbe (5 do 15 dana), određivanje visine ulaznica, pitanja vezana uz organizaciju grupnih posjeta izložbe, obuka vodiča po postavu kao i jedna interesantna preporuka "Službeni naziv izložbe je: *POKRETNOST IZLOŽBA TIFLOLOŠKOG MUZEJA SAVEZA SLIJEPIH JUGOSLAVIJE. Pri tom preporučljivo je pisati svugde manjim slovima Tiflološkog muzeja, jer je to nepoznato a više isticati IZLOŽBA i SAVEZ SLEPIH JUGOSLAVIJE.*"¹⁹

U Uputstvima se prvi put i navodi inventar pokretne izložbe podijeljen u cjeline:

- *Osnovni inventar* (prema popisu radi se o muzeografskim pomagalicama, op. a.)
- *Ostali inventar* (popis izložbenih predmeta, bez identifikacijskih oznaka, podijeljen prema izložbenim cjelinama op. a.):
- *I Vitrina iz istorije opismenjavanja slepih*
- *II Vitrina uče i opismenjavanju se na*
- *III Vitrina rade i ostvaruju*
- *IV Virtina fiskultura i kulturnoumetnički život*
- *V Vitrina slepi učenici i umetnici*
- *I Sto/sprava za pisanje*
- *II Sto/nastavna sredstva*
- *III Sto iz knjižnice slepih*
- *IV Stol rukotvorine*
- *Lektire*

Popisi predmeta uz pripadajuće izložbene cjeline su navedeni, ali su naslovi predmeta općeniti i teško ih je sa sigurnošću identificirati danas u zbirkama Tiflološkog muzeja (npr. *Bukvar za slepe, Krojački metar za slepe, Igraće karte i sl.*).

II. Legende za panoje, vitrine, stolove i fotografije (na regalima) na hrvatskom za prijevod na slovenački (1964. g.)

Svaka izložbena cjelina (*vitrina*) popraćena je tekstovima/legendama na panoima na tzv. *srpsko-hrvatskom* i legende na tzv. *hrvatsko-srpskom* (op. a.), Sačuvan je tek dio tekstova, kao radni materijal uz puno korekcija unesenih rukom.

III. Lektorirani prijevod (i original) svih legendi za Pokretnu izložbu u SR Sloveniji

Svi tekstovi legendi prevedeni su na slovenski jezik. (op. a.). Tekstovi su djelomično sačuvani.

IV. Postavi i zapažanja u pojedinačnim gradovima

Dokument sadrži 11 rukom pisanih bilješki i crteža raznih izložbenih prostora. (op. a.)

V. Statistika i literatura o Pokretnoj izložbi (1956-1964)

Dokumenti se odnose na brojčane podatke vezane uz posjećenost izložbe po tadašnjim

republikama i gradovima, na dobnu strukturu posjetitelja te na trajanje izložbe. Navedeni su podaci o praćenju izložbe u tisku (stručni tekstovi i novinski članci). (op. a.)

Sve navedeno dovodi nas do zaključka da je izložba pomno planirana te da je provedena s velikom pažnjom. Izneseni podaci u navedenim dokumentima nam daju uvid u opseg poslova vezanih uz pripremu i provođenje izložbe. Iako katalog izložbe nije otisnut, svi podaci koje je A. Rudomino zabilježio bili bi dovoljni za jedan opsežan katalog, a temeljem navoda u dokumentu *Iskustva jedne dugotrajne pokretne izložbe* tekst bi se vrlo lako mogao uobličiti u scenarij izložbe.

Međutim, iz Rudominovog *Iskustva* jasno je vidljivo kako vodstvu muzeja u fokusu nije bilo dokumentiranje izložbe pomoću kataloga izložbe. Ono što je bilo važno Rudomino je nazvao "Izvršenje moralnih i praktičnih zadataka ...stvaranje pravilnog odnosa prema slijepima, pomoć upošljavanju slijepih itd...."²⁰ što je

Inv. broj:
F 4315;
Pokretna izložba
u Bihaću, 1958. g.

16/ Ibid, str. 16.
17/ Rudomino, A. (1969) Iskustva jedne dugotrajne pokretne izložbe, Pokretna izložba 1956.-1964, Zagreb, iz dokumentacijskog materijala Tiflološkog muzeja, str. 20.
18/ Ibid, str. 1.
19/ Rudomino, A. (1969) Uputstva i drugo uz izložbu, Pokretna izložba 1956.-1964, Zagreb, iz dokumentacijskog materijala Tiflološkog muzeja, str. 2.

20/ Rudomino, A. (1969) Iskustva jedne dugotrajne pokretne izložbe, Pokretna izložba 1956.-1964, Zagreb, iz dokumentacijskog materijala Tiflološkog muzeja, str. 1.

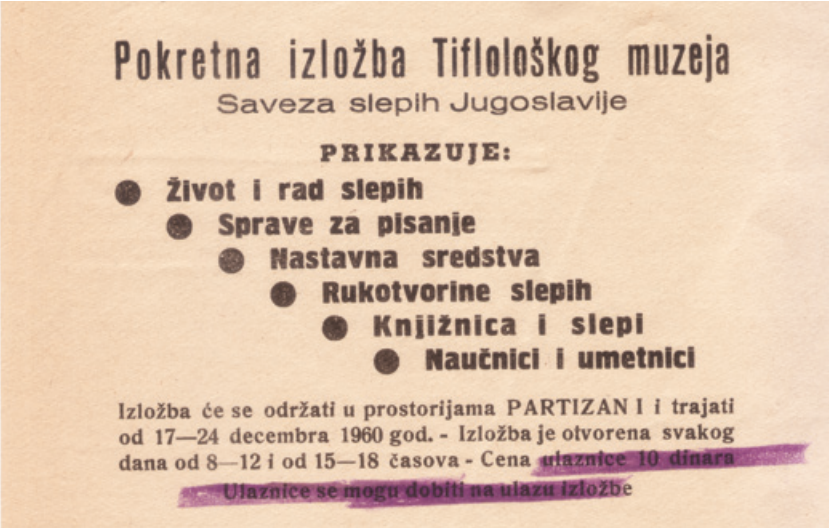
bilo u skladu s ciljevima pa "Kako bi se povećao utjecaj na stavove o slijepim osobama i razbila nevjerica u njihove radne mogućnosti, osmišljena je pokretna izložba po Jugoslaviji koja je svoj put započela 23. 9. 1956. u Karlovcu." ²¹

U Tiflološkom muzeju danas se dokumentacija vodi sukladno *Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi*²². Osim primarne dokumentacije vodi se i sekundarna, u okviru koje se bilježe podaci u fondove fototeke, hemeroteke, evidencije o izložbama, o stručnom i znanstvenom radu, o izdavačkoj djelatnosti, o pedagoškom radu, o konzervatorsko-restauracijskim postupcima te evidencija o katalogizima. Hemeroteka i fototeka su najstariji dokumentacijski fondovi dok je u ostalim fondovima evidentiranje započelo tek donošenjem Pravilnika²³. U procesu ustrojavanja novog dokumentacijskog sustava i njegove implementacije izvršeno je opsežno prikupljanje svih podataka vezanih uz aktivnosti muzeja i njegovih djelatnika od osnutka muzeja na dalje. Svi pronađeni podaci su strukturirani i pridruženi pripadajućim fondovima sekundarne dokumentacije te se započelo s bilježenjem. U međuvremenu je izrađen plan digitalizacije vezan uz muzejsku građu, a potom i digitalizacije muzejske dokumentacije. Dio sekundarne dokumentacije, poput starih plakata velikih formata i dokumentacije o konzervatorsko- restauratorskim postupcima, je fotografiran, a dio dokumentacije, poput starih pozivnica i hemeroteke je skeniran. Da bi se digitalizacija uspješno provela bilo je potrebno digitalizirati dio građe izvan kuće, jer muzej nije posjedovao potrebnu tehnologiju. Radi se o digitalizaciji crno-bijelih negativa analognih fotografija. Za potrebe skeniranja dokumenata sekundarne dokumentacije u PDF formatu zatražena je nabava CZUR Scanera s mogućnošću obrade PDF formata. Nabava skenera je u tijeku, a potom slijedi digitalizacija preostalih fondova sekundarne dokumentacije. Po završetku planirane digitalizacije svi

dokumentacijski fondovi moći će se međusobno povezati što će olakšati pretraživanje i korištenje baze podataka u stručne i znanstvene svrhe unutar Tiflološkog muzeja. Na taj će način građa sekundarne dokumentacije biti dostupna i vanjskim korisnicima i zaštićena od opasnosti fizičkog rukovanja.

Pokretna izložba Tiflološkog muzeja Saveza slijepih Jugoslavije upisana je dokumentacijski fond *Knjiga evidencije o izložbama* pod inventarnim brojem IZL-2/1956, koji se vodi u relacijskoj bazi podataka namijenjenoj vođenju sekundarne dokumnetacije S++, koju je izradila tvrtka Link d.o.o. Dokumentacijski podaci daju nam šturu sliku jedne od najvažnijih izložbi Tiflološkog muzeja. Iz njih saznajemo o otvaranju / zatvaranju / produljenju izložbe, o mjestu održavanja, o broju posjetitelja, a o samoj izložbi saznajemo nešto iz kratkog opisa. Kako ne postoji sačuvani popratni tisak izložbe u obliku kataloga izložbe, plakata i pozivnica, o izložbi možemo saznati iz Dokumentacijskog omota *Pokretna izložba 1956.-1964.* te iz članaka u stručnim časopisima i novinama. Da bi se sačuvala činjenica na pothvat organizacije i provedbe *Pokretne izložbe* važno je sačuvati sve raspoložive dokumente nastale u procesu stvaranja *Pokretne izložbe* te ih u bazi podataka sekundarne dokumentacije S++ povezati sa zapisom u fondu *Knjige evidencije o izložbama*. Sadržaj dokumentacijskog omota *Pokretna izložba 1956.-1964.* će se digitalizirati na način da se raspoloživi dokumenti skeniraju kao PDF dokumenti te da im se dodijeli identifikacijski broj koji će se povezati s inventarnim brojem izložbe pod kojim je zavedena izložba u *Knjizi evidencije o izložbama*.

Od ostalih fondova sekundarne dokumentacije povezivanje će biti moguće s fondom hemeroteke. Kako su se od početaka djelovanja Tiflološkog muzeja sakupljali originalni članci vezani uz djelatnost muzeja, u evidenciji su sačuvani i razvrstani po temama. Da bi se povezali s predmetnom izložbom planira se digitalizacija rane hemeroteke na način da

< Propagandni letak za Pokretnu izložbu Tiflološkog muzeja, 1960. g.

se skeniraju originalni članci te da ih se pohrani u bazu podataka sekundarne dokumentacije. Digitaliziranim člancima će se dodijeliti inventarna oznaka hemeroteke, koja će povezati članak s izložbom u *Knjizi evidencije o izložbama*.

U fondu fototeke nisu pronađene fotografije vezane uz *Pokretnu izložbu*. Razlog tome je činjenica što su prvi zapisi fototeke Tiflološkog muzeja nastali tek zapošljavanjem muzejskog fotografa i tehničara sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća, a prve fotografije tadašnje fototeke su bile identifikacijske fotografije pojedinačnih predmeta iz fundusa. Tek kasnije će se u fototeci evidentirati fotografije proizašle iz djelatnosti muzeja. Originalne fotografije vezane uz *Pokretnu izložbu*, njih tri ukupno, nisu pronađene, ali su šezdesetih godina dvadesetog stoljeća objavljene u časopisu *Socijalna misao*. Kako se radi o fotografijama iz tiska, nikada nisu uvrštene u fototeku pa povezivanje *Pokretne izložbe* i fototeke nije moguće.

Zaključno

Na tragu misli I. Maroevića o tome da "muzejska izložba nije samo prijenos nekog već unaprijed fiksiranog i utemeljenog znanja nego da se na njoj istovremeno formira novo znanje"²⁴, zaključujemo kako je *Pokretna*

izložba Tiflološkog muzeja Saveza slijepih Jugoslavije iz 1956. godine u potpunosti ostvarila svoje ciljeve, a to je, kako je naveo tadašnji ravnatelj muzeja Rudomino, da će se izložbom "reprezentirati i popularizirati Muzej i da će istovremeno u potpunosti izvršiti svoj kulturno-politički zadatak."²⁵

Sadržaj dokumentacijskog omota *Pokretne izložbe Tiflološkog muzeja Saveza slijepih Jugoslavije* omogućuje nam uvid u izložbene aktivnosti muzeja u ranoj fazi njegova djelovanja. Podaci o autoru/autorima ove putujuće izložbe nisu poznati, no uvidom u dostupne tekstove omota jasno je da se radi o najkompleksnijoj putujućoj izložbe Tiflološkog muzeja do sada. Iz pronađenih tiskanih materijala iščitavamo zahtjevan i ozbiljan stručni rad djelatnika tadašnjeg Tiflološkog muzeja kao i promišljanja vezana uz ciljeve i samu realizaciju pa nam je danas, šezdesetak godina kasnije, dokumentacijski omot dragocjeni izvor podataka o ranom djelovanju Tiflološkog muzeja. Iz tog razloga, da bismo za buduće naraštaje sačuvali dostupne podatke o *Pokretnoj izložbi* važno je digitalizirati ih i pohraniti u evidencije sekundarne dokumentacije Tiflološkog muzeja. Tako zaštićeni, svi pronađeni dokumenti, postat će dostupniji korisnicima za stručne i znanstvene radove.

21/ Bosnar Salihagić, Ž. (2016) Protiv predrasuda 60 godina Tiflološkog muzeja, Protiv predrasuda, Zagreb: Tiflološki muzej, str. 36.

22/ Narodne novine (2002) Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi.

Zagreb: Narodne novine d.d.,108

23/ Ibid

24/ Maroević, I. (1993) Uvod u muzeologiju. Zagreb: Zavod za informacijske studije, str. 206.

25/ Rudomino, A. (1957) Tiflološki muzej, Muzeji, br. 11-12, str. 137.

Šlinga i šarene perle povodom Dana europske baštine u Bistri

Udruga Ekomuzej Bistra je u partnerstvu s Kulturno-umjetničkim društvom Bistra organizirala reviju narodnih nošnji i nakita bistranskog kraja.

Revija je održana pod krošnjama aleje grabova u sklopu zaštićenog perivoja i baroknog zdanja plemićke obitelji Oršić u Gornjoj Bistri u kojem je danas smještena Specijalna bolnica za kronične bolesti dječje dobi. Upravo zbog činjenice da je šticienicima i korisnicima bolnice zbog epidemioloških mjera uslijed virusa COVID-19 ograničena komunikacija s posjetiteljima (obitelji, volonterima, donatorima), program je održan na otvorenom čime je omogućena pristupačnost odnosno mjesto susreta svih dionika događanja – organizatora, korisnika i zaposlenika bolnice te posjetitelja.

Tradicijsko ruho i tradicijski nakit kao sastavni dio muškog i ženskog narodnog ruha, simboli su identiteta bistranskog kraja koji se čuvaju i komuniciraju prvenstveno kroz kulturno-umjetnički amaterizam KUD-a Bistra, ali i u sklopu lokalnih udruga u kulturi te istaknutih pojedinaca. Udruga Ekomuzej Bistra je u okviru svoje djelatnosti na zaštiti, istraživanju i promicanju kulturnih i civilizacijskih vrijednosti Bistre, početkom 2016. godine pokrenula inicijativu za nominaciju umijeća izrade bistranskog tradicijskog nakita tehnikom nizanja raznobojnih perlica na višestruke niti koje uključuje izradu *kraluša* (ženske ogrlice), *kravat-lina* (muške kravate), *mašlina* (ukrasne iglice u obliku leptir-mašne) i *pāsa* (ukrasnog ženskog pojasa). Nakon dvije godine istraživanja i dokumentiranja te tri godine stručne valorizacije, to je tradicijsko umijeće početkom 2021. godine dobilo status nematerijalnog kulturnog

1/ U reviji nošnji sudjelovali su Tara Šarić, Tin Zajec, Katja Knezović, Nika Žiljak, Dominik Hadžić, Paola Piculek, Jakov Jedvaj, Lana Pleša, Matea Grgec, Nada Grgurić, Božena Borovec, Ranka Križanić, Vera Grgac, Ante Knezović, Barbara Puzjak, Barica Škrln, Biserka Tkalčević i Olga Tkalčević uz voditelje Pericu Novosela i Klementinu Batina te Baricu Špoljar, nositeljicu umijeća izrade bistranskog tradicijskog nakita.

dobra Republike Hrvatske te je upisano u Registar kulturnih dobara RH (Z-7453).

Namjera organizatora bila je da se na modnoj promeni u perivoju baroknog dvorca Oršić pokaže geneza bistranske narodne nošnje odnosno njezina izrada i način ukrašavanja od kraja 19. stoljeća do danas. Reviju je nosilo 18 sudionika od 12 do 85 godina, većinom članova KUD-a Bistra i Udruge Ekomuzej Bistra uz nekolicinu zainteresiranih mještana. Osim dvaju voditelja, u programu je sudjelovala i nositeljica umijeća izrade bistranskog tradicijskog nakita koja je posjetiteljima opisivala dijelove nošnje i nakita te njihovu primjenu u raznim prigodama.¹ Budući da je

Dani europske baštine 2021.
DEB Bistra Foto

revija organizirana u zaštićenom perivoju i u neposrednoj blizini spomenika kulture nulte kategorije, svi su dionici informirani o važnosti čuvanja kulturne baštine te o radovima na sanaciji štete nakon potresa koji se odvijaju u prostoru dvorca pod pokroviteljstvom i nadzorom Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Inkluzivnost svih dionika kao i participacija različitih dobnih skupina okupljenih oko teme lokalne kulture na Danima europske baštine u Bistri omogućila je razmjenu znanja i iskustva na zabavan način te potaknula interes posjetitelja za baštinu koja se prezentira izvan muzejskog konteksta i koju predstavljaju lokalni baštinski aktivisti kao njezini nositelji.

Dani europske
baštine 2021.,
detalji sa nošnji,
DEB Bistra Foto

< Dani europske
baštine 2021.
DEB Bistra Foto

Ljetni pedagoško- edukativni program Muzeja triljskog kraja

Muzej triljskog kraja od otvorenja za javnost 2006. godine razvija i potiče pedagoško-edukativnu djelatnost. Ostvarene su brojne dugogodišnje suradnje s obrazovnim, visokoškolskim i znanstvenim institucijama poput Osnovne škole Trilj i Osnovne škole Stjepan Radić – Tijarica, Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Instituta za arheologiju u Zagrebu.

Muzej je dugi niz godina uključen u Edukativnu muzejsku akciju koju organizira Hrvatsko muzejsko društvo, a odnedavna se priključio i akciji "Juuu-huuu, praznici su! Idemo u muzeje!" koju je inicirao Grad Split, a koja se provodi tijekom zimskih školskih praznika diljem Splitsko-dalmatinske županije.

^
Tvrđava Nutjak

>
Sudionice
kreativno-
edukativne
radionice

Pedagoška aktivnost tijekom školske godine podrazumijeva edukativno-kreativne radionice namijenjene učenicima OŠ Trilj te devet područnih škola, a tijekom školskih praznika su, osim za djecu s područja grada Trilja, programi otvoreni i za sudionike iz drugih krajeva županije. Ljetni edukativni program muzeja je do 2019. godine podrazumijevao provođenje jedne tematske radionice u suradnji s djelatnicima Instituta za arheologiju u Zagrebu, te je bio izrazito dobro posjećen. Uočivši potrebu djece za ljetnim edukativnim sadržajima, 2019. godine je pokrenuta akcija "Ljetni praznici u muzeju". Cilj akcije je na interaktivan način sudionike radionica upoznati s muzejskim fondom, djelatnosti muzeja i baštinskim lokalitetima na području grada Trilja. Osim djece iz lokalne zajednice, interes su pokazali i sudionici iz drugih gradova i općina Splitsko-dalmatinske županije – nadasve u ljeto 2020.

^
Ravnateljica MTK, predsjednica HMD i pročelnik Grada Trilja

godine. Uvjeti poput socijalnog distanciranja, nemogućnosti pohađanja nastave u školama i druženja s vršnjacima su utjecali na povećan interes djece i roditelja za sudjelovanjem u programima neformalnog učenja. Unatoč velikom broju prijava, broj sudionika pojedine radionice je morao biti ograničen na deset zbog zaštite javnog zdravlja. Akcija "Ljetni praznici u muzeju" 2020. sadržavala je četiri edukativne radionice: *Provedi dan s rimskim legionarom Julijem!*, *Žarko Dražojević i njegovi gavrani*, *Tko je bio Mamut-aga?* i *Pronađi nepoznanicu: (kamen + reljef) x ? = stećak*. Sudionici radionica su različitim likovnim tehnikama izradili *pop-up* slikovnicu o rimskom legionaru, klasičnu slikovnicu

o poljičkom knezu Žarku Dražojeviću, strip o Osmanliji Mamut-agi te magnet i privjeske u obliku malih stećaka sljemenjaka.¹ Prve dvije radionice rezultirale su novim dječjima publikacijama u nakladništvu Muzeja triljskog kraja – poučnom bojankom *Provedi dan s legionarom Julijem!* u 2020. i slikovnicom *Legenda o Žarku i Nutjaku* u 2021. godini. Edukativna akcija se održala i u ljeto 2021. godine, a sudionici su učili o epigrafiji i umijeću izrade kamenih spomenika te prapovijesnim i antičkim fibulama različitih tipova. Potonji *Ljetni praznici u muzeju* "okrunjeni" su predstavljanjem navedenih dječjih publikacija koje se 22. rujna 2021. godine upriličilo u Muzeju triljskog kraja.

1/ Tijek i rezultati radionica predstavljeni su na web stranici <https://sites.google.com/view/ljetne-radionice/po%C4%8Detna-stranica>

^
Rimski vojni logor Tilurij

>
Naslovnica
bojanke

Predstavljanje novih publikacija za djecu u Muzeju triljskog kraja

Muzej triljskog kraja u Trilju je 22. rujna u sklopu manifestacije *Mihovilski dani 2021.* organizirao predstavljanje novih muzejskih publikacija za djecu; poučne bojanke ***Provedi dan s legionarom Julijem!*** i slikovnice ***Legenda o Žarku i Nutjaku.***

Trojezična (hrv/eng/njem) bojanke prati mladog rimskog legionara Julija dok tijekom dana ispunjava svoje brojne obaveze: vježba s oružjem, priprema večeru, čisti svoje tijelo i lašti oružje. Sastoji se od personaliziranih sadržaja (podaci o vlasniku publikacije), šablona za bojenje, pratećeg teksta i indeksa nepoznatih riječi. Slikovnica govori o poljičkom knezu Žarku Dražojeviću, graditelju utvrde Nutjak, koji se istaknuo u borbi s Osmanlijama i u narodnoj predaji ostao zapamćen po svojim neobičnim ljubimcima – gavranima. Posebnost slikovnice leži u činjenici da su je ilustrirala djeca.

Publikacije je predstavila predsjednica Hrvatskog muzejskog društva mr. sc. Vlasta Krklec. Istaknula je važnost muzejske educa-

cije i kreiranja nove muzejske publike koja kroz učenje i igru razvija nove vještine i izrasta u građane s razvijenim osjećajem za identitet te lokalnu i nacionalnu kulturnu baštinu. Osvrnula se na djelatnost Muzeja triljskog kraja s posebnim naglaskom na aktivnostima u sklopu muzejske pedagogije, te ga izdvojila kao pozitivan primjer aktivnog sudjelovanja u akcijama Hrvatskog muzejskog društva, usprkos izazovima koje je pred muzejsku djelatnost stavila pandemija. Istaknula je edukativnu važnost ovih publikacija koje na djeci prilagođen način govore o bitnim povijesnim temama te ih kroz aktivno sudjelovanje uvode u svijet muzeja.

Ravnateljica Muzeja triljskog kraja, Sanja Budić Leto, uputila je zahvale gđi Krklec, muzejskoj publici, djeci koja vjerno prate muzejske aktivnosti te njihovim roditeljima i učiteljima. Posebne zahvale su upućene i Ministarstvu kulture i medija Republike Hrvatske i Gradu Trilju koji su omogućili tisak publikacija.

Na kraju druženja je svako prisutno dijete bilo nagrađeno primjerkom slikovnice.

>
Naslovnica
slikovnice

"Izvanredne priče iz dubina zemlje!"

26. Edukativna muzejska akcija Iz/Van/Red/No! u Muzeju grada Zagreba – suradnja arheologa i muzejskih pedagoga

Pedagoško-andragoški

odjel Muzeja grada Zagreba uključio se u program 26. Edukativne muzejske akcije s programom "Izvanredne priče iz dubina zemlje!" s ciljem približavanja zagrebačke arheološke baštine posjetiteljima.

Organiziranjem tematskih vodstava prilagođenima osnovnoškolskom uzrastu (od šest do dvanaest godina) te radionicama na otvorenom (kako bi se poštovala epidemiološke mjere Stožera civilne zaštite RH) u sjevernom dvorištu Muzeja prezentirali smo rekonstrukciju arheološke baštine u Muzeju grada Zagreba.

Istovremeno smo izradili i virtualni radni listić (pomoću besplatne edukativne aplikacije Wizer.me) s ciljem povećanja dostupnosti muzejskih sadržaja široj publici.

UVOD

U sjevernom dvorištu Muzeja nalazi se rekonstrukcija tlocrta stambene zgrade iz 12. stoljeća pronađene u arheološkim iskopavanjima 1990-ih godina. Muzej grada Zagreba uključio se svojim programom "Izvanredne priče iz dubina zemlje!" u 26. Edukativnu muzejsku akciju (u organizaciji Hrvatskog muzejskog društva). Za vrijeme trajanja Akcije u Muzeju organizirali smo tematska vodstva stalnim postavom, prilagođena osnovnoškolskom uzrastu (od šest do dvanaest godina) te radionice na otvorenom.

Cilj radionica bio je na praktičan način predočiti rad arheologa na terenu te rad nakon terenskih istraživanja - "vođenje" dokumentacije pomoću radnog listića.

Osim radionica koje su održane u samom muzeju, pripremili smo virtualni radni listić pomoću besplatne mrežne aplikacije Wizer.me za sve koji nisu mogli doći, a voljeli bi sudjelovati i upoznati se sa zagrebačkom arheološkom baštinom.

PRIPREME ZA RADIONICE

U suradnji s višom kustosicom, arheologinjom Aleksandrom Bugar odabrali smo arheološka iskopavanja na Gornjem gradu kao temu ovogodišnje 26. Edukativne muzejske akcije koja je nosila naziv "Izvanredne priče iz dubina zemlje!". Naslov teme odabran je jer živimo s posljedicama dva razorna potresa (zagrebački potres iz ožujka te petrinjski iz prosinca 2020.). Kako smo i naveli u samom tekstu Akcije u zemlji po kojoj svakodnevno hodamo osim potresa kriju se i brojne priče arheologa, koji, stružući sloj po sloj zemlje, nam donose nova saznanja iz davne zagrebačke prošlosti.

Arheolozi Muzeja grada Zagreba već više od dvadeset godina neumorno istražuju staru povijesnu zagrebačku jezgru te smo radionica htjeli približiti posao muzejskih arheologa široj javnosti. Također nam je jedan od ciljeva bio i upoznati širu javnost s bogatim arheološkim zbirkama koje se nalaze u Muzeju kao rezultat tih istraživanja.

Radionice su se odvijale uživo i virtualno. Osim radionica koje su održane u samom muzeju, istovremeno smo pripremili virtualni radni listić za sve koji se žele upoznati sa zagrebačkom arheološkom baštinom.

IZVOĐENJE RADIONICE UŽIVO

Za održavanje radionica uživo poslužilo nam je Sjeverno dvorište Muzeja koje je također bilo obuhvaćeno arheološkim istraživanjima 1990-ih godina te je nakon obnove Muzeja napravljena rekonstrukcija tlocrta srednjovjekovnog objekta iz 12. stoljeća. Za izvođenje radionica nasipan je novi šljunak u kojem smo označili rekogniscirano područje unutar kojeg su bili ukopani predmeti iz Zbirke muzeografskih pomagala. Radionice su bile namijenjene djeci od šest do dvanaest godina, ali raspon godina se u izvođenju proširio, sudjelovala su djeca od četiri pa sve do četrnaest godina.

Djeca su u pratnji roditelja ili bake i djeda prvo sudjelovala na tematskom vodstvu koje je

obuhvaćalo tri teme iz stalnog postava: Što se krilo pod muzejom, Prije Zagreba, Nalazi na mjestu otkrivanja.

S obzirom na samu koncepciju stalnog postava, omogućeno je zaokruženo vodstvo te su se svi posjetitelji našli na početku gdje su i krenuli – na ulazu u Sjeverno dvorište. Nakon održanog vodstva, djeca su sudjelovala na radionicama.

Dobili su upute za rad, podijeljen im je alat kojim se služe arheolozi (alat je ustupljen

za potrebe radionica od strane arheologa) te su prvo promatrali područje na kojem će ići kopati. Dobili su i pomoćnu mapu s ukopanim predmetima te su mapu uspoređivali sa stvarnim stanjem ukopa ispred sebe. Nakon što su odredili najbolju poziciju gdje bi mogli pronaći ukopani predmet, krenuli su s površinskim struganjem šljunka. Nakon što su pronašli predmet koji je bio ukopan, očistili su ga kistom te su ga fotografirali na mjestu nalaza. Nakon što su pronašli sve predmete, slijedio je

Radni listić izrađen za potrebe radionice

▼

IZVANREDNE PRIČE IZ DUBINA ZEMLJE!

Upiši predmete koje si pronašao/la u muzejskom dvorištu iskopavanjem i odgovori na pitanja!

Naziv predmeta:	Uporaba (čemu je služio):
Materijal (od čega je napravljen):	Oblik predmeta:
Boja:	Ukrasi (ukoliko ih ima):
Stanje (razbijen, oštećen):	Izrada (da li je izrađen ručno ili strojno):

M&Z

kabinetski rad, tj. podijeljeni su im radni listići u kojima su opisivali i skicirali predmete koje su pronašli.

Kako su sudjelovala i djeca od četiri godine, prilagodili smo i njima radionicu - tako da su odabrali najdraži predmet koji su sami iskopali te im je zadatak bio nacrtati najdraži predmet.

Cilj radionice bilo je simuliranje, koliko je to moguće, pravog terenskog rada arheologa te bilježenja čim većeg broja podataka o nalazu, s obzirom na to da je svako arheološko istraživanje destruktivno, tj. nakon iskopavanja više nije moguće rekonstruirati samo nalazište, te je stoga potrebno zabilježiti čim više detalja.

VIRTUALNA RADIONICA

Pomoću besplatne aplikacije za izradu virtualnih radnih listića Wizer.me izradili smo virtualni radni listić pod nazivom "Izvanredne priče iz dubina zemlje!" koji se može dohvatiti pomoću poveznice preko muzejske web-stranice na adresi: <https://app.wizer.me/learn/SM3H1J>.

Kako virtualno nije bilo omogućeno vodstvo muzejskim stalnim postavom, odgovori na pitanja s radnog listića ponuđeni su u interaktivnom obliku pomoću aplikacije Thinglink. Aplikacija Thinglink omogućila nam je da kartu Zagreba s označenim nalazištima nadopunimo tekstom koji je prilagođen osnovnoškolskom uzrastu.

REZULTATI RADIONICA

Pedagoško-andragoški odjel ostvario je vrlo uspješnu suradnju s arheologinjom i višom kustosicom Muzeja Aleksandrom Bugar. Aleksandra Bugar prenijela je svoja iskustva i znanja o urbanoj arheologiji i arheološkim istraživanjima na području stare zagrebačke jezgre u kojima su sudjelovali muzejski arheolozi muzejskim pedagoginjama.

Time je obogatila znanja i rad muzejskih pedagoginja koje su radionice prilagodile os-

novnoškolskom uzrastu kako bi najmlađima mogle prenijeti čime se to arheolozi bave.

Dostupni virtualni radni listić pomoću besplatne aplikacije Wizer.me omogućuje svim zainteresiranim uvid u arheološka istraživanja na području grada Zagreba u kojima su sudjelovali arheolozi Muzeja grada Zagreba.

Radionice i vodstva održani su tijekom svibnja i lipnja 2021. godine u sklopu 26. Edukativne muzejske akcije Iz/Van/Red/No! pod nazivom "Izvanredne priče iz dubina zemlje!". Programom "Izvanredne priče iz dubina zemlje!" Muzej grada Zagreba priključio se i obilježavanju **Europskih dana arheologije** (European Archaeology Days – EAD), od 18. do 20. lipnja 2021. u organizaciji Arheološkog muzeja u Zagrebu.

Tijekom trajanja Europskih dana arheologije posjetitelji su mogli besplatno sudjelovati na tematskim vodstvima i radionicama "Izvanredne priče iz dubina zemlje!".

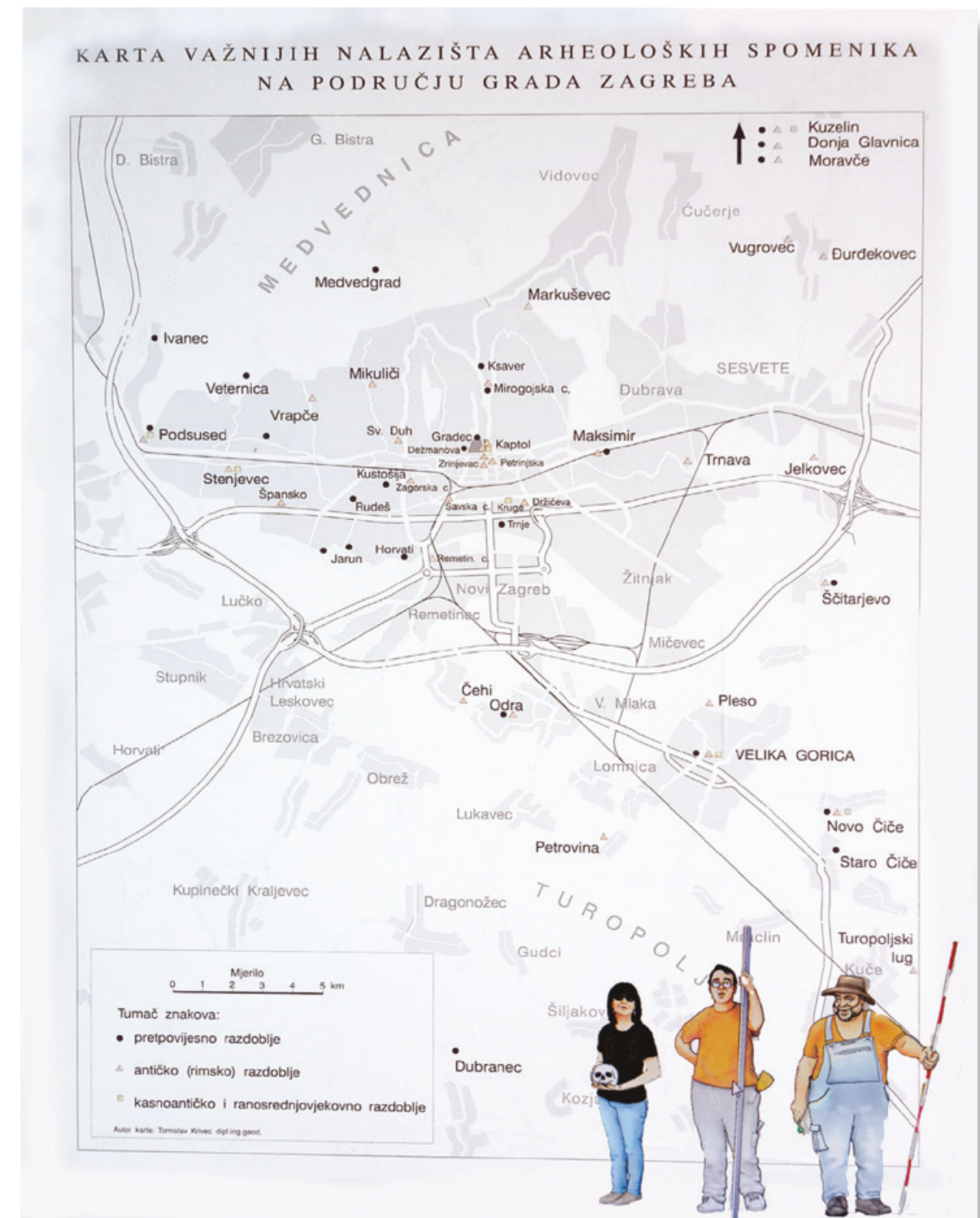
ZAKLJUČAK

Muzej grada Zagreba uključio se u program 26. Edukativne muzejske akcije Iz/Van/Red/No! s programom "Izvanredne priče iz dubina zemlje!" te je svojim programom približio zagrebačku arheološku baštinu zainteresiranim posjetiteljima.

Pedagoško-andragoški odjel ostvario je vrlo uspješnu suradnju s arheologinjom i višom kustosicom Muzeja Aleksandrom Bugar. Program se provodio organiziranjem radionica i tematskih vodstava za djecu između šest i dvanaest godina tijekom svibnja i lipnja 2021. godine.

U sklopu programa izrađen je i virtualni radni listić pomoću besplatne mrežne aplikacije Wizer.me te je objavljen na mrežnim stranicama Muzeja i dostupan je svim zainteresiranim korisnicima.

Programom "Izvanredne priče iz dubina zemlje!" Muzej grada Zagreba se priključio i obilježavanju Europskih dana arheologije (European Archaeology Days – EAD), od 18.

Interaktivna karta s virtualnog listića

do 20. lipnja 2021. u organizaciji Arheološkog muzeja u Zagrebu.

SUMMARY

Zagreb City Museum has participated in the 26th Museums' Educational Action with its program Extraordinary tales from Earth's depths! Its goal was making archeological heritage of Zagreb more approachable to its visitors.

The Museum staff organized themed guided tours for primary schools (children be-

tween 6 and 12 years of age) and workshops in the open air (to respect the epidemiological measures of the Headquarters for civil defense of Republic of Croatia) in the northern courtyard of the Museum. Our goal was to present the reconstruction of the archeological heritage in the Zagreb City Museum.

At the same time we created a virtual online worksheet (using the free education application Wizer.me) thus making museum content available to the wider public.

POPIS LITERATURE:

- Bugar, Aleksandra. Mašić, Boris. 2013. *U službi arheologije, katalog izložbe, Zagreb: Muzej grada Zagreba*
- Bugar, Aleksandra. Mašić, Boris. 2013. *Gospođa NN iz 13. stoljeća. Zagreb moj grad*, http://mgz.hr/files/file/Zbirke-vezani-clanci-i-publikacije/Anticka-zbirka/U_sluzbi_arheologije_Zagreb_moj_grad_44_2013.pdf (6.9.2021.)
- Buntak, Franjo. 1996. *Povijest Zagreba, Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske*
- Cvetković, Boris. 2006. "Rimsko naselje na trasi autoceste." *Jutarnji list*, http://mgz.hr/files/file/Zbirke-vezani-clanci-i-publikacije/Anticka-zbirka/Anticka_zbirka_Rimsko_naselje_Jutarnji_list_01_12_2006.pdf (6.9.2021.)
- Gračanin, Hrvoje. 2012. "Zagrebačko područje do osnutka Biskupije". U *Povijest grada Zagreba, Knjiga 1. Od prethistorije do 1918.*, Goldstein, Ivo. Goldstein Slavko (ur.). Zagreb: Novi Liber, str. 2-27.
- Jambrović, Dražen. 2007. "Poštujte naše tragove". *Eko revija*, http://mgz.hr/files/file/Zbirke-vezani-clanci-i-publikacije/Anticka-zbirka/Postujte%20onase%20tragove_HUKA.pdf (6.9.2021.)
- Rendić Miočević, Ante (ur.). 1994. *Zagreb prije Zagreba. Arheološka baština Zagreba od pretpovijesti do osnutka biskupije 1094. godine, katalog izložbe, Zagreb: Muzej grada Zagreba*
- Škoberne, Želimir. 1999. *Budinjak. Kneževski tumul, katalog izložbe, Zagreb: Muzej grada Zagreba*
- Taslak, Sunčica. 2013. "Zagrepčani su umirali od sifilisa još prije 400 godina". *24 sata Express*, http://mgz.hr/files/file/Zbirke-vezani-clanci-i-publikacije/Anticka-zbirka/U_sluzbi_arheologije_24_sata_Express_24_05_2013.pdf (6.9.2021.)

>
Radionica
u tijeku
u sjevernom
dvorištu

Razvoj publike: priručnik za edukaciju arhivista i baštinskih stručnjaka. Zagreb: ICARUS Hrvatska, 2021.

"To su mjesta u kojima se čuvaju papiri, a ti papiri ljude obično podsjećaju na uredsku dokumentaciju, na neke osobne probleme, obiteljske muke, formalne poslovne zavrzlame, papirnati labirint", ovako je popularnu percepciju arhiva sažeo Silvio Salamon Jazbec u radu u kojemu, među ostalim, raspravlja zašto je slika arhiva i arhivista u književnosti i popularnoj kulturi često plošna i suhoparna u usporedbi sa sestrinskim ustanovama, knjižnicama i muzejima.¹

Cilj projekta CREARCH (Creative European Archives), u kojemu je od 2018. do 2021. uz partnere iz Grčke i Nizozemske te vodstvo talijanske Fondazione Banco di Napoli sudjelovao i ICARUS Hrvatska, jest upravo promijeniti stereotipno poimanje arhiva, predstavljajući ih kao živa središta lokalnih zajednica, posrednike u kreativnoj interpretaciji povijesnih izvora, mjesta pripovijedanja zanimljivih priča o povijesti, tradiciji i identitetu.

Jedan od rezultata projektnih aktivnosti CREARCH-a je priručnik *Razvoj publike: priručnik za edukaciju arhivista i baštinskih stručnjaka*, koji su zajednički uredile dr. sc. Vlatka Lemić i dr. sc. Tamara Štefanac.

Priručnik je nastao s namjerom da poveća brojnost i raznolikosti arhivske publike

tako što će stručnjake iz baštinskih ustanova, napose onih koje skrbe o arhivskom gradivu, educirati kako "razviti komunikacijske modele i inovativne prakse koje će približiti građane 'njihovim' arhivima, primjenjujući suvremene vizualne i digitalne alate, interakciju i kulturne interpretacije u opisu arhivskih priča".²

Ove aktivnosti, naime, obično nisu dio tradicionalnih znanja i vještina arhivista, a u pravilu zahtijevaju interdisciplinarn pristup i suradnju s različitim dionicima poput kulturnog i znanstvenog sektora, tvorca javnih politika, kreativnih industrija, marketinških stručnjaka ili stručnjaka za informacijske i komunikacijske tehnologije.

U tom smislu sve šira upotreba termina *publika* umjesto termina korisnici nipošto nije plod proizvoljnosti, već ukazuje na temeljne značajke digitalnog okruženja u kojemu se kulturni, znanstveni i obrazovni sadržaj može konzumirati i usvajati bilo gdje, a ne samo u fizičkim prostorima namijenjenima korištenju pohranjenih objekata.

Priručnik je podijeljen u tri cjeline. Prvu cjelinu čini edukacijski materijal CREARCH projektnog tima u prijevodu Ivane Prgin, u kojemu se izlaže metodologija edukacije stručnjaka, uz preporuke kako pozicionirati arhive kao društvena i kulturna središta svojih zajednica, npr. kroz povezivanje s lokalnim festivalima ili organiziranje vođenih istraživačkih sesija.

Priručnik daje i upute kako strukturirati pripovjedački projekt, budući da se kao jedna od najprikladnijih tehnika posredovanja arhivskih izvora ističe upravo pripovijedanje, koje je uostalom inherentno arhivskoj djelatnosti jer se nalazi u samoj srži povijesti (*storia*).

Osobito je zanimljiv naglasak na važnosti transmedijskog pripovijedanja (*transmedia storytelling*), odnosno izlaganja pripovijesti kroz dijelove realizirane u različitim medijima, gdje se izvorno arhivsko gradivo, digitalne reprodukcije, multimedijski sadržaj, događaji uživo te najzad sama iskustva korisnika i posjetitelja zajedno stapaju u jedinstvenu priču o prošlosti.

U drugoj cjelini objavljeni su prilozi s online radionice "Razvoj publike", održane 2020. u organizaciji ICARUS Hrvatska. Prilozi pokrivaju raznovrsne teme vezane uz otvaranje arhiva široj publici te prilagodbu arhivske djelatnosti suvremenom informacijskom okruženju.

Analizira se uloga arhiva u strategijama i kulturnim politikama međunarodnih tijela, posebice Europske Unije (Uzelac i Lovrinić, Lemić), raspravlja o kompetencijama baštinskih stručnjaka u digitalno doba (Uzelac i Lovrinić), izlažu ciljevi i metode razvoja publike te oblikovanja programa za različite vrste publike (Miklošević), uspoređuju pristupi arhiva i muzeja (Štefanac), razmatraju načela, vrste i tehnike digitalnog pripovijedanja i virtualnih izložbi (Zlodi), promišlja odnos fizičko-

ga i digitalnoga u oblikovanju korisničkog iskustva (Štefanac) i oprimjeruje upotreba baštine u kulturnoj i kreativnoj industriji (Horvat i Mijoč).

Treća cjelina predstavlja primjere dobre prakse koji mogu poslužiti kao modeli budućim programima razvoja publike. Raznolikost primjera, od suradničkih platformi i aplikacija koje pojedinci i zajednice mogu koristiti za predstavljanje ili kontekstualizaciju vlastitih priča (*Topoteka*, *Spacetime Layers*) do interaktivnih kartografskih i vizualnih prikaza (*Bulwark of Europe*), virtualnih izložbi (*Kaljski glagoljski rukopisi*, *Tragovima glagoljaša Ugljana i Pašmana*, *Plivaju i praše – naprid naše*), programa uživo (*Večer pisane baštine*, predstavljanje Zbirke Kraker), didaktičkih igara (*Putovima zavičaja*), javnih predavanja (o Banskoj krajini u organizaciji Državnog arhiva u Sisku) i nakladničke djelatnosti (časopis @rhivi), svjedoči o uistinu širokom obzoru kreativnih mogućnosti koje arhivistima i drugim baštinskim stručnjacima stoje na raspolaganju kako bi "papirnat labirint" preobrazili u dinamična, inkluzivna mjesta priča i uspomena.

1/ Salamon Jazbec, Silvio. Arhivi i arhivisti u književnosti i popularnoj kulturi. // Arhivi u Hrvatskoj - (retro)perspektiva : radovi 5. kongresa hrvatskih arhivista / urednica Silvija Babić. Zagreb : Hrvatsko arhivističko društvo, 2017. Str. 484.

2/ Lemić, Vlatka; Tamara Štefanac. Uvodna riječ. // Razvoj publike: priručnik za edukaciju arhivista i baštinskih stručnjaka. Zagreb : ICARUS Hrvatska, 2021. Str. 4.

Iz programa Hrvatskog muzejskog društva

Sunčica Drempetić

**Godišnje nagrade i priznanja
Hrvatskog muzejskog društva za 2020. godinu
i Nagrada za životno djelo**

Nikolina Hrust

**Objava i praćenje digitalnih sadržaja
na društvenim mrežama u Noći muzeja 2021.**

Jelena Roboz

Izvanredna EMA

In memoriam

Katarina Krizmanić i Nediljka Prlj Šimić

Jakov Radovčić (1946. - 2021.)

Darko Rukavina (1944. - 2021.)

Godišnje nagrade i priznanja Hrvatskog muzejskog društva za 2020. godinu i Nagrada za životno djelo

Na javni poziv za prijavu programa i kandidata za dodjelu Nagrada Hrvatskog muzejskog društva za 2020. godinu, raspisanom u travnju 2021. godine ukupno je pristiglo 31 prijavljeni projekt te dva prijedloga za Nagradu za životno djelo.

Ocjenjivački sud u sastavu Dora Bošković - predsjednica Ocjenjivačkog suda, Damir Doračić, Jelena Roboz, Vesna Meštrić i Lidija Nikočević dodijelilo je Nagrade prema utvrđenim kategorijama, te je obzirom na kvalitetu pristiglih prijava dodijelio i Posebna priznanja za projekte realizirane u protekloj godini.

Svečana dodjela nagrada održana je u petak 12. studenog 2021. godine u atriju Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu. I ova je dodjela održana u skladu s trenutno važećim epidemiološkim mjerama, bez prisustva dragih kolega i publike.

NAGRADA ZA ŽIVOTNO DJELO

Davor Fulanović, muzejski savjetnik u mirovini, Tehnički muzej Nikola Tesla

Davor Fulanović rođen je 1952. godine u Sinju. Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje završava u Zagrebu da bi 1977. godine diplomirao na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu.

Svoje prvo zaposlenje pronašao je u tvornici Rade Končar – Elektrotehnički institut, gdje je u desetak godina rada bio autor ili koautor četrdesetak elaborata. U Tehničkom muzeju Nikola Tesla od 1990. do 2016. obavljao je poslove, ravnatelja, pomoćnika ravnatelja, muzejskog savjetnika, voditelja dva odjela stalnog postava: Transformacije energije i Odjela infocentra Obnovljivi izvori i energetska učinkovitost.

Bio je zadužen za devet zbirki: Crpke, Fizika, Instrumenti i učila, Kućanska tehnika, Mišićna energija, energija Sunca, vode i vjetra, Modeli toplinskih strojeva Kolin, Motori s unutarnjim izgaranjem, Parni strojevi i strojarstvo.

Kolega Fulanović vodio je kao ravnatelj i vršitelj dužnosti ravnatelja Tehnički muzej Nikola Tesla, a petnaestak godina bio je član i predsjednik Upravnog vijeća Muzeja.

Bio je aktivan u domaćoj i međunarodnoj muzejskoj zajednici gdje je obnašao odgovorne funkcije: Hrvatsko muzejsko društvo, Hrvatski nacionalni komitet ICOM, Svjetska udruga muzeja znanosti tehnologije i tehničkih muzeja ICOM-CIMUSET, Srednjeeuropska udruga tehničkih muzeja MUT i druge. U jednom mandatu bio je član Hrvatskog muzejskog vijeća.

Razumijevanje i veliko značenje edukacije i popularizacije znanosti i tehnike u djelovanju TMNT, Davor Fulanović je tijekom svih godina svoga rada u Muzeju, doprinio razvoju muzejske prakse u promidžbi znanosti i tehnike u Zagrebu i Republici Hrvatskoj, potičući svojim aktivnostima suradnju s akademskom zajednicom.

Doprinos Davor Fulanovića povezivanju muzejske struke s tehničkom kulturom očituje se i u njegovu radu u Hrvatskoj zajednici tehničke kulture (HZTK) gdje je bio član Upravnog odbora, a posljednjih devet godina je član Povjerenstva za utvrđivanje programa javnih potreba Grada Zagreba u tehničkoj kulturi.

U 2013. kolega Fulanović završava vođenje višegodišnjega projekta novog stalnog postava u TMNT. Riječ je o odjelu infocentru Obnovljivi izvori energije i energetska učinkovitost gdje je implementacijom radioničkog i knjižničkog sadržaja u prostor postava omogućio neposrednu komunikaciju i edukaciju posjetitelja (korisnika) u prikazu uporabe i proizvodnje energije te održivoga razvoja. Inovativnim pristupom stvorio je poticajno okruženje za usvajanje novih informacija i znanja čime je obogatio domaću muzejsku praksu.

Ostvarenjem novog postava odjela i infocentra kvalitetno je unaprijeđena funkcija Tehničkog muzeja Nikola Tesla na informiranju, promidžbi i edukaciji javnosti s temama iz

< Davor Fulanović - dobitnik Nagrade za životno djelo

> Svečana dodjela održana je u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu

muzeja", "Atomi nas volju i nevolju" te izložbe na Fakultetu strojarstva i brodogradnje o Franu Bošnjakoviću i Davorinu Bazjancu. Kao voditelj projekta realizirao je putujuću izložbu "Bezbroj lica periodnog sustava elemenata". Aktivan je kao autor u objavljivanju knjižica, članaka te uredništva od kojeg se navode kao primjer autorstvo i uredništvo edicija: "Pokretna moć vatre (tri stoljeća razvoja toplinskih strojeva)", "Spoznavanje baštine - Obnova najstarijega hrvatskog aviona Fizir FNH, 9002/YU-CGO" i odjel i info centar "Obnovljivi izbori i energetska učinkovitost" te leksikografske jedinice u Hrvatskoj tehničkoj enciklopediji.

Značajan prinos muzejskoj praksi u Hrvatskoj, Davor Fulanović ostvario je na području zaštite pokretnih kulturnih tehničkih dobara. Bio je voditelj obnove kapitalnih izložaka Tehničkog muzeja Nikola Tesla te je uvelike osnažio i potvrdio dobru praksu obnove velikih predmeta.

Zahvaljujući, pored ostalog, njegovim stručnim elaboracijama i prijedlozima u Registar nacionalnih kulturnih dobara Ministarstva kulture upisano je više industrijskih tehničkih predmeta s područja Republike Hrvatske.

Ostvarenjem novog stalnog postava odjela i infocentra Obnovljivi izvori i energetska učinkovitost Davor Fulanović kvalitetno je unaprijedio funkciju Tehničkog muzeja na informiranje, promidžbi i edukaciji javnosti s temama iz područja znanosti i tehnike. Ujedno je izvedbom knjižničnog i radioničkog sadržaja u novootvoreni stalni postav obogatio domaću muzejsku praksu.

Svojim dugogodišnjim radom Davor Fulanović je podigao standarde rada i razinu muzejske struke u popularizaciji i edukaciji znanosti, tehnike i tehničke kulture kao i na području zaštite i obnove pokretnih tehničkih kulturnih dobara. Zbog svega navedenog Hrvatsko muzejsko društvo dodjeljuje Davoru Fulanoviću, muzejskom savjetniku u mirovini Tehničkog muzeja Nikola Tesla Nagradu za životno djelo.

GODIŠNJE NAGRADE

Godišnja nagrada za realiziranu izložbu Galeriji Klovićevi dvori, izložba ARS ET VIRTUS. HRVATSKA-MAĐARSKA: 800 GODINA ZAJEDNIČKE KULTURNE BAŠTINE

U Galeriji Klovićevi dvori od 24. rujna do 22. studenoga 2020. godine održana je velika međunarodna izložba ARS ET VIRTUS. HRVATSKA-MAĐARSKA: 800 GODINA ZAJEDNIČKE KULTURNE BAŠTINE. Izložba je organizirana u partnerskoj suradnji s Mađarskim nacionalnim muzejom iz Budimpešte, a u kronološkom slijedu od srednjega vijeka do početka 20. stoljeća prikazuje hrvatsko-mađarske kulturne i povijesno-umjetničke veze na sveobuhvatan i ilustrativan način. Izložba se bavi fenomenima hrvatsko-mađarskih odnosa, istražujući najpropulzivnija povijesna razdoblja nakon kojih je ostala dragocjena baština koja je oblikovala obje kulturne sredine.

Najrječitiji svjedoci zajedničke prošlosti djela su slikarstva, kiparstva, arhitekture i umjetničkoga obrta. Svi artefakti odabrani su po jednom ključnom kriteriju, onome najviše umjetničke i kulturno-povijesne vrijednosti. Djela su to hrvatskih autora za mađarske naručitelje i ona europskih umjetnika za mađarske plemićke obitelji koje su stoljećima rezidirale na hrvatskom tlu. Pokazana su i djela mađarskih autora u Hrvatskoj – od arhitektonskih ostvarenja do djela lijepih i primijenjenih umjetnosti koja se čuvaju u fundusima hrvatskih muzeja i u crkvenim riznicama.

Autori izložbe su Petra Vugrinec, Marina Bagarić i Dragan Damjanović dok su kustosice izložbe u Galeriji Klovićevi dvori Petra Vugrinec i Iva Sudec Andreis. Dizajnerski tim Bilić_Müller osmislio je prostorna rješenja i dizajn izložbe te potpisuje vizualni identitet izložbe i bogato ilustrirani katalog na tri jezika (hrvatsko, mađarsko i englesko izdanje). Izložbeni projekt ARS ET VIRTUS nastavak je ciklusa izložbi

koje obrađuju kulturno-povijesne veze Zagreba s gradovima Europe. Ideja je bila objediniti umjetnička djela koja svjedoče o kulturnoj povezanosti Mađarske i Hrvatske te detektirati mađarske kulturne komponente u Hrvatskoj i hrvatske u Mađarskoj. Takav je sveobuhvatni pregled s velikim brojem stručnjaka s hrvatske i mađarske strane načinjen prvi puta.

Nagrada za realizirani stalni postav Muzej grada Rijeke – Palača Šećerane

Grad Rijeka u 2020. godini dovršio je višegodišnji projekt obnove i prenamjene barokne Palače Šećerane, koja je u potpunosti obnovljena i prenamijenjena u novi dom Muzeja grada Rijeke. Tako je nekadašnja upravna zgrada stare tvornice koja je svoj život započela još

sredinom 18. stoljeća i to kao rafinerija šećera, postala reprezentativan muzejski prostor koji u svom stalnom postavu slavi i predstavlja burnu riječku povijest, ali i zanimljivu povijest tvorničkog kompleksa Benčić. Grad Rijeka je projekt obnove proveo u sklopu EU projekta "Turistička valorizacija reprezentativnih spomenika riječke industrijske baštine", a novi stalni postav Muzeja grada Rijeke u obnovljenoj Palači Šećerane otvoren je 13. studenog 2020. godine nakon višegodišnjih priprema.

Stalni postav je osmišljen u dvije cjeline. Prvi kat je namijenjen pregledu novije riječke povijesti. Dvorane prikazuju tri stoljeća u kojim je grad Rijeka doživio svoj procvat, od proglašenja Rijeke slobodnom lukom pa sve do njezina proglašenja Europskom prijestolnicom kulture. Drugi kat Palače Šećerane posvećen

< Tim Galerije Klovićevi dvori - Nagrada za realiziranu izložbu

je osnutku i povijesti Tršćansko – riječkog povlaštenog trgovačkog društva (Kompaniji) te samoj zgradi.

Autor stalnog postava je ravnatelj Muzeja Ervin Dubrović, u suradnji sa kustosima i stručnim muzejskim osobljem. Postav je dizajnerski osmislila i realizirala dizajnerica Nikolina Jelavić Mitrović, spajajući u vizualno privlačnu cjelinu stilske karakteristike same Palače, originalne predmete, multimedijску tehnologiju i interaktivnost.

Ovaj stalni muzejski postav prvi je muzejski stalni postav Muzeja grada Rijeke od njegova osnutka 1994. godine te postaje dijelom budućeg umjetničkog i kulturnog srca Rijeke čime doprinosi razvoju kulturne i povijesne baštine grada. Građani i posjetitelji Rijeke su na jedan interaktivan, multimedijalan i interdisciplinarnan način po prvi puta dobili priliku da vide bogatu građu Muzeja grada Rijeke te saznaju narativ novije riječke povijesti u obnovljenom kulturnom dobru koje ima neizmjeran značaj ne samo za riječku nego i za europsku povijest.

Nagrada za realizirani izdavački projekt

Mirjana Margetić, Vodič za djecu "Predi predi hći moja"

Vodič za djecu kroz Zbirku Proizvodnja tekstila, odjeće i obuće, odijevanje i osobni predmeti "Predi predi hći moja" na jednostavan, stručan i zabavan način djeci približava istarsku tradicijsku odjeću kroz jednu od najkompleksnijih zbirki Etnografskog muzeja Istre. Naslov Vodiča "Predi predi hći moja" preuzet je iz istarske narodne pjesme, kako bi se čitatelje upoznalo s jednim dijelom nematerijalne baštine.

Tematski i sadržajno Vodič je namijenjen djeci od devet do petnaest godina te se kroz tekst njima i izravno obraća. Količina teksta je optimizirana i prilagođena tako da se lako pamti i time zadržava pažnju čitatelja. Maskota Vodiča je Šiško, simpatični lik šišmiša inspiriran lokacijom muzeja, koji duhovitim

opaskama, pitalicama i natuknicama potiče djecu na čitanje i razmišljanje o tradicijskoj odjeći Istre. Osim likovno, Šiško se pojavljuje i u obliku personaliziranog označivača stranica.

Format izdanja je školski, odnosno A5, korištene su prirodne boje koje asociraju na nošnju (smeđa), hrbat i džep prošiveni su crvenim koncem, a detalji u tekstu važni za zapamtiti istaknuti su na lažnom post-it papiriću. Tematska poglavlja radi lakšeg snalaženja označena su različitim bojama prema naslovima u sadržaju. Kroz priče o predmetima, tekstove i pitalice djeca mogu naučiti kako je od stabljike lana nastala košulja, ili od klupka vune topli kaput. Nadalje, djeci se želi skrenuti pozornost na multikulturalnost, različitosti i specifičnosti odijevanja kroz primjere odjeće hrvatskog, talijanskog stanovništava (nošnja Vodnjana), te narodne nošnje iz Peroja. Jedan od ciljeva je da ovo izdanje, između ostalog, posluži i kao priprema nastavnicima za dolazak u muzej ili dodatna literatura u sklopu Zavičajne nastave.

Doprinos Vodiča je u očuvanju i prezentaciji materijalne i nematerijalne kulturne baštine iz fundusa muzeja, kao i obogaćivanje muzejskih izdanja. Predmeti su dočarani kroz fotografije i opise, a jezik kroz dijalektalne nazive.

Ovaj Vodič prvi je od muzejskih izdanja Etnografskog muzeja Istre –namijenjenih djeci. Osim što čitatelje upoznaje s tradicijskom odjećom, on ih uvodi i u svijet muzejskih zbirki i muzejskih zanimanja - kustosa. Uz to primjenjiv je kao priprema nastavnicima za dolazak u muzej te je značajan u korelaciji muzej – škola.

Nagrada za provedeni istraživački rad koji je rezultirao izložbom

Hela Vukadin Doronjga, izložba iz fundusa Stadion Maksimir (sportska arhitektura Vladimira Turine)

Izložba iz fundusa Stadion Maksimir (sportska arhitektura Vladimira Turine) održana je u Muzeju grada Zagreba od prosinca 2020. do svibnja 2021. godine.

Dobitnici ovogodišnjih nagrada i priznanja

Cilj je izložbe dati povijesni presjek, kontekstualizirati i naglasiti važnost Stadiona Maksimir i okolnog prostora kao inspirativnog okruženja, emocionalne čimbenike (mitski Maksimir), afirmirati taj prostor kao izvorišnu točku zagrebačkog sporta, njegovu arhitekturu i urbanizam, povezanost s klubom, navijačima, gradom i šumom-parkom Maksimirom.

Izložba je rezultat dugogodišnjega znanstvenog istraživanja temeljenog na doktorskoj disertaciji autorice, muzejske savjetnice Hele Vukadin-Doronjga, uz znanstvene doprinose suradnika i kolega na polju sportske arhitek-

ture, a sam njen sadržaj postupno je stvarao konačan izgled i atmosferu.

Budući da Stadion Maksimir nije samo arhitektonski sklop, nego i dinamičan prostor za rad, nadmetanje u sportu, navijanje, druženje, glazbene spektakle – građa za izložbu je sadržajno i produkcijski šireg obuhvata, znanstveno interpretirana, dinamična i zabavna.

Izložba usko povezuje dvije glavne teme: Stadion Maksimir kroz povijest i danas, s naglaskom na projekte arhitekta Vladimira Turine. Kroz nekoliko podtema kontekstualizirane su u prostoru i vremenu pojedine dio-

nice dviju glavnih tema, kao i uloga Vladimira Turine u kontekstu hrvatske i svjetske arhitekture 20. i 21. st.

Izložbu čine dvije grupe predmeta: izvorni nacrti, fotografije i publikacije etapa projektiranja i izgradnje Stadiona Maksimir (1945. - 1969.) i drugih građevina sportske arhitekture Vladimira Turine (1941. - 1968.), te raznorodni predmeti koji pojašnjavaju navedenu građu. Uz izložbu je tiskana brošura na hrvatskom i engleskom jeziku, a opširniji katalog izložbe je u pripremi.

Autorica izložbe Hela Vukadin-Doronja za izložbu je dobila Godišnju nagradu Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske.

Nagrada za realizirani pedagoško - edukacijski program

Muzej triljskog kraja, program "Ljetni praznici u muzeju"

Pandemija koronavirusa je uvelike utjecala na muzeološku djelatnost, posebice na edukativne radionice u kojim je nužan neposredni kontakt s posjetiteljima. No, zahvaljujući dobrom planiranju program naziva „Ljetni praznici u muzeju" je uspješno realiziran u 2020. godini. Cilj programa je djeci koja žive u manjim mjestima ponuditi sadržaje koji će ih motivirati na rad i učenje u slobodno vrijeme i u njima potaknuti osjećaj zajedništva i pripadnosti u doba socijalnog distanciranja koje je ostavilo psihološke posljedice na njih. Radionice su se odvijale u kontroliranim uvjetima uz pridržavanje epidemioloških mjera.

U sklopu edukativne akcije tijekom srpnja i kolovoza 2020. godine održane su četiri kreativne radionice za djecu od 6 do 10 godina. Cilj radionica je bio ponuditi kvalitetne sadržaje koji se temelje na storytelling metodi interpretacije te interaktivnosti između djece, muzealaca i baštine. Svaka radionica je imala zasebnu temu kojom su se djeci kroz kreativno

stvaranje, a na temelju znanstvenih spoznaja te lokalnih mitova i legendi, pokušali približiti stvarni povijesni likovi i baštinski lokaliteti triljskog kraja: legijski logor Tilurij, srednjovjekovna utvrda Nutjak i poljički knez Žarko Dražojević, Mamut-Aga te stećci sljemenjaci. U suradnji s djelatnicom Muzeja triljskog kraja, radionice su vodile i učiteljice razredne nastave te je zajedničkim nastojanjima kreirana zasebna web podstranica.

Među polaznicima najjači je efekt ostavila prva radionica o rimskom legionaru, stoga je temeljem grafičkih predložaka napravljenih za potrebe radionice tiskana bojanka s pratećom poučnom pričom o životu rimskih legionara iz 1. stoljeća.

Nagrada za marketinško – propagandni program

Muzej suvremene umjetnosti Zagreb, program "MSU – umjetnost integrirane komunikacije"

Muzej suvremene umjetnosti je tijekom 2020. godine strateški restrukturirao svoje marketinške komunikacije u sklopu in-house inicijative "MSU – umjetnost integrirane komunikacije". To se u prvom redu odnosi na tješnju suradnju s kustosima i kustoskim timovima na razvijanje zajedničkog "content/marketing" programa – dakle, programa koji su istovremeno i službeni program muzeja, ali i komunikacijski alat za promociju muzeja i njegovih sadržaja.

Zbog smanjenja broja posjetitelja, uvjetovanog epidemiološkim mjerama i općenito smanjenom mobilnošću, a i zbog držanja koraka u uvođenju novih tehnologija, izrazito se radilo na digitalizaciji programa i njihovoj dostupnosti online.

Tako su 2020. godinu obilježili inovativni zahvati: snimanje virtualne šetnje po izložbi "Od imaginacije do animacije – šest desetljeća Zagreb filma" u sklopu pilot projekta u organi-

zaciji Ministarstva kulture i medija, razvoj content marketinga izazovnom strategijom u kojem sadržaj muzeja ujedno postaje i njegova promotivna poruka, standardizacija real time prijenosa tj. streaming u realnom vremenu predavanja stručnjaka koja prate pojedine izložbe, te edukativnih radioničkih programa za djecu, digital art – online izvedbe umjetničkih djela, poput performansa, uvođenje novih kanala – podcasti i TikTok te uvođenje metoda bihevioralnog marketinga za bolje upoznavanje potreba posjetitelja, poput analize "online footprint". Treba istaknuti jedan od najvećih projekata 2020. godine i u stručnom i u komunikacijskom smislu – konferencija "Bijenali suvremene umjetnosti – iskustva i mogućnosti", koji je u cijelosti održan online.

Riječ je o sistemskom razvoju marketinga i komunikacijskih aktivnosti koje sustavno prate muzejski program, a mnogi od korištenih alata su ili novost u muzejskom marketingu ili na muzejskoj sceni uopće.

Nagrada za međumuzejsku suradnju

Hrvatski pomorski muzej Split i Muzej Grada Crikvenice, suradnja na izložbi "Prva na Jadranu"

"Prva na Jadranu" naslov je dvojezičnog hrvatsko - engleskog kataloga, autori kojeg su Ljubomir Radić, Tea Rosić i Stjepan Špalj. Riječ je o katalogu istoimene izložbe koja je po prvi puta upriličena 2019. godine u Muzeju Grada Crikvenice, na 60. obljetnicu prve trajektne linije na hrvatskom Jadranu. Katalog je objavljen u ljeto 2020. godine uoči postavljanja izložbe u Hrvatskom pomorskom muzeju Split, a izložba je svoj ciklus predstavljanja publici završila 2021. godine u Tehničkom muzeju Nikola Tesla u Zagrebu.

Izložba i katalog ne donose samo povijest prve linije između Crikvenice i Šila na otoku Krku, koja je otpočela plovidbom drvenog tra-

jekta "Bodulka", 12. travnja 1959. godine, već daje širi kontekst prometnog povezivanja kako pomorskog tako i cestovnog.

Građa predstavljena na izložbi, osim iz fundusa dvaju muzeja organizatora, posuđena je i od drugih muzejskih institucija (Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka, Pomorski i povijesni muzej Istre Pula, Gradski muzej Senj) kao i iz privatnog vlasništva. Valja naglasiti kako će dio građe iz privatnog vlasništva nakon izložbe biti darovan u fundus Muzeja Grada Crikvenice.

O cijelom izložbenom projektu pisali su brojni mediji, od kojih je Jutarnji list objavio opsežan osvrt iz pera Jurice Pavičića.

Hrvatski pomorski muzej Split i Muzej Grada Crikvenice njeguju plodonosnu suradnju između dvije institucije koja je otpočela 2017. godine izložbom i katalogom "Slana 1930. – 1941.", nastavila se projektom "Prva na Jadranu", a vjerujemo kako će ostvariti još zapaženih zajedničkih muzejskih dostignuća ubuduće, a čemu će nagrada Hrvatskog muzejskog društva zasigurno biti dobar motiv.

POSEBNA PRIZNANJA

Posebno priznanje za realiziranu izložbu Hrvatski povijesni muzej, izložba "AKO TEBE ZABORAVIM... - Holokaust u Hrvatskoj 1941. – 1945. / Zadnje odredište Auschwitz"

Hrvatski povijesni muzej na inicijativu Ministarstva kulture Republike Hrvatske priredio je izložbu "AKO TEBE ZABORAVIM... - Holokaust u Hrvatskoj 1941. – 1945. / Zadnje odredište Auschwitz" u Francuskom paviljonu u Zagrebu od veljače do travnja 2020. godine. Održana je pod visokim pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske za vrijeme hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske Unije. Suorganizator izložbe bio je Hrvatski državni arhiv, a glavni partner na izložbi Studentski centar u Zagrebu.

>
Jasna Tomažič,
izaslanica
gradonačelnika
Grada Zagreba

Autorica idejne koncepcije izložbe je Nataša Mataušić, muzejska savjetnica (Hrvatski povijesni muzej), a autorice izložbe i tekstova Nataša Mataušić i Rajka Bućin, arhivska savjetnica (Hrvatski državni arhiv). Postav i vizualni identitet izložbe te pratećeg dvojezičnog kataloga potpisuju Damir Gamulin i Antun Sevšek.

Izložba se tematski odnosi na stradanja hrvatskih Židova za vrijeme Drugoga svjet-

skog rata s posebnim naglaskom na sudbine Židova deportiranih u koncentracijski logor Auschwitz-Birkenau u Poljskoj. Predstavlja prvi pokušaj da se ova teška tema hrvatske povijesti prezentira široj društvenoj javnosti temeljem izvorne muzejske građe i arhivskog gradiva. Izložba je izazvala veliki interes stručne javnosti i medija o čemu svjedoče mnogobrojni natpisi u dnevnom tisku, ali i polemične rasprave.

Posebno priznanje za realizirani stalni postav *Jadran-Galenski laboratorij Muzej farmacije*

Jadran-Galenski laboratorij Muzej farmacije je svečano otvoren 22. listopada 2020. godine, ali pripremni radovi na uređenju prostora i formiranju stalnog postava trajali su skoro dvije godine, uz suradnju s Gradom Rijekom, kao i s Muzejom grada Rijeke.

Osnivač muzeja je farmaceutska kompanija Jadran-Galenski laboratorij d.d.

Misija muzeja je afirmacija ljekarništva kao dijela našeg zdravstvenog i kulturnog identiteta, koje je kroz povijest bilo značajan čimbenik duhovnog i gospodarskog napretka grada i županije, a to je i danas, te očuvanje, zaštita i prezentacija građe vezane uz bogatu povijest farmacije u Rijeci i Hrvatskoj.

Uži stručni tim stalnog postava čine Gorana Stipeč Brlić iz Studia za arhitekturu i urbanizam AO16 d.o.o. koja potpisuje uređenje interijera i dizajn koncepta postava, Veronika Uravić Čolak iz Reedesign studia autorica je vizualnog identiteta muzeja, te Marin Pintur, viši muzejski dokumentarist i voditelj JGL Muzeja farmacije.

Stalni postav JGL Muzeja farmacije je formiran kroz deset muzejskih cjelina: Hortus sanitatis (Vrt ozdravljenja) u vanjskom prostoru muzeja sa živim zimzelenim ljekovitim biljem, Staklena vremenska lenta, Ljekarnički laboratorij, Prikaz najznačajnijih ličnosti iz povijesti hrvatske farmacije i kemije, Ljekarnička knjižnica s originalnim predmetima farmaceuta Enea Forempohera iz prve polovice 20. stoljeća, O povijesti farmacije u Rijeci s posebnim osvrtom na farmaceutska poduzeća "Alga" i "Ljekarnu Jadran", Oficina povijesne ljekarne iz prve polovice 20. st. kao centralni eksponat, JGL kutak, Zona ljekovitog bilja s prikazom puta biljke od prirode do lijeka her-

barija, cjelina koja se bavi pričom o uspjehu Jadran-Galenskog laboratorija te Muzejska suvenirnica.

Posebno priznanje za pedagoško-edukativni program *Anita Hodak, program "Šašavi kućni znanstvenik"*

Projekt Prirodoslovnog muzeja Rijeka "Šašavi kućni znanstvenik" nastao je za vrijeme lockdowna u ožujku 2020. godine u "kućnom laboratoriju" muzejske pedagoginje Anite Hodak, u čijoj realizaciji sudjeluju i njene kćeri, "ruke pomagačice", Mara i Lena. Muzejska pedagoginja kroz ovaj projekt otvara svoj dom i obiteljsko okruženje publici i dijeli s njima svoj kućni laboratorij, osiguravajući na taj način istinitu i živu povezanost i kroz digitalne kanale.

"Šašavi kućni znanstvenik" je projekt digitalnih video pokusa jer kako se pokusi zbog pandemije ne mogu izvoditi u Muzeju, Muzej "dolazi" u kućne posjete s pisanim uputama, materijalima i koracima za izvođenje pokusa u obliku video zapisa prilagođenih za realizaciju u kućnom, vrtićkom i školskom laboratoriju.

Pokusi su kreativno i maštovito osmišljeni, a cijeli tijek prati dinamična glazba te boje koje su živahne i prilagođene djeci.

Sastoji se od tematskih prirodoslovnih radionica kroz koje otkrivamo zabavnu stranu kemije, fizike i biologije, te na taj način pruža iskustveno učenje, integraciju obrazovnih i odgojnih predmeta, razvijanje vještina, razvijanje sposobnosti promatranja i opažanja.

Projekt se nastavlja i unaprjeđuje u 2021. godini kada ga u potpunosti rade djeca za djecu, to jest u svakom video pokusu se uz muzejsku pedagoginju pojavljuju ruke pomagačice čime se stvara još bliskija veza s najmlađom publikom.

Objava i praćenje digitalnih sadržaja na društvenim mrežama u Noći muzeja 2021.

Manifestacija Noć muzeja započela je 2005. godine u tek nekoliko zagrebačkih muzeja, no ubrzo je postala jedan od publici omiljenih zimskih događanja kada su vrata većine hrvatskih muzeja, zbirki i baštinskih ustanova otvorena do kasno u noć, svugdje se nešto događa a gradovi i mjesta u noći zadnjeg petka u mjesecu siječnju ponovo ožive u duhu prosinačke vreve i veselih novogodišnjih praznika.

Muzealci su za Noć muzeja pripremali posebne programe, vodstva, radionice, predavanja, obilježavali godišnjice, organizirali koncerte i filmske projekcije i gotovo se nadmetali tko će imati raznovrsniji program i privući više posjetitelja. Na temelju anketa, istraživanja te evidencije posjeta muzejima i drugim baštinskim ustanovama, možemo reći da je više od 5.000.000 posjetitelja s istinskim zanimanjem i veseljem obilazilo hrvatske muzeje tijekom održavanja ove manifestacije. Jedan od njenih najznačajnijih dosega je promocija muzeja i muzejske struke i stvaranje nove publike jer su brojni posjetitelji u Noći muzeja "otkrivali" muzeje i baštinske ustanove, da bi kasnije postali njihova stalna publika i posjetitelji.

A onda je došla 2020. godina i sve se promijenilo zbog pojave pandemije uzrokovane virusom Covid-19 i potresa koji su pogodili područja Zagreba, Hrvatskog zagorja, Siska i Gline u ožujku i prosincu 2020. i početkom 2021. godine. Posjeti nekim muzejima već su ranije postali upitni zbog ograničavanja okupljanja velikog broja ljudi na jednom mjestu, u nekim muzejima više nisu bili mogući zbog skučenih prostora i nemogućnosti održavanja propisane fizičke udaljenosti, a nakon potresa i zbog velikih oštećenja na zgradama i nemogućnosti predstavljanja djelatnosti u prostorima baštinskih ustanova.

Organizatori su, zbog svega navedenog, odlučili promijeniti "format" 16. Noći muzeja 2021. i prilagoditi manifestaciju situaciji i suvremenim tokovima u prezentiranju baštine i komunikaciji muzeja s publikom.

Mnogi su muzeji i baštinske ustanove već i ranije objavljivali virtualne izložbe, šetnje izložbenim prostorima, on line predavanja i prezentacije, no te su njihove aktivnosti nekako bile "samozatajne" i često imale ograničen krug publike. "Zatvaranjem" muzeja muzejska zajednica vrlo se brzo morala prilagoditi novim medijima i osmisliti načine kojima će zadržati publiku, a uz dobru i zanimljivu izvedbu privući i nove, uglavnom mlađe posjetitelje, orijentirane više na vizualne informacije nego na ranije uobičajene tekstove i popularna vodstva. No, i generalno možemo reći da je u novom tisućljeću većina ljudi izgubila strpljenje i koncentraciju potrebne za iščitavanje dubljih značenja i promišljanje o povijesnim, umjetničkim i znanstvenim dosezima i brzo se prilagodila novim načinima komunikacije s više ilustrativnog i interaktivnog materijala. Stoga su čuvari baštine u pripremama za Noć muzeja 2021. trebali biti posebice inventivni i pokazati da se baština može predstaviti na različite načine.

Iako su neki od sudionika Noći muzeja 2021. ipak organizirali programe i u svojim prostorima ili na otvorenom prostoru, i oni su na mrežnim stranicama svojih ustanova i na društvenim mrežama objavljivali fotografije i snimke tih događanja.

S organizacijske strane, promoviranje i Noći muzeja 2021. započelo je s prvim najavama Noći muzeja u rujnu 2020., a intenziviralo se tokom prosinca kada je otvorena mrežna stranica Noći muzeja (<https://nocmuzeja.hr/>) na kojoj su sudionici manifestacije upisivali svoje programe kako bi posjetitelji bili informirani o rasporedu i mogli odabrati što će i u kojem obliku popratiti. Od polovice siječnja posebice su se pratile objave muzeja i drugih sudionika Noći muzeja na njihovim internetskim stranicama i onima na društvenim mrežama (Facebook, Instagram, YouTube), svakodnevnim pretraživanjem prema ključnoj riječi *Noć muzeja* i nazivu ustanove. Objave sudionika pretraživale su i na društvenim mrežama ih prenosile autorica ovog teksta Nikolina Hrust (Facebook) i Marija Jurkić (Instagram) prema abecednom redu popisa sudionika s ponekom iznimkom zbog naknadne ili dopune objave.

< Vizual
16. Noći
muzeja
2021.

Od 15. siječnja krenula je intenzivnija promocija 16. Noći muzeja, na stranicama Facebooka i profilu Instagrama postavljeni novi vizuali profila i naslovnica Noći muzeja, te fotografije s ranijih programa manifestacije kao i objave s informativnih i drugih portala kako bi se publika animirala za praćenje programa sudionika preko mrežnih stranica i društvenih mreža.

Reakcije publike na virtualne sadržaje od početka su bile odlične, te kao primjer navodimo da su objavu najavnog videa za 16. Noć muzeja 25. prosinca 2021. na Facebook stranici Noći muzeja pregledala 5372 člana ove društvene mreže unatoč očitom razočaranju što se mnoštvo baštinskih ustanova neće moći fizički posjetiti.

Sveukupno je na Facebook stranici Noći muzeja postavljeno 438 objava, u obliku tek-

stova, direktnih poveznica ili poveznica uz sastavljeni kratki sažetak o čemu se radi.

U najavama Noći muzeja do 28.1. 2021. postavljeno je 235 objava (sudionika i medija), a u Noći muzeja 29.1.2021. – 203 objave. Zbog struktura mrežnih stranica za neke objave sudionika oblikovane su ikone uz objave kako bi sadržaj bio privlačniji za pretraživanje i čitanje. Objave su se prenosile u najkraćem mogućem roku od izvorno postavljene objave, u stalnoj komunikaciji s kolegicom Marijom Jurkić.

Po završetku Noći muzeja, 30. i 31.siječnja postavljane su naknadne objave sudionika s njihovih internetskih i FB stranica, te poveznica na specijalnu emisiju HRT za one koji ju nisu popratili u realnom vremenu u Noći muzeja. U narednim danima objavljivane su i reakcije sudionika, publike i medija, fotografije i drugi medijski zapisi s organiziranih događanja i pojedinačni rezultati posjećenosti.

Već od svog početka Noć muzeja je bila manifestacija kojoj je temelj bila interakcija publike i baštinskih ustanova, no 2021. ta se interakcija naglašeno preselila u virtualni svijet i možemo reći da je 16. Noć muzeja bila prekretnica za muzeje i baštinske ustanove, koja ih je nagnala da se pojačano obraćaju korisnicima na internetu preko digitaliziranih sadržaja

poput videa i fotografija, virtualnih izložbi i šetnji, predavanja i priča, iako su ih neki muzeji objavljivali i ranije.

Bilježeći reakcije publike, nekoliko se aktivnosti muzeja tokom 16. Noći muzeja posebice isticalo i privlačilo pažnju. Među takvim programima, posebno je bila zapažena aktivnost Arheološkog muzeja Istre na YouTube-u, a mnogo pregleda zabilježili su i video zapisi Gradskog muzeja Virovitica o radnim mjestima u muzeju i snimke s njihovih izložbi, objave Muzeja Međimurja Čakovec i virtualna šetnja Dvorom Trakošćan i dva filma o dvorcu.

Sve navedene objave životno su približile posjetitelju prošla vremena ili posao u muzeju, učinile ih zanimljivima i suvremenijima zbog primjene novih tehnologija, kao i činjenice da su se mogli popratiti aktivnosti koje posjetitelji iz udaljenijih krajeva Hrvatske inače ne bi mogli vidjeti. Velik je interes bio i za predavanje Renata Filipina o Nikoli Tesli, no na neke vrlo opsežne i zanimljive digitalne projekte poput virtualne izložbe *Sjat će ti ime za velike čine: Biskup Strossmayer na svečanosti otvorenja Galerije slika i posvećenja Akademijine palače 1884. godine* Strossmayerove galerije starih majstora HAZU internetska publika, nažalost, nije popratila u velikom broju kako bi se očekivalo zbog kvalitete izrade i mnoštva mogućnosti kretanja između zanimljivih dokumentacijskih materijala – vizualnih, auditivnih i tekstualnih.

Za sve koji su ovu izložbu propustili, ona je i dalje postavljena na mrežnoj stranici Strossmayerove galerije HAZU - <https://sgallery.hazu.hr/izlozba/svecanost-otvorenja-1884/>.

Pod dojmom šteta od potresa u Sisku, brojni posjetitelji su reagirali na objavu o humanitarnoj akciji Muzeja hvarske baštine – *Muzealci za muzealce* kojom se prikupljala pomoć za postradalog kolegu iz Gradskog muzeja Sisak.

Od brojčanih pokazatelja posjećenosti FB stranice Noći muzeja ukupno je u mjesecu

siječnju 2021. zabilježeno je 5130 pregleda stranice, najveći doseg objave 13.308, 4730 angažmana na objave, 400 pratitelja, 384 oznake Sviđa mi se za stranicu i 7196 pregleda videa.

Od navedenog btoja samo u posljednjem tjednu, pred samu Noć muzeja na FB stranici zabilježeno je 4339 pregleda stranice (+777%), najveći doseg objave 12.439 (+333%), 4483 angažmana na objave (+3149%), 348 pratitelja stranice (+1350%), 334 oznake Sviđa mi se za stranicu (+1292%) i 7167 pregleda video zapisa (+39717%).

I konačno, na samu Noć muzeja 29. siječnja zabilježen je 2831 pregled stranice (+663%), najveći doseg objave 11.686, 2574 angažmana na objave (+499%), 214 pratitelja stranice (+590%), 240 oznaka Sviđa mi se za stranicu i 6380 pregledanih video zapisa (+1370%).¹

Nakon ove analize posjećenosti objava na stranici Noći muzeja 2021. godine možemo zaključiti da su posjetitelji virtualnih sadržaja bili najskloniji mediju videa i to predstavljenom ilustrativnim isječkom, jer se pokazalo da poveznice na objave koje prenošenjem poveznice nisu imale ilustraciju nisu bile dovoljno uočljive i primamljive bez obzira na naslov. S obzirom na ograničenja kretanja, najviše su pregleda zabilježile objave fotografija s "lica mjesta" i događanja na otvorenom koja su prizivala sjećanja na fizičke posjete baštinskim ustanovama bez ograničenja. Publiku su više zanimale optimistične objave u kojima stručni djelatnici prenose svoja znanja o izabranim zanimljivim temama s primjerima bliskima suvremenom čovjeku, ležerno i prijateljski, u duhu pričanja priče i svjetskog trenda "storytelling-a". Isto se može primijeniti i na objave virtualnih izložbi i šetnji koje su bile posjećenije ako je njihov opći dojam bio vedar i nagovještavao interakciju, uz atraktivne kombinacije boja i efekata.

Hrvatski muzeji su u 2021. godini, prema podacima Muzejskog dokumentacijskog centra², zabilježili pad posjećenosti od 72 %

< Virtualna šetnja Muzej Međimurja, Čakovec

(78,5 % je prosjek u Zagrebu) uzrokovan ograničenjem pristupa posjetiteljima zbog pandemije i posljedica potresa, te možemo pretpostaviti da je većina muzeja, u uvjetima svekolikih ograničenja i nakon Noći muzeja nastavila raditi na svojoj promociji preko digitalnih medija u cilju zadržavanja interesa publike za svoje programe i privlačenju novih "pratitelja" željnih kulturnih programa i informacija.

Nadamo se da će se muzeji ovim programima u još većem broju i kvaliteti predstaviti i na 17. Noći muzeja 2022. ali i da ćemo svi zadnjeg petka u siječnju 2022., uz digitalne sadržaje, ponovo odlaziti i u šetnje po muzejima i galerijama i veći dio večeri se družiti s prijateljima okruženi umjetnošću, prošlošću i znanosti, umjesto samo s njihovim digitalnim varijantama na plavičastim monitorima.

< GMV Od pogleda skriveno

1/ U isto vrijeme na mrežnoj stranici Noći muzeja (nocmuzeja.hr) ukupno je prijavljeno 146.468 posjetitelja (virtualnih i fizičkih) iz 188 ustanova i 10 gradova.

2/ https://mdc.hr/hr/mdc/publikacije/newsletter/newsletter-9-2-2021/?fbclid=IwAR1OwsvAotraUgCo8gCD2i47Rag4wdiu4v5GBQw_JD5dopLdQjnXKixLaPw#posjecenost-2020 (preuzeto 9.2.2021.)

Izvanredna EMA

Izvanredna EMA - 26. Edukativna muzejska akcija "Iz/Van/Red/No!"

Sažetak

Sekcija za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskog muzejskog društva 2021. godine organizirala je 26. uzastopnu Edukativnu muzejsku akciju povodom obilježavanja Međunarodnog dana muzeja, sa zajedničkom temom "Iz/Van/Red/No!". 26. EMA je radi posebnih prilika i okolnosti, vezanih uz pandemiju uzrokovanu koronavirusom i posljedice prošlogodišnjih razornih potresa u našoj zemlji, izvanredno i produljeno trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021.

U 26. EMA-u uključilo se 65 muzejskih i srodnih ustanova iz 38 hrvatskih gradova i naselja. Sve ustanove sudionici Akcije pripremili su zanimljive i bogate programe, uživo i/ili online, koji su bili navedeni u programskoj knjižici – otisnutoj te (po prvi puta) online knjižici, koja je bila dostupna na mrežnim stranicama Hrvatskog muzejskog društva i ustanova sudionika. Knjižice je, zajedno s plakatom, ilustracijama i maskotom Akcije (djevojčicom EMA-om), grafički oblikovao i pripremio Ante Gudelj. Voditeljica Akcije i urednica knjižica bila je Jelena Roboz, viša kustosica pedagoginja Hrvatskog povijesnog muzeja, ujedno i koordinatrica Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju Hrvatskog muzejskog društva, organizatora projekta. Projekt je realiziran zahvaljujući sredstvima Grada Zagreba – Gradskog ureda za kulturu.

Za potrebe Akcije otisnuto je 80 B1 plakata i 800 knjižica. Prema pristiglim podacima i izvještajima sudionika¹ u 26. EMA-i je sudjelovalo 8.498 posjetitelja u programima organiziranim u institucijama ili na otvorenome, te 99.978 posjetitelja koji su sudjelovali u online programima u sklopu 26. EMA-e. Time je 2021. godine, u izvanrednim okolnostima, zabilježen izvanredan broj posjetitelja EMA-e, koji ukup-

no iznosi 108.476 posjetitelja, sudionika Akcije! Valja svakako napomenuti kako navedeni broj posjetitelja Akcije nije cjelovit (budući da određeni broj ustanova sudionika nije uspio doći do podataka o broju online posjetitelja svojih programa u sklopu Akcije, radi čega ih nisu mogli niti prikazati u svojim izvještajima), niti finalan (budući da je zbog objektivnih okolnosti u dvjema ustanovama Akcija još uvijek u tijeku) te će u konačnici broj posjetitelja koji su sudjelovali u 26. Edukativnoj muzejskoj akciji biti i veći od navedenoga.

U proljeće 2021. godine EMA (Edukativna muzejska akcija) nam se – unatoč brojnim nepovoljnim i izvanrednim okolnostima, ponovno vratila, a ove godine omiljeni proljetni Mjesec muzeja je trajao izvanredno i produljeno od 30. travnja do 30. lipnja, radi čega su posjetitelji puna dva mjeseca mogli sudjelovati u zabavnim edukativnim sadržajima i otkrivati tajne muzeja i galerija diljem Hrvatske.

Radi posebnih prilika 26. EMA nije imala muzeja domaćina, a zajednička tema "Iz/Van/Red/No!" bila je odabrana u skladu s okolnostima u kojima su se našli brojni građani i institucije već drugu godinu za redom, vezano uz pandemiju COVID-19, ali i posljedice prošlogodišnjih razornih potresa u našoj zemlji. Naime, radi posebnih okolnosti te radi nepredvidljive i promjenjive epidemiološke situacije, Hrvatsko muzejsko društvo preuzelo je vodstvo 26. EMA-e. Stoga je voditeljica Akcije bila Koordinatorica Sekcije za muzejsku pedagogiju i kulturnu akciju HMD-a, Jelena Roboz, viša kustosica pedagoginja Hrvatskog povijesnog muzeja. Tema je, osim navedenoga, imala i više načina i razina tumačenja – npr. "izvan reda"; "izvanredno" u pozitivnom/negativnom smislu, a mogla se je dobro prilagoditi svim muzejskim ustanovama. Nudila je mogućnosti odabira i kombinacija unutar samog naziva, a time i dodatne mogućnosti prilagodbe programa (primjerice odabirom samo riječi NO!). Također, tema se je dobro vezala uz ovogodišnju ICOM-ovu temu za obilježavanje

Međunarodnog dana muzeja "Museums: Inspiring the Future"².

Kako je prethodno navedeno, u ovogodišnjoj EMA-i je sudjelovalo 65 muzejskih i srodnih ustanova iz 38 hrvatskih gradova i naselja. Svaka ustanova sudionik Akcije "poigrala" se sa zajedničkom temom na svoj, prepoznatljiv način te su posjetitelji za vrijeme trajanja Akcije svakodnevno mogli otkrivati brojne zanimljivosti koje se skrivaju u našim muzejima, uz poštivanje aktualnih epidemioloških mjera. Brojni muzeji ove su godine odlučili organizirati zanimljive edukativne sadržaje na otvorenome ili online, a neki su se i udružili kako bi posjetiteljima na jednom mjestu donijeli veći broj edukativnih programa. Važno je napomenuti kako su se ustanove sudionici pridržavali i uspješno kontinuirano prilagođavali mjerama sprečavanja i suzbijanja širenja zaraze COVID-19, te su prema potrebi pravovremeno mijenjali svoje programe u skladu s aktualnim mjerama i epidemiološkom situacijom. Posjetitelji su, stoga, bili pozvani da redovito prate muzejske mrežne stranice i društvene mreže, budući da su na njima mogli pronaći detaljne i pravovremene informacije o programima i vremenu te mjestu njihovog održavanja i eventualnim izmjenama.

Iako su gotovo sve dosadašnje EMA-e tradicionalno započinjale 18. travnja i svečano završavale na Međunarodni dan muzeja, 18. svibnja, ove godine radi izvanrednih okolnosti pomaknuli smo njezin početak i produžili trajanje u kasno proljetno i rano ljetno razdoblje. Pojedine ustanove sudionici tako su sudjelovale u EMA-i puna dva mjeseca, dok su neki bili u mogućnosti svoje Akcije održati u kraćem trajanju, a tek rijetki produžili su njezino trajanje i u kasnije mjesece. Iako ove godine nije bilo tradicionalne zajedničke završne svečanosti, budući da su njezina srž i smisao u suprotnosti s pravilima ponašanja u vrijeme pandemije, pojedini muzeji sudionici organizirali su vlastita prigodna događanja i male svečanosti, kao i nagradne igre za sudionike.

Sve o njima posjetitelji su mogli saznati u knjižicama Akcije, ali i na odgovarajućim muzejskim mrežnim stranicama.

Potrebno je napomenuti kako je 26. Edukativnu muzejsku akciju bilo izuzetno teško organizirati i voditi, upravo radi nepredvidljivih i izmjenjivih okolnosti te neizvjesne epidemiološke i financijske situacije. Veseli nas, stoga, da se je našem pozivu odazvao veliki broj muzejskih i srodnih ustanova, čiji su vrijedni programi uključili rekordan broj posjetitelja!

Valja se također podsjetiti kako su prošlogodišnje izvanredne okolnosti zatvorile vrata brojnih muzejskih ustanova u Hrvatskoj do daljnjega, ili otežale njihovo djelovanje. Kako bismo im pomogli u nastojanju da i dalje vrše svoju edukativnu djelatnost i održe svoje programe, potaknuli međuinstitucionalnu suradnju, te kako bismo posjetiteljima olakšali sudjelovanje u više muzejskih programa na jednom mjestu, pozvali smo sve ustanove sudionike (koje su za to imale mogućnosti) da u razdoblju trajanja Akcije omoguće i organiziraju zajednička muzejska događanja. Mnogi su se odazvali našem pozivu te im se i na ovaj način želimo zahvaliti. Hrvatski muzeji okupljeni u 26. EMA-i zajednički su poslali jasnu poruku podrške svojim sugrađanima i kolegama i pokazali volju i snagu muzejske edukacije, njezinu vrijednost i važnost za lokalnu i širu zajednicu te kontinuitet djelovanja i rada, pogotovo s našim (naj)mlađim posjetiteljima. Prepoznali su to i potvrdili i sami posjetitelji. Iako izvanredno, u EMA-i smo bili i dalje zajedno!

Kao i svake godine, u knjižicama Akcije bile su popisane sve ustanove sudionici i navedeni kratki opisi njihovih edukativnih programa te druge korisne informacije. Knjižicu u virtualnom obliku posjetitelji su mogli pronaći na mrežnim stranicama Hrvatskog muzejskog društva, na www.hrmud.hr, kao i na stranicama pojedinih ustanova sudionika. Iako s virtualnom knjižicom posjetitelji nisu mogli ući u ustanove sudionike – uživo, ipak su im se na taj način, na jednom mjestu i direktno, otvorila

1/ Nedostaju potpuni podaci o posjećenosti dviju ustanova sudionika, od kojih jedna radi nepredviđenih okolnosti nije bila u mogućnosti svoj program Akcije održati u planiranom razdoblju, nego ga je odgodila za jesen, a druga je svoju Akciju produljila u jesenski termin 2021., te je u trenutku pisanja stručnog rada njihova Akcija još bila u tijeku.

2/ Na hrvatskom: "Budućnost muzeja: oporavak i ponovno osmišljavanje".

brojna virtualna vrata muzejskih online edukativnih sadržaja – putem aktivnih poveznica na događanja ili odgovarajuće mrežne stranice i društvene mreže. S otisnutom knjižicom, posjetitelji su mogli ući u sve ustanove sudionike ovogodišnje EMA-e, u vrijeme trajanja (njihove) Akcije. Budući da je prema EMA-inim pravilima knjižica važeća ulaznica mlađim posjetiteljima (djeci, učenicima, studentima) za vrijeme trajanja Akcije ona je svojem vlasniku, uz jednokratnu kupnju, i ove godine omogućavala besplatan ulaz u sve ustanove sudionike, kao i sudjelovanje u njihovim programima i zajedničkim događanjima u sklopu Akcije. Tome valja pridodati kako su i brojni ostali muzeji, koji ove godine nisu sudjelovali u EMA-i, u vrijeme Akcije, dana 18. svibnja, obilježili Međunarodni dan muzeja te su tom prigodom posjetiteljima omogućili besplatan ulaz i sudjelovanje u svojim muzejskim programima.

U sklopu 26. EMA-e posjetitelji su, dakle, mogli posjetiti veliki broj raznovrsnih edukativnih muzejskih i online programa i uključiti se u nagradne igre, radionice, predstave, online događanja ... te sakupljati muzejske pečate. No, ove godine donijeli smo i malu novinu – jer smo svim posjetiteljima podarili "Kreativni kutak" – EMA-inu malu bojanku na kraju knjižice, dostupnu i online – koju su posjetitelji mogli putem poveznice preuzeti i pospremiti na svojim računalima te ju ispisati, obojati i dopuniti po želji, čak i u slučaju da ove godine, radi manje naklade, nisu uspjeli nabaviti svoj primjerak knjižice. Na samom kraju nalazilo se i nekoliko neispisanih stranica koje su bile predviđene za bilješke i crteže, kao i mjesto za omiljeno, tradicionalno sakupljanje muzejskih pečata i naljepnica.

S obzirom na ostvareni uspjeh i doseg Akcije, na činjenicu da se Edukativna muzejska akcija uspješno održava već 26. godinu zaredom, želimo se zahvaliti svim kolegama i svim posjetiteljima, našim dragim prijateljima i ljubiteljima muzeja, i njihovim obiteljima na

odazivu i sudjelovanju u Akciji!

Vjerujemo da nam se ovim putem, kroz zajedničko druženje, igru i učenje, ostvarila želja s početka Knjižice, te da nam je ovogodišnja EMA ipak bila IZVANREDNA – u najboljem smislu te riječi! Nadamo se da ćemo se u jednakom ili većem broju okupiti i sljedeće godine uz zajedničku temu 27. EMA-e "Ples", pod vodstvom kolega iz Muzeja Cetinske krajine – Sinj.

Ukratko o održanim programima u sklopu 26. EMA-e³

Grad Zagreb

CENTAR ZA LIKOVNI ODGOJ GRADA ZAGREBA, MEMORIJALNA ZBIRKA JOZO KLJAKOVIĆ

Centar je u sklopu Akcije u dvorištu obiteljske kuće Kljaković priredio izložbu pod nazivom "6,2 umjetnost u vrijeme potresa – Petar Hranuelli", koja je predstavila skulpture stradale u prošlogodišnjem potresu te je zorno pokazala posjetiteljima kako umjetnost nije isključena iz stradanja i kako svjedoči o nesigurnom i krhkom vremenu u kojem živimo. Akcija je trajala od 6. do 20. svibnja 2021. Autorica programa je Lidija Fištrek.

GALERIJA KLOVIĆEVI DVORI

Program akcije pod nazivom "Što je bilo tako **izvanredno** u novovjekovnom slavonskom plemstvu i srednjovjekovnom viteštvu?" odvijao se je u suradnji s Hrvatskim povijesnim muzejom, prateći tri izložbe – "Umjetnost slavonskog plemstva – vrhunska djela europske baštine", "Anton Vrlić - Preobrazbe" (GKD) i "Mač – jednom davno..." (HPM). Tijekom Akcije održane su brojne likovne radionice, poput radionice "Princ i princeza", "Portreti", "Krajolik" i "Staklo", na kojima su polaznici eksperimentirali s raznim tehnikama i materijalima, poput pravih umjetnika. Akcija je trajala od 24. travnja do 10. srpnja 2021. Autorice programa su Liljana Velkovski (GKD) i Jelena Roboz (HPM).

GLIPTOTEKA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Programom "Iz/Van/Red/No! Skulptura i baština Gliptoteke HAZU" predstavljeno je stanje Muzeja stradalog u prošlogodišnjim potresima. Izložbama u dvorištu i na mrežnim stranicama Gliptoteke prezentirani su kiparska baština i arhivski materijali, koji su dokumentirali izvanredno stanje u Muzeju i štetu te događaje nakon potresa. Za posjetitelje je organizirana i online nagradna igra, u kojoj je zadatak bio uspješno spojiti dvije fotografije koje dokumentiraju stanje umjetnine prije i nakon potresa. U sklopu Akcije posjetitelji su mogli razgledati i izložbe "Portreti" ciklusa radova akademika Borisa Bućana te "30 godina hrvatske neovisnosti" u organizaciji Večernjeg lista. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Magdalena Getaldić i Tihana Boban.

HRVATSKI MUZEJ NAIVNE UMJETNOSTI

U suradnji s grupacijom Amadria Park, programom "Okusi umjetnosti" HMNU je izašao izvan okvira te uz pomoć slastičara i chefova osmislio slatke i slane zalogaje, inspirirane motivima originalnih djela klasika naivne umjetnosti. U suradnji s OŠ Ksaver Šandor Gjalski i učenicima te učiteljicama drugih razreda, organizirana je interaktivna radionica na kojoj su učenici sami kušali slatke i slane zalogaje te uz prigodno osmišljeni kviz odgovarali na pitanja o životu i djelu Ivana Rabuzina, a povodom njegove 100-te obljetnice HMNU je postavio izložbu s njegovim remek djelima. Akcija je održana 17. svibnja 2021. Autorice programa su Gabrijela Krmpotić Kos i Antonia Mamić.

HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ

U sklopu zajedničkog programa akcije Hrvatskog povijesnog muzeja i Galerije Klovićevi

< Nakon predstave u sklopu zajedničke akcije Hrvatskog povijesnog muzeja i Galerije Klovićevi dvori

3/ Prema izvještajima i kratkim opisima programa sudionika Akcije sastavila i uredila Jelena Roboz.

dvori, pod nazivom "Što je bilo tako **izvanredno** u srednjovjekovnom viteštvu i novovjekovnom slavonskom plemstvu?" organizirana su raznovrsna događanja, koja su uključivala stručna vodstva po izložbama, timsko i samostalno rješavanje zabavnih edukativnih pitalica i radnih zadataka, Artionice – male likovne radionice za najmlađe te gostovanja umjetnika i prikaze oživljene povijesti. HPM svoju je Akciju organizirao i ostvario u suradnji s GKD-om, gdje je u navedenom razdoblju trajanja Akcije gostovala izložba "Mač – jednom davno...", i gdje je održana Akcija, budući da je HPM teško stradao u prošlogodišnjim razornim potresima. Održana su tri cjelodnevna edukativna programa, s likovnim radionicama ("Heraldika – grbovi i štitovi vitezova", "Lov i jahanje u životu plemićkih obitelji" i "Rodoslovno stablo"), stručnim vodstvima, edukativnim zadacima i predstavama – prikazima oživljene povijesti u izvedbi Reda Čuvara grada Zagreba ("Legenda o Svetom Jurju i zmaju", "Heroica" i "Srednjovjekovna bolnica - Hospital", uz koji je upriličen i prikaz srednjovjekovne kovačnice "Poema Incudis") i druženjem s vitezovima iz RČGZ-a. Akcija je trajala od 18. svibnja do 10. srpnja 2021.

Autorice programa su Jelena Roboz (HPM) i Liljana Velkovski (GKD).

HRVATSKI PRIRODOSLOVNI MUZEJ

Hrvatski prirodoslovni muzej održao je 2 radionice u sklopu programa "**Izvanredna priroda**", na kojima su polaznici prošli nekoliko edukativnih postaja. Prva je održana gostovanjem u Etnografskom muzeju 29. svibnja, a druga 17. lipnja u dvorištu Akademije likovnih umjetnosti. Na prvoj postaji polaznici su gledali minerale (halit – kuhinjska sol, pirit – "zlato za budale", grafit, sumpor, kremen, kalcit itd.) makroskopski i ispod povećala. Objašnjena su im njihova svojstva te za što ih sve upotrebljavamo. Zadatak je bio prepoznati određena svojstva (boja, sjaj, tvrdoća, težina, kalavost). Na drugoj edukativnoj stanici polaznici su

rješavali edukativne radne listove s fosilima te su ih imali priliku sami razgledati. Na zadnjoj stanici zaigrali su memory s predmetima iz fundusa. Akcija je održana 29. svibnja i 17. lipnja 2021. Autorice programa su Renata Brezinščak i Petra Šparica.

HRVATSKI ŠKOLSKI MUZEJ

Hrvatski školski muzej svoju je slavljeničku godinu, unatoč izvanrednom stanju uzrokovanom potresom, učinio izvanrednom, i pokazao kako izvanredne situacije stvaraju izvanredne priče.

U sklopu programa "**Izvanredna izložba!**" na muzejskim mrežnim stranicama i društvenim mrežama postavljene su izložbe o raznovrsnim predmetima i djelima učenika i nastavnika, a za svoj 120. rođendan Muzej je podsjetio publiku na izvanredan rad autora predmeta iz fundusa. Ispričane su različite i jedinstvene priče: "Priča o Vilmici", "Priča o Eugenu i Dragi", "Priča o Vikici", "Priča o djeci u ratu – Vanji i Patriciji", "Priča o tri žene – Pavlina, Basariček i Tišov", "Priča o 146 likovnih radova – Brano Ružić", "Priča o izvanrednoj učiteljici – Milki Pogačić", "Priča o Pavlu Jerolimovu", i na kraju "Priča o Grigoru Vitezu". Čitavu akciju zaokružio je pregled odabranih aktivnosti tijekom 25 godina sudjelovanja HŠM-a u Edukativno-muzejskoj akciji. Akcija je trajala od 18. svibnja do 18. lipnja 2021. Autorice programa su Ivana Dumbović Žužić i Kristina Gverić.

ICARUS HRVATSKA

Tijekom trajanja programa "Priče iz arhiva" posjetitelji su na mrežnim stranicama mogli posjetiti virtualnu izložbu pod istoimenim nazivom, koja je nastala u okviru CREARCH projekta Kreativne Europe. U sklopu Akcije održano je 7 online predavanja i radionica "Priče iz arhiva", u kojima su predstavljene arhivske priče iz javnih i privatnih spremišta i zbirki. Online predavanja su bila održana putem Zoom platforme te su snimljena i dostupna na mrežnim i YouTube

stranicama ICARUS Hrvatska. Akcija je trajala od 5. svibnja do 9. lipnja 2021. Autorica programa je Vlatka Lemić.

MODERNA GALERIJA (NACIONALNI MUZEJ MODERNE UMJETNOSTI)⁴

Edukativnim vodstvima i likovnim radionicama ("Izvan okvira", "Oblik prostora", "Preko granice", "Monokrom" i "Obrazi"), prilagođenima dobi i interesu posjetitelja, tema programa akcije "Izvan-redna moderna" približila je izvanredne umjetnike, zanimljive pravce i neobična moderna te suvremena djela predstavljena na izložbama "Predsuvremena akcija – postmoderna reakcija", "Spone – Zagrebačka likovna akademija i slovenski umjetnici između dvaju ratova" i "Postav zbirke 1850. – 2021.". Međunarodni dan muzeja obilježen je stručnim vodstvom po postavu te likovnom radionicom za djecu "Monokrom" u prostoru izložbe "Predsuvremena akcija – postmoderna reakcija". U programu 26. EMA-e sudjelovali su individualni posjetitelji te Centar za autizam, OŠ Ivana Gundulića i Arhitektonski fakultet. Akcija je trajala od 30. travnja do 28. svibnja 2021. Autorica programa je Iris Poljan.

MUZEJ GRADA ZAGREBA

Muzej grada Zagreba uključio se je u 26. EMA-u programom "**Izvanredne priče** iz dubina zemlje!", s ciljem približavanja zagrebačke arheološke baštine posjetiteljima. U sklopu Akcije organizirana su vodstva stalnim postavom za posjetitelje osnovnoškolske dobi, od 6 do 12 godina, te radionice na otvorenom. Radionicama je cilj bio na praktičan način (uz simulaciju arheološkog nalazišta pomoću arheoloških muzejskih replika iz Zbirke muzeografskih pomagala) predložiti rad arheologa na terenu, te nakon terenskih istraživanja – vođenje dokumentacije pomoću radnog listića. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Marija Sabolić i Aleksandra Bugar.

MUZEJ MIMARA

Muzej Mimara, koji je zbog velikih oštećenja nastalih u potresu zatvoren za posjete, uključio se je u 26. EMA-u online programom "**Izvanrednost** u Mimari!". Na muzejskim mrežnim stranicama za vrijeme trajanja Akcije objavljivane su fotografije i priče o izvanred-

Priča o Vilmici - Hrvatski školski muzej

V

4/ Program 26. EMA-e je prijavljen pod nazivom ustanove Moderna galerija, nakon čega je muzej službeno promijenio naziv u Nacionalni muzej moderne umjetnosti.

nim predmetima iz fundusa Muzeja. Akcija je trajala od 01. do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Danijela Šoštarić Brna.

MUZEJ PRIGORJA

Muzej Prigorja u 26. EMA-i sudjelovao je programom "Radiš CUBAN? **Iz/Van/Red/No!**", koji je bio osmišljen kao niz radionica na kojima su se polaznici upoznivali s cubanom te ga izrađivali. Cuban je ženski prsluk, dio narodne nošnje Sessvetskog prigorja, koji je vizualno vrlo upečatljiv i čija se izrada može pojednostavniti i prilagoditi polaznicima od vrtičke do starije životne dobi. Na radionicama su sudjelovali dječji vrtići i škole u Sesvetama i bližoj okolici te Dom umirovljenika MEDIMAR u Sesvetama. S obzirom na ograničenja zbog epidemioloških mjera, održane su i 3 online radionice: za DV Leptir, DV Sesvete – Vugrovec i Dom umirovljenika OAZA u Velikoj Gorici. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Jagoda Vondraček Mesar i Valentina Markač.

MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI

U sklopu programa "**Izvanredni** genijalci" u Muzeju suvremene umjetnosti održane su tri kreativne likovne radionice vezane uz izložbu Ratka Petrića "Baciti istinu u lice!", namijenjene djeci predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta, kroz koje je poticano kreativno stvaralaštvo u različitim medijima – kolažu, skulpturi i crtežu. Svaka radionica je obuhvaćala posjet izložbi, na kojoj su se polaznici mogli pobliže upoznati sa stvaralaštvom autora i pronaći inspiraciju za vlastito kreativno stvaranje i izražavanje, te praktični dio. Tijekom radionice "Letermani i letermanke" polaznici su se upoznali sa slovima koje je Petrić koristio u svojem ciklusu "Leterman" i promišljali njihove oblike i značenje, a potom prionuli na vlastito kreativno stvaralaštvo. Na radionici "Kule od slova" polaznici su se poigrali slovima u njihovom trodimenzionalnom obliku i gradili

vlastite umjetničke radove u mediju skulpture. Obiteljski program i radionica "mali i veliki" uključivao je djecu stariju od 5 godina u pratnji odraslih osoba, uz zajedničko kreativno izražavanje svih članova obitelji. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Daniela Bilopavlović Bedenik, Ivana Gorički i Ana Škegro.

MUZEJ ZA UMJETNOST I OBRT

U ovogodišnju EMA-u Muzej za umjetnost i obrt uključio se je programom "**Izvanredno**" u online obliku (budući da je također stradao u potresu), putem 6 kreativnih radionica ("Izvan-red-ni zadatak 1 i 2", "Secesijske puzzle", "Životinje u secesiji", "Vulpizacija" i "Izvan-red-no dekodirajući zadatak"), koje su objavljivane na muzejskim mrežnim stranicama u dinamici jednom tjedno. Akcija je trajala od 15. svibnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Marta Kuliš Aralica i Vedrana Ceranja.

STROSSMAYEROVA GALERIJA STARIH MAJSTORA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Strossmayerova galerija starih majstora HAZU uključila se je u 26. EMA-u online programom "Bolest i ozdravljenje na slikama u Strossmayerovoj galeriji". Suočeni s najvećim javnozdravstvenim izazovom novijega doba, iz fundusa Galerije koja je teško stradala u potresu, izdvojene su slike koje izravno ili posredno upućuju na temu (zaraznih) bolesti, liječenja i ozdravljenja, te prikazi svetaca zaštitnika i pomoćnika u bolesti. Akcija se održava putem muzejskih mrežnih stranica u virtualnom obliku.⁵ Autorica programa je Ivana Gržina.

TEHNIČKI MUZEJ NIKOLA TESLA

Tehnički muzej Nikola Tesla obilježio je 26. EMA-u programom "TMNTEEN: Kako živjeti znanost i inženjerstvo?", namijenjenom prvenstveno tinejdžerima. Kao posljedica provođenja epidemioloških mjera tijekom 2020. ovoj je

< Radionica "mali i veliki" u Muzeju suvremene umjetnosti

skupini mladih onemogućen način života kakav smo smatrali neupitnim. Ove okolnosti dogodile su se tijekom jednog od ključnih razvojnih razdoblja mladih, kada se, između ostalog, počinju ozbiljnije profesionalno usmjeravati. Stoga je cilj programa TMNT-a bio pridonijeti da se mladi zainteresiraju za područja povezana sa STEM-om te, kroz djelovanje Muzeja, omogućiti mladima razgovor i interakciju s ljudima koji žive znanost i inženjerstvo i doprinijeti oporavku društva, u smislu afirmacije znanja, invencije i proizvodnje. Održane su serije interaktivnih predavanja/radionica na Sveučilištu u Zagrebu (FER, GF, Botanički vrt PMF-a) te na Institutu Ruđer Bošković. Budući je program uživo mogao pratiti vrlo mali broj posjetitelja, na Facebook stranici, a potom i na YouTube kanalu TMNT-a, dostupne su njihove snimke, s planom da se program nastavi i u

narednim mjesecima. Akcija je trajala tijekom svibnja 2021. Autorica programa je Katarina Ivanišin Kardum.

Središnja i SZ Hrvatska

DVOR VELIKI TABOR – MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA

U sklopu programa "Novi život velikotaborskih dama – Veronika i Meluzina **izvan** očekivanog mjesta bivanja!" u Dvoru Veliki Tabor kreirana je edukativna digitalna aplikacija "Legende i priče iz Velikog Tabora" za mobilne telefone, na hrvatskom, slovenskom i engleskom jeziku. Aplikacija, pomoću koje se posjetitelji upoznaju s pričama i legendama te poviješću Dvora Veliki Tabor, sadrži i edukativni kviz te nekoliko zabavnih slagalica. Ista je svečano promovirana i predstavljena javnosti

5/ S obzirom na niz nepredviđenih okolnosti, program Akcije nije realiziran u zacrtanom roku (tijekom svibnja i lipnja 2021.), te je planirano da se on realizira u drugom terminu, krajem 2021. godine.

na muzejskim društvenim mrežama i mrežnim stranicama na Međunarodni dan muzeja. U okviru EMA-e, a za vrijeme Lutkarskog festivala, organizirana je i izložba dječjih likovnih radova – stripova na temu Legende o Veroniki Desinićkoj, koje su osnovnoškolci iz cijele Hrvatske slali na tradicionalni godišnji likovno-literarni natječaj. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Kristina Pavlović.

GALERIJA ANTUNA AUGUSTINČIĆA – MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA

U sklopu programa "Iz kamena skulpturu van!" posjetitelji su bili pozvani da se i sami okušaju u klesanju kamena tradicionalnim klesarskim alatom, poput kipara Antuna Augustinčića, vještog majstora klesanja kamena. Da bi se izradila skulptura u kamenu potrebno je uložiti mnogo rada i volje, čemu su mogli posvjedočiti sami posjetitelji koji su na radionici na otvorenom oslobodili svoje skulpture iz kamena. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Petra Šolčić.

GRADSKI MUZEJ KARLOVAC

U sklopu programa "Otmica u Galeriji" Gradskog muzeja Karlovac, realiziranog u međumuzejskoj suradnji s Galerijom umjetnina grada Slavonskog Broda, priređena je likovna izložba u prostoru Starog grada Dubovca, a posljednjeg dana izložbe održana je istoimena interaktivna kazališna predstava za djecu, u izvedbi Kazališne družine "Ivana Brlić Mažuranić" iz Slavonskog Broda, čime je svečano obilježen rođendan grada Karlovca. Na izložbi su predstavljena umjetnička djela iz stalnog postava Galerije, u kombinaciji s kazališnim lutkama i scenografijom iz predstave, inspirirane radovima suvremenih umjetnika iz brodske zbirke. Uz izložbu i predstavu kreirana je i edukativno-promotivna kampanja na muzejskim društvenim mrežama te je održan online kviz, vezan uz aktualnu izložbu "Vrata Zvijezde" u GMK. Akcija je trajala od 30. trav-

nja do 13. srpnja 2021. Autori programa su Lana Bede, Karlo Mandić, Iva Alibašić, Matea Galetić i Romana Tekić.

GRADSKI MUZEJ SISAK

U ovim izvanrednim vremenima bitno je da Muzej bude prisutan u životu grada i nastavi kontinuitet dobre suradnje sa svojim korisnicima. Stoga su aktivnosti u sklopu programa "Iz-Van Muzeja" održane – van Muzeja, na raznim mjestima u gradu Sisku. Održano je ukupno 10 edukativno-kreativnih radionica na Šetnici Slave Striegla u Sisku, te dva prilagođena edukativna vodstva pod nazivom "Povijesna šetnja gradom Siskom". Akcija je trajala od 24. travnja do 08. lipnja 2021. Autor programa je Marijan Bogatić.

26. EMA u Galeriji Antuna Augustinčića - MHZ

MUZEJ GRADA ĐURĐEVCA

U sklopu programa "Virusi – CD-19" u atriju utvrde Stari grad bile su izložene kompozicije velikih dimenzija, osmišljene za ambijentalne prostore, podravske slikarice Nade Dombaj. Slikarica stvara cikluse nastale utjecajem pandemije koronavirusa, a njezina umjetnost se nameće svojim sadržajem i dočarava intenzitet zaraze koja je promijenila svijet, te navodi na propitivanje što je potrebno da budemo sretni kad naše želje bivaju potisnute ili nebitne pred pandemijom. Akcija je trajala od 18. svibnja do 20. lipnja 2021. Autorica programa je Edita Janković Hapavel.

MUZEJ GRADA PREGRADE ZLATKO DRAGUTIN TUDJINA

Zbog epidemioloških mjera Muzej grada Pregrade Zlatko Dragutin Tujina realizirao je svoj program "IZ PREgraDe, VAN muzeja. NO, dojdeš?" prema djelomično izmijenjenom pro-

gramu, u odnosu na prijavljeni. Tako je dana 15. lipnja umjesto arheološke organizirana radionica 3D printanja predmeta s različitim motivima, u suradnji s OŠ J. Leskovara, a dana 24. lipnja je umjesto najavljenog programa za najmlađe u suradnji s Gradskom knjižnicom Pregrada postavljena izložba na otvorenome "Pregradska vrata" na Trgu Gospe Kunagorske. Za odrasle osobe i osobe treće životne dobi organizirano je novo izdanje programa "Susreti i razgovori", pod nazivom "Mapiranje Pregrade", na kojem su sudionici uz povijesne izvore i stare fotografije prošetali nekadašnjom Pregradom te se prisjetili zgrada i poznatih stanovnika grada. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autor programa je Davor Špoljar.

MUZEJ IDOLA (U OSNIVANJU)

S obzirom na otežavajuće okolnosti, realizacija programa "Ljubav u nastavcima" bila je

< Muzej grada Pregrade

prilagođena uvjetima i izvanrednim okolnostima. Umjesto cjelovite izložbe na otvorenom realizirano je postavljanje informativne table kod "Stijene zaljubljenih", na Nikolinom brdu u Topuskom, gdje su ugravirane ljubavne poruke koje sežu još iz sredine 19. stoljeća. Pored toga, organizirana su vodstva školske djece po arheološkim lokalitetima, s naglaskom na sadržajima koji se odnose na ovogodišnju temu EMA-e. Akcija je trajala od 07. do 30. lipnja 2021. Autori programa su Lana Bede i Lazo Čučković.

MUZEJ KRAPINSKIH NEANDERTALACA – MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA

U Muzeju krapinskih neandertalaca se tijekom lipnja održavao program "FOSILNE KOSTI: iskopaj, istraži, prouči, zaključi!", u sklopu kojega su se vikendom održavale interaktivne radionice za djecu osnovnoškolskog uzrasta. Na poučnim, kreativnim i zabavnim radionicama djeca su, slažući drvene slagalice i izrađujući plakate s naljepnicama, upoznala osnovne informacije o ljudskom kosturu, kojega su usporedila s kosturom neandertalca i saznala brojne zanimljivosti. Zabavni dio radionice bio je iskopavanje replika fosilnih kostiju neandertalaca, koje su sudionici povezivali s

odgovarajućim dijelovima tijela, te izrađivanje pokretnog kostura pračovjeka od papira, kojega su ponijeli kućama kao suvenir s muzejske radionice. Akcija je trajala tijekom lipnja 2021. Autorica programa je Lorka Lončar Uvodić.

MUZEJ RADBOA

Tijekom 26. EMA-e prezentiran je putem digitalne platforme projekt "Kreativno online", koji je obuhvaćao kulturne i umjetničke aktivnosti i djelatnosti.

Održana je jedna kulturno-umjetnička kreativna radionica s učenicima OŠ Radoboj, PŠ Jazvine. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Ivana Hazulin Pospiš.

MUZEJ SELJAČKIH BUNA – MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA

U sklopu Akcije održan je program "Kako smo se nekoć igrali **vani**". Zbog loših vremenskih uvjeta i epidemiološke situacije, Akcija je prebačena sa svibnja na lipanj. Za vrijeme Akcije djeca iz OŠ M. Gupca Gornja Stubica, u perivoju dvorca Oršić, upoznala su tradicionalne dječje igrčke Hrvatskog zagorja (drvene igrčke, fućkalice), a potom su i odigrala igre koje su obilježile djetinjstvo njihovih roditelja,

baka i djedova, prabaka i pradjedova, a koji su se igrali **vani**. Najmlađi su sudjelovali u igrama "Stara košara" i "Rinčicu tolam/Rinčicu dijelim", a oni malo veći u igrama "Gnilo jajce/Pokvareno jaje" i "Neka puca". Akcija je trajala od 01. do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Lidija Kelemen.

MUZEJ "STARO SELO" KUMROVEC – MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA

Programom "**(Izvan) Redno**" učenje u Muzeju "Staro selo" Kumrovec" predstavljani su predmeti iz Zbirke tekstila i tekstilnog rukotvorstva koji su izloženi u stalnim muzejskim postavima. Sudionici akcije upoznali su razliku između lanenog i konopljinog platna, naučili o vrstama veza i ornamentima koje je moguće vidjeti na narodnim nošnjama, ručnicima, stolnjacima, krpama zidnjacima. Saznali su osnovne informacije o pranju, glačanju i čuvanju tekstila koncem 19. i početkom 20. stoljeća.

Uz vodstvo kroz prostor muzeja za sudionike su bile organizirane i likovne radionice izrade dijelova narodnih nošnji (od kolaž papira) te slikanja motiva tradicijskog narodnog veza u akvarelu. Uz program je tiskan triplijan. Akcija je trajala od 01. svibnja do 01. lipnja 2021. Autorica programa je Tatjana Brlek.

MUZEJ TUROPOLJA

Muzej Turopolja odlučio je u skladu s programom "**Izvan-muzej-rednosti**" i izvanrednom situacijom akciju provoditi u osnovnim i područnim školama (ukupno 7 škola na području Vukomeričkih gorica i Pokuplja), čiji učenici nisu često u mogućnosti posjetiti Muzej i sudjelovati u muzejskim aktivnostima, zbog udaljenosti ili slabijeg socioekonomskog statusa.

Akcija je radi iznimne zainteresiranosti bila produžena od prvobitno planiranog trajanja. Djeca su mogla odabrati između šest radionica, onu koju su željela raditi. Najpopularnije radionice kod mlađih uzrasta bile su "Izradi grb svoje obitelji" i "Figurice Stjepana Kičina", a

kod starije djece "Etnokviz", "Arheo-puzzle" i "Moja podgutnica". Akcija je trajala od 17. do 28. svibnja 2021. Autorica programa je Valentina Radoš.

ZAVIČAJNI MUZEJ OZALJ

Program "Ozalj u **izvanrednim** situacijama" u Zavičajnom muzeju Ozalj započeo je predavanjem "Vatrogastvo u izvanrednim situacijama!", koje su održale stručne osobe iz DVD-a Ozalj i VZG-a Ozalj, čiji fokus je bio na događanjima i situacijama uzrokovanim COVID-19 pandemijom te potresima i poplavama s kojima su se vatrogasci susretali u posljednje dvije godine. Uslijedila su tri predavanja muzejskih djelatnika o Muzeju tijekom Domovinskog rata, potresa i pandemija. Predavanjima uživo mogao je, radi mjera Stožera, prisustvovati tek maleni broj posjetitelja, te su njihove snimke objavljene na muzejskim društvenim mrežama. Cilj programa bio je pokazati i upozoriti kako službe JLS-a i njihove ustanove moraju biti u stalnoj pripravnosti kako bi mogle adekvatno reagirati na izvanredne okolnosti današnjice, i na koje načine nam situacije iz povijesti pomažu da se što bolje i pravilnije pripremimo i ispravimo stvari u kojima smo u prošlosti griješili. Akcija je trajala od 14. do 15. svibnja 2021. Autor programa je Stjepan Bezjak.

Istočna Hrvatska

GALERIJA UMJETNINA GRADA SLAVONSKOG BRODA

U pandemijskoj godini Muzej je svoje aktivnosti usmjerio ka digitalnim sadržajima, te je u sklopu programa "**Izvan reda** on-line" u goste pozvao mladu osječku umjetnicu Ivanu Škvorčević, koja je pripremila video-radionice, održane u suradnji s nastavnicima likovne kulture brodskih osnovnih škola. Učenici su radove izradili u svojim razredima, prema Ivaninim uputama, a potom su ih izložili na društvenim mrežama Galerije.

>
26. EMA
Muzej
seljačkih
buna - MHZ
"Kako smo se
nekoć igrali **vani**"

Akcija je trajala od 30. travnja do 15. lipnja 2021. Autorica programa je Romana Tekić.

GRADSKI MUZEJ NOVA GRADIŠKA

U sklopu programa "**Iz/Van/Red/Ne!** radionice" održane su radionice na kojima su polaznici kroz izložbu "Sadržaj gradskih praznina" učili o liku i djelu umjetnika Antuna Maračića i pokušali i sami kroz seriju fotografija obraditi motiv po izboru. Tijekom mjesec dana, uz stručnu pomoć i savjet muzejskih djelatnika, nastale su serije fotografija s uvidom u vrlo zanimljiva razmišljanja van trendova i uobičajenih normi i neke osobne dijelove života polaznika. Akcija je trajala od 18. svibnja do 18. lipnja 2021. Autorica programa je Jelena Kovre.

GRADSKI MUZEJ VIROVITICA

Program "**U izvanREDno vrijeme predmeti za IZVANredNE situacije**" Gradskog muzeja Virovitica bio je prilagođen propisanim epidemiološkim mjerama te je predstavio muzejski predmet, ručno rezbarenu drvenu škrinju "sigečanku". Škrinja, i njezino stanje prije i nakon restauracije, predstavljena je kao istaknuti izložak putem poster prezentacije i predavanja za srednjoškolce Strukovne škole Virovitica o procesu restauracije drvenih predmeta te poslovima restauratora tehničara. Uz to su održane i radionice izrade drvenih škrinja, za osnovnoškolski uzrast i osobe treće životne dobi. Radionice su bile usmjerene na edukaciju o muzejskom predmetu i važnosti stručnog rada pri njegovom istraživanju, obnovi i prezentaciji. Na taj način posjetiteljima je predstavljen stručni rad i pretvorba od neuglednog do izvanrednog predmeta. Akcija je trajala od 17. svibnja do 07. srpnja 2021. Autorice programa su Jasmina Jurković Petras i Nikolina Hečimović.

GRADSKI MUZEJ VUKOVAR

U Gradskom muzeju Vukovar u sklopu 26. EMA-e održan je program "**Izvanredna** sjednica Dječjeg muzejskog vijeća" u kojemu su

tijekom punih mjesec dana sudjelovali učenici i nastavnici vukovarskih osnovnih škola, uz poštivanje epidemioloških mjera. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. svibnja 2021. Autorica programa je Ivana Nadovski.

MUZEJ BRODSKOG POSAVLJA

Program "**Sve u redu!**" bio je organiziran uz tri izložbe. U suradnji sa strukovnom školom održana je fotografska radionica uz izložbu fotografija Nikole Nine Vranića. Na radionici su se učenici smjera fotograf upoznali sa stručnim radom fotografa-konzervatora i dijelom umjetnikovog opusa, uz izradu vlastitih i interpretaciju odabranih autorovih fotografija. Uz gostujuću izložbu "Diverterra" Hrvatske agencije za okoliš i prirodu organizirana su vodstva na kojima su se djeca, uz pomoć multimedijalnih i hologramskih sadržaja te didaktičkih pomagala, educirala o zaštiti okoliša, klimatskim promjenama, zaštiti prirode i bioraznolikosti. Izložbom "Sakupljamo zajedno: prinove 2016.-2020." MBP je predstavio dio muzealija prikupljenih u proteklih pet godina, a putem edukativne radionice najmlađi posjetitelji su se upoznali s muzejskim djelatnicima, poslovima, zbirkama i raznovrsnim predmetima te načinima na koje su došli u Muzej. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Danijela Ljubičić Mitrović.

MUZEJ GRADA ILOKA

U sklopu programa "Pogledi u prošlost Muzeja – katastrofe/obnove/budućnost" u Muzeju grada Iloka održana je radionica na kojoj su se učenici OŠ upoznali s prošlošću palače Odescalchi i razvojem Muzeja te stručnim poslovima kustosa. Učenici su imali zadatak osmisliti i stvoriti vlastiti muzej iz budućnosti. Organizirana su i tematska gostovanja stručnjaka iz institucija koja se bave kulturom i zaštićenom kulturnom baštinom, kojima je glavna tema bila briga o kulturnoj baštini za buduće naraštaje i upoznavanje s moder-

nim pristupom interpretacije i zaštite baštine. Djeci su tako predstavljene "Priče iz arhiva" ICARUS-a Hrvatska, glazbeni instrumenti u muzejima Vukovarsko-srijemske županije i projekt HAI! (Hrvatske autentične igračke)⁶ Studija dizajna i udruge PoVUCIzakulturu. Na muzejskim društvenim mrežama predstavljen je filmski uradak o 4 faze Muzeja i njegovu funkcioniranju kroz povijest, a u suradnji s OŠ J. Benešića Ilok ostvarena je suradnja u kojoj su učenici 2. razreda imali zadatak proučiti Muzej i izraditi svoje radove, koji su potom objedinjeni u slikovnici "Naš muzej". Akcija je trajala od 18. svibnja do 30. lipnja 2021. Autori programa su Maja Barić, Marko Kevo i Andrea Rimpf.

MUZEJ LIKOVNIH UMJETNOSTI

Programom "**Iz/Van/Red/No!** bojanje praćkom u dalj" nastavio se je uspješni interaktivni program za djecu i suradnja na projektu "Ljetni atelje", koji polaznicima nudi istraživanje svijeta umjetnosti, proučavanje različitih umjetničkih tehnika i primijenjene umjetnosti uz stvaranje vlastitih radova inspiriranih originalnim umjetninama. Radionice su bile izmještene iz muzejskog prostora i održane u suradnji s KUU "Korjeni pustare". Polaznici su kroz igre i zadatke te radne listiće istraživali bogati muzejski fundus i povijest Pustara, a sve je kulminiralo završnom svečanosti "Pustaraške dječje igre", gdje su predstavljeni

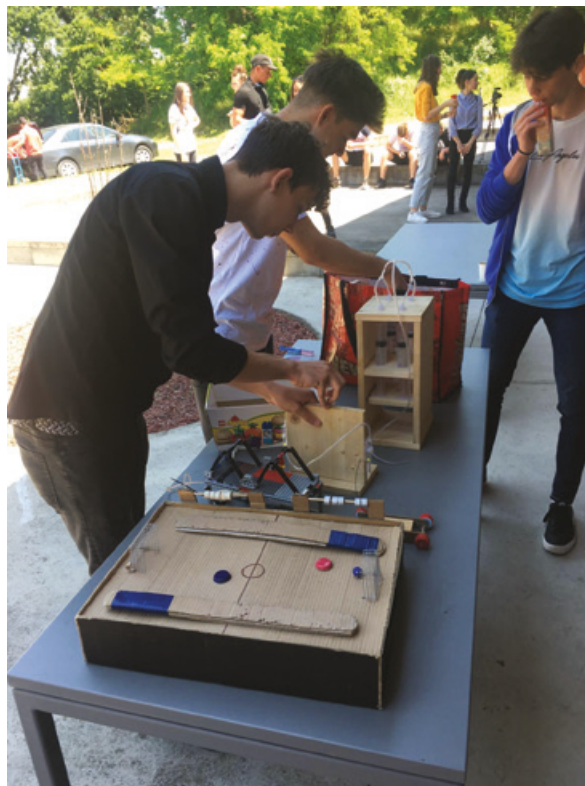
< Radionica u Muzeju grada Iloka

6/ Riječ je o didaktičkim igračkama koje potiču interaktivno iskustvo igre, a inspirirane su hrvatskom baštinom.

njihovi radovi i održane već ustaljene dječje igre, uz dodatak štafete bojama, potezanje užeta i bojanje praćkom u dalj. Akcija je trajala od 21. do 25. lipnja 2021. Autorica programa je Kristina Delalić Vetengl.

MUZEJ SLAVONIJE

Odjel edukacije i promidžbe Muzeja Slavonije programom "Digitalni kutak" posjetiteljima je predstavio muzejski sadržaj i omiljene igre (virtualne šetnje, 3D modeli, muzejski kviz, memory, puzzle) koje su mogli posjetiti iz udobnosti svojih domova. Održan je i ciklus radionica "Ljetno putovanje", u suradnji s osječkom Klinikom kreativnih terapija. Sudionici su tako bili u prilici sudjelovati na aktivnostima koje su u svoje središte postavljale različite umjetnosti kao oblik komunikacije i artikulacije emocija. Radionice su se nadovezivale jedna na drugu, postupno stvarajući materijal za kratku glazbeno-scensku izvedbu. Polaz-

> Proljetna škola fizike u Muzeju vučedolske kulture

nici su najprije izrađivali lutkice – zagonetne likove junaka, čarobnjaka, luralica, koje su potom "oživjeli" na narednim radionicama. Uz zagrijavanje i terapiju pokretom i plesom, stvaranje priče – dramatične situacije (služeći se metodom "6PSM") i njeno uprizorenje te mnoštvo glazbenih igara nastala je jedinstvena scenska izvedba veselih nota i šarenih rekvizita. Cjelokupni sadržaj objavljen je na muzejskim mrežnim stranicama. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Valentina Kezić.

MUZEJ VUČEDOLSKE KULTURE

U sklopu programa "Izvanredan muzej u izvanrednim okolnostima" održano je nekoliko interaktivnih radionica. Na Međunarodni dan muzeja na muzejskim društvenim mrežama predstavljen je projekt AP Vučedol, uz interaktivni kviz i projekciju o budućnosti Parka te virtualnu šetnju kroz muzejski postav. U sklopu EMA-e i Europskih dana arheologije, a vezano uz gostujuću izložbu Arheološkog muzeja Zadar "Čovjek i more – ribolov u antici", Muzej je organizirao poseban program i radionicu na temu ribolova u razdoblju prapovijesti na rijeci i u doba antike na moru. Održane su i dodatne pedagoške radionice te stručna vodstva. Muzej je u istom razdoblju bio domaćin 11. Proljetne škole fizike, u sklopu koje su predavanja održali eminentni hrvatski znanstvenici s Instituta Ruđer Bošković i Fizičkog odsjeka PMF-a u Zagrebu, nakon kojih su uslijedile radionice, popraćene i virtualnim putem. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Mirela Hutinec i Petra Nikolić.

Istra i Primorje

ARHEOLOŠKI MUZEJ ISTRE / MUSEO ARCHEOLOGICO DELL'ISTRIA

Povodom obilježavanja 120-te godišnjice izvanrednog otkrića vrijednog epigrafskog spomenika posvećenog caru Gordijanu III., na kojemu je isklesano skraćeno ime grada

Nezakcija, tzv. prijestolnice Histra, čime je potvrđena njegova pozicija, Edukacijski odjel Muzeja je programom "Izvanredni Arena i Nezakcij" predstavio dva izvanredna arheološka spomenika i lokaliteta – rimski Amfiteatar u Puli i Nezakcij kraj Pule. Organizirana su stručna vodstva za vrtiće i škole, te online programi na muzejskim društvenim mrežama. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Giulia Codacci-Terlević, Dunja Martić Štefan i Tina Širec Džodan.

ETNOGRAFSKI MUZEJ ISTRE / MUSEO ETNOGRAFICO DELL'ISTRIA

U sklopu 26. EMA-e, a prilagodivši se trenutnoj epidemiološkoj situaciji, Etnografski muzej Istre održao je na otvorenom program "Idemo VAN!". Cilj programa bio je upoznavanje sudionika s tradicijskom igrom "pljočkanja". Ovom nekad poznatom i raširenom igrom djeca su kratila vrijeme čuvajući stoku. Godine 2016. "pljočkanje" je uvršteno na listu

nematerijalnog kulturnog dobra RH. Igraonica tradicijske igre "pljočkanja", na kojoj su sudjelovali učenici od drugog do četvrtog razreda OŠ V. Gortana, Žminj, održana je u suradnji s Istarskim pljočkarskim savezom. Akcija je održana 27. svibnja 2021. Autorica programa je Mirjana Margetić.

MUZEJ GRADA RIJEKE

Edukativno-kreativne aktivnosti programa "Slatka tvornica; Nepoznati Klimt; Riječki torpedo – prvi na svijetu" obuhvatile su sadržaj stalnog postava Muzeja i aktualnih izložbi. Na radionicama u sklopu programa "Slatka tvornica" polaznici su izrađivali šećerne glave "kampanule", kakve su se svojedobno proizvodile u riječkoj rafineriji šećera. Uz pomoć 3d kalupa napravili su šećerne glave, zajednički ih obojali prehrambenim bojama te izradili šarene glave šećera koje su nakon radionice ponijeli kući.

U sklopu programa "Nepoznati Klimt" polaznici su sudjelovali u interaktivnom stručnom

< 26. EMA Pljočkanje, Etnografski muzej Istre

vodstvu, a potom na radionicama izradili narukvice od drvenih špatula te ih decoupage tehnikom ukrasili odabranim motivima s izložbe. U sklopu programa "Riječki torpedo – prvi na svijetu", polaznici su nakon interaktivnog vodstva izložbom na radionicama tragali za "torpedom" – podijeljeni u timove tražili su odgovore na unaprijed pripremljene pitalice. Akcija je trajala od 19. svibnja do 14. lipnja 2021. Autorica programa je Josipa Verbanac.

MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI ISTRE / MUSEO D'ARTE CONTEMPORANEA DELL'ISTRIA

Pedagoški odjel Muzeja, koristeći različite aspekte pojma i stanja izvanredno, realizirao je program "IzvanredNO!" s dvije teme: "NO! Plakat" i "IZVANREDNE VIJESTI". Rezultati prve teme bili su predstavljeni na Međunarodni dan muzeja u obliku virtualne izložbe grafičkih rješenja jumbo plakata učenika Škole primi-

jenjenih umjetnosti i dizajna iz Pule, te izrade i postavljanja nagrađenog grafičkog rješenja na gradskoj lokaciji. Učenici su imali zadatak osmisliti kampanju za jumbo plakat kojim će jasno vizualno i grafički artikulirati poruku koju s riječi "NO!" žele prenijeti prolaznicima, a neki su uz idejno i vizualno rješenje naveli i pismeno obrazloženje svoje ideje. U završnici manifestacije Muzej je na svojim društvenim mrežama predstavio rezultate druge teme. Izvanredne vijesti su u pravilu negativne vijesti koje se pojave u neuobičajenom terminu, a često prekinu i program u emitiranju, noseći dramatičnost. A što ako bi situacija bila drugačija? U prostorima Muzeja snimljeni su video uradci učenika OŠ, u trajanju do tri minute. Učenici su sami osmislili tekst i sadržaj izmišljenih, njima pozitivnih vijesti, te ih "odglumili" pred kamerama. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Iva Gašparić.

POMORSKI I POVIJESNI MUZEJ HRVATSKOG PRIMORJA RIJEKA

U sklopu programa "Izvanredne muzejske priče" Čudotvornica Muzeja organizirala je ciklus izvanrednih šetnji Muzejom i snimanje video vodstva kroz 10 zanimljivih, tajnih i manje poznatih muzejskih priča (poput priče o skrivenim prolazima Guvernerove palače, pogrebnim običajima srednjovjekovnih Hrvata, viteškom maču s Grobnika, susretu pomoraca s Aboridžinima i drugih). U njihovom snimanju sudjelovali su polaznici dramske grupe Dramci iz Guvera. Snimljeni video materijal objavljen je na muzejskim mrežnim stranicama i društvenim mrežama te na mreži portala Novinet.hr. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Andrea Zubović.

PRIRODOSLOVNI MUZEJ RIJEKA

U sklopu programa "Superheroji", Muzej je pozvao posjetitelje da postanu superheroji prirode i uključe se u brojne edukativne sadržaje. Organizirane su zanimljive online radionice za osnovne škole ("Biljka superjunakinja", "Zmijuganje po školama", "Velike zvižeri", "Životinja superjunakinja" i "Kućni šašavi znanstvenik"), na kojima su djeca na zanimljiv način otkrila brojne informacije iz riznice priro-

doslovnih tajni. Raznovrsni program uživo obuhvaćao je lutkarsku predstavu "Male tajne profesorice Šifrice", terenske radionice "Otkrij Veli Vrh" i "Živi svijet u moru", zvučno-scensko događanje "Divlja noć" i radionicu "Morski psi i Riba ribi grize rep", uz suradnju PMR-a i Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka. U njemu su polaznici istražili i spoznali svijet oko sebe, družili se i uživali uz uporabu zanimljivih muzejskih pomagala i muzeografskih tehnika te multimedijalnih rješenja. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Anita Hodak i Željka Modrić Surina.

Dalmacija

ARHEOLOŠKI MUZEJ NARONA

Arheološki muzej Naronu u Vidu kod Metkovića sagrađen je nad arhitektonskim ostacima rimskog hrama Augusteuma, u čijim ruševinama su pronađeni brojni mramorni kipovi rimskih careva i članova njihovih obitelji, koji su danas izloženi u stalnom postavu Muzeja. U sklopu programa "Iz/Van/Red/No" otkriće Augusteuma! organizirana su istoimena predavanja u neretvanskim osnovnim i srednjim školama, povodom izdavanja publikacije

u kojoj su po prvi puta objavljeni svi kipovi iz Augusteuma Narone. Akcija je trajala od 30. travnja do 01. lipnja 2021. Autor programa je Toni Glučina.

ARHEOLOŠKI MUZEJ ZADAR

Pedagoško-andragoški odjel Muzeja, u suradnji s tvrtkama Arheolog d.o.o. iz Ugljana i Galo industries j.d.o.o. iz Zadra te Odjelom za arheologiju Sveučilišta u Zadru, povodom obilježavanja Međunarodnog dana muzeja priredio je popularno-znanstveno predavanje "Rimska oslikana žbuka – freska iz zadarskog Varoša: status questionis", o nalazu iz 2020. godine u povijesnoj jezgri grada. Pokazalo se da je zahtjevan postupak arheološkog istraživanja u urbanoj, naseljenoj cjelini donio nove spoznaje o izgledu južnog dijela poluotoka u prošlosti, ali i niz vrijednih nalaza, poput ovog rijetkog primjerka zidne dekoracije. Nakon predavanja upriličen je razgled oslikane žbuke – freske, na njenom prvotnom, in situ položaju na arheološkom nalazištu u Varošu. Akcija je trajala od 18. do 19. svibnja 2021.⁸ Autorica programa je Jelena Vekić Bašić.

DOM MARINA DRŽIĆA

Dom Marina Držića kroz program "Online likovna radionica Svijet Držićevih Indija" ostvario je suradnju s Prirodoslovnim muzejom Dubrovnik tijekom koje su organizirane i likovne radionice s učenicima OŠ, u likovnoj kiparskoj tehnici papir mašea. Djeca su nakon predavanja o čiopama, u muzejskom prostoru PMD-a, uz cvrkut tih predivnih ptica, izradila svoje čiope od papir maše mase, koje su oslikali i ukasili akrilnim bojama. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Jasmina Runje⁹.

DUBROVAČKI MUZEJI

U sklopu programa "Izvanredni nalazi!" Pedagoški odjel Muzeja organizirao je radionicu "Dubrovnik prije Dubrovnika – Izvanredni nalazi", na kojoj su obrađene teme "Je li Epi-

daur bio grčka kolonija/naselje?", "Rimljani u Starom gradu?" i "Kasna antika u Cavtatu i Starom gradu". Nakon kratkog povijesnog osvrt, kojim su sudionici dobili uvid u zbivanja i procese koji su se odvijali na zadanom prostoru i u zadanom vremenu, predstavljeni su "izvanredni" povijesni i arheološki nalazi, koje su polaznici bilježili na unaprijed pripremljenom materijalu. Na kraju svake teme i radionice bilo je donešeno više raznovrsnih zaključaka, a krajnji cilj radionice bio je upoznavanje šire javnosti i turističkih djelatnika s važnošću arheoloških nalaza i razumijevanje predrimskog i rimskog vremena na području današnjeg Cavtata i Starog grada. Akcija je trajala od 10. do 27. svibnja 2021. Autori programa su Bruno Bijadija i Aleksandra Piteša.

GALERIJA MEŠTROVIĆ – MUZEJI IVANA MEŠTROVIĆA

Program "Umjetnost je **Iz/van/red/na !!!!**" sadržavao je kreativne radionice za učenike Škole likovnih umjetnosti u Splitu smjera kiparstvo, koji su imali priliku u prostoru muzejske Gipsaone s čuvaonicom stvarati svoje portrete u glini. Nakon izrade glinenih modela učenici su uz pomoć profesora kiparstva izrađivali gipsane kalupe te u konačnici kroz dvije različite tehnike (lijevanje u gipsu i kvečanje s bijelom glinom) dovršili svoja djela u "pozitivu". Dvije talentirane video umjetnice i filmske redateljice cjelokupni proces su snimile fotoaparatom i kamerom te izradile animirani edukativni video "Od početka", koji je projiciran u izložbenom prostoru Atelijera za modeliranje gline GM, uz izložene verzije učeničkih skulptura. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Iris Marinović.

GRADSKA GALERIJA ANTUN GOJAK

Program "ZAMISLI SLIKU – opiši/naslikaj!" bio je namijenjen osnovnoškolcima i svim zainteresiranim kreativcima koji su bili voljni sudjelovati. Sudionici su nakon razgleda postava

Galerije (uživo ili online) krenuli Gojakovim stvaralačkim tragom – trebali su zamisliti sliku i opisati ju ili naslikati svoju. Pri kraju Akcije na galerijskoj mrežnoj stranici postavljena je online izložba radova sudionika. Akcija je trajala od 30. travnja do 18. svibnja 2021. Autor programa je Toni Bilić.

GRADSKI MUZEJ DRNIŠ

Gradski muzej Drniš program "Izvanredno čovjekovo postignuće: prvi let u svemir" proveo je u suradnji sa SŠ I. Meštrovića u Drnišu. Tri učenice pod mentorstvom profesorica izradile su digitalni edukativni sadržaj sa zanimljivim podacima o životu Jurija Gagarina i detaljima njegovog prvog leta u svemir. Projekt je potom u Muzeju predstavljen učenicima OŠ, koji su provjerili usvojeno znanje putem kviza, a oni najuspješniji osvojili su nagrade. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Olga Nerlović, Zlata Bilandžija i Antonia Tomić.

GRADSKI MUZEJ OMIŠ

Gradski muzej Omiš po prvi puta se uključio u EMA-u, a programom "Iz/Van/Red/No – Razno/Vrsno" obuhvatio je nekoliko prezentacijsko-edukativnih sadržaja – program "Istražimo stalni postav GM Omiš", likovnu izložbu Marina Baučića "Katedrala" te online izložbu "Digitalizirani Poljički statut". Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Angela Tabak.

HRVATSKI POMORSKI MUZEJ SPLIT

Hrvatski pomorski muzej Split u sklopu programa "Izvanredne situacije na moru" na svojim je društvenim mrežama objavljivao online kvizove različitih kategorija, na temu pomorskih, odnosno brodskih nesreća, uz podjelu nagrada pobjednicima. Teme kvizova su bile: "Brod Bakar", "Neretvanska lađa i trupica", "Plovne dizalice", "Nesreće brodova u službi Jadrolinije", "Nesreće stranih brodova na Jadranu", "Područja brodskih nesreća", "Brod Istranka", "Murtersko more" i "Signa-

< EMA u Hrvatskom pomorskom muzeju Split

8/ Planirani program za djecu "Muzej nije planet" nije bio realiziran u zadanom vremenskom okviru – tijekom lipnja 2021., radi otežane organizacije događanja u kojima djeca sudjeluju, te će se program održati u drugom terminu, kad se za to osiguraju uvjeti.

9/ U suradnji s Dubravkom Tullio.

lizacija prilikom pomorskih nesreća". U sklopu programa u Muzeju su održane i dječje radionice "Ribolovka".

Akcija je trajala od 15. svibnja do 15. lipnja 2021. Autor programa je Karlo Šošić.

KNINSKI MUZEJ KNIN

Tijekom trajanja programa "Izvanredna kninska trojka" održane su radionice, predavanja i igre, čiji je cilj bio prikazati lik i djelo trojice istaknutih Kninjana – arheologa fra Luje Maruna, akademika Hrvoja Požara i humaniste Nikice Slavića, koji su svojim izvanrednim talentom, upornošću i marljivošću znatno pridonijeli razvoju i promociji Knina i Hrvatske.

Program je realiziran u suradnji s udrugom

Čarobni svijet iz Knina. Akcija je trajala od 24. do 29. lipnja 2021. Autor programa je Goran Mrnjavac.

MEMORIJALNI CENTAR "FAUST VRANČIĆ"

U sklopu programa "Baštinsko blago otoka Prvića" za širu javnost je na društvenim mrežama Centra predstavljeno online predavanje "Otok Prvić u izvanrednim okolnostima kroz povijest", koje kronološki obrađuje sve izvanredne situacije kroz koje su prolazili stanovnici otoka – od kasne antike do današnjeg vremena i korona krize.

Dječji program održan je kroz dvije radionice u sklopu projekta "Pogled(ajmo) u baštinu!", koji MC provodi u suradnji s lokalnom

zajednicom, s naglaskom na otočnim temama.

Na radionicama "Prvinsko ruho" i "Prvinsko blago" djeca su svoje crteže narodnih nošnji, baštinskih predmeta i veduta otoka Prvića aplicirala na keramičke šalice i platnene torbe, koje su ušle u ponudu suvenirnice.

Akcija je održana 25. lipnja, te 05. i 23. srpnja 2021. Autorice programa su Zlatka Rodin i Ivana Skroza.

MUZEJ BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

Muzej betinske drvene brodogradnje u sklopu programa "Vanka škvare" organizirao je likovni natječaj na temu tradicijskih drvenih brodova, na kojemu su sudjelovali učenici viših razreda OŠ iz cijele Hrvatske. Učenici su mogli odabrati teme: prikaz brodske konstrukcije, prikaz gajete u jedrenju i prikaz veslanja u gajeti. Najuspješniji odabrani radovi (radovi na papiru i 3D modeli) nagrađeni su i postavljeni u obliku privremene izložbe u Muzeju, a osam radova je pronašlo svoje mjesto na vizualima otisnutim na majicama koje su postale dio muzejske suvenirnice. Akcija je trajala od 28. travnja do 11. srpnja 2021. Autori programa su Ivana Skroza i MBDB.

MUZEJ CETINSKE KRAJINE – SINJ

Muzej Cetinske krajine – Sinj u ovogodišnjem EMA-u se uključio programom "Izvana", u sklopu kojega je snimljena prva epizoda emisije "Malci kulturnjaci", koja otkriva kako svijet kulture izgleda u očima djece. Dvoje malih novinara u svojem su muzejskom studiju na dan otvorenja novog stalnog postava ugostili različite sugovornike (od članova lokalne policijske klape do predstavnika državnoga vrha) s kojima su popričali o kulturi i muzejima. U emisiju su se uključili i mali novinari iz cijele Hrvatske, koji su sa svojim sinjskim "kolegama" popričali o svojim posjetima muzejima i drugim kulturnim ustanovama te kritički predstavili viđeni i doživljeni sadržaj. Emisija je objavljena i dostupna na muzejskim društve-

nim mrežama i platformama. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Daria Domazet i Anđela Vrca.

MUZEJ GRADA KAŠTELA

U sklopu programa "Kambelovska ljubavna priča Mihovil Cambi i njegova Karmela", predstavljena je povijesna ljubavna priča kaštelanskoga kraja u slikovnici i digitalnom obliku, uz prigodne muzejske suvenire, te je u suradnji Muzeja s Gradskom knjižnicom Kaštela organiziran online nagradni natječaj za učenike kaštelanskih osnovnih škola, pod nazivom "Pročitaj, poslušaj, zamisli pa nacrtaj ili naslikaj i osvoji nagradu!". Djeca su izrađivala likovne ilustracije prema tekstu priče, u kojima su na zanimljiv i iskren način, raznim slikarskim tehnikama iskazala svoje viđenje priče. Prestigli dječji radovi objavljeni su na muzejskim mrežnim stranicama, a bit će i izloženi u Muzeju. Akcija je izazvala veliki interes javnosti i lokalnih medija. Akcija je trajala od 30. travnja do 21. listopada 2021.¹⁰ Autor programa je Mario Klaić.

MUZEJ GRADA ŠIBENIKA

U sklopu programa "Izvanredni Roberto de Visiani" organizirane su botaničke radionice na otvorenome, namijenjene djeci predškolske dobi i učenicima razredne nastave. U sklopu radionice djeca su izrađivala herbarij i upoznava se s biljem koje se može najčešće naći u Šibeniku i okolici, dok su najmlađi crtali svoje omiljeno dalmatinsko cvijeće, ujedno upoznajući djelo i rad našeg najvećeg botaničara, de Visiana. Akcija je trajala od 10. do 20. svibnja 2021. Autorica programa je Ivana Vučinović.

MUZEJ TRILJSKOG KRAJA

Program Akcije Muzeja triljskog kraja, pod nazivom "IZ/VAN muzeja, muzej!", započeo je na Međunarodni dan muzeja, kada je u suradnji s Odsjekom za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu održano online predavanje "Vještine koje su obilježile stoljeća

>
EMA u
Narodnom
muzeju
Zadar

^{10/} Akcija Muzeja grada Kaštela bila je u tijeku u vrijeme pisanja rada. Radi toga u radu nije bilo moguće prikazati potpuni doseg navedene Akcije niti finalni broj posjećenosti programa.

- tkanje". Na predavanju su sudionici naučili više o razvoju i vještini izrade predmeta od tekstila kroz povijest. U sklopu Akcije održane su i edukativne radionice na otvorenome, organizirane za učenike nižih razreda OŠ. Nakon kraćeg predavanja o svakodnevici rimske VII. legije te legionarima koji su boravili u logoru Tilurij pokraj Trilja, sudionici su od dostupnih materijala (karton, papir, vezice, zakovice i dr.) izradili vlastiti par vojnih čizmica/sandala – kaliga, koje su stoljećima nosili rimski vojnici. Akcija je trajala od 18. do 25. svibnja 2021. Autorice programa su Sanja Budić Leto, Vinka Matijević i Zrinka Šimić-Kanaet.

NARODNI MUZEJ ZADAR

U sklopu programa Narodnog muzeja Zadar "**Iz/van/PLES/no**" u Kneževoj palači su održane plesne radionice prilagođene djeci predškolske dobi, koje su simbolički započele na Svjetski dan plesa. Cilj radionica je bio potaknuti djecu na pokret, ples i igru, uz us-

pješno spajanje plesnih pokreta i malih plesnih sekvenci, kreativnih zadataka i tradicijsku igru. No, Muzej je navedene plesne radionice povezao i sa stalnim izložbenim postavom te povremenom izložbom, pa su tako u postavu odigrane zanimljive plesne igre i otplesan jedan svečani bal, a maleni sudionici su kroz pokret i ples naučili ponešto o povijesti i važnosti sporta - razvijajući maštu kroz pokret i igru. Akcija je trajala od 29. travnja do 30. lipnja 2021. Autorice programa su Marija Šarić Ban i Lucija Sekula, a asistentica je Ivona Kovačević.

PRIRODOSLOVNI MUZEJ DUBROVNIK

Prirodoslovni muzej Dubrovnik ostvario je suradnju s Domom Marina Držića, a u sklopu programa "**Izvanredne** ptice u **izvanrednim** okolnostima", sudionici su mogli saznati brojne informacije i zanimljivosti o bijeloj čiopi, ptici koja se kolonijalno gnijezdi na nepristupačnim liticama, a Dubrovnik je jedini grad u Hrvatskoj gdje je za gniježđenje u velikom broju izabrala šupljine u zidinama stare gradske jezgre. Sudionici radionica su nakon kraće prezentacije, u šetnji gradom promatrali čiope te uočavali razlike u vrstama, a u kreativnom dijelu izrađivali su čiope koristeći se kolaž tehnikom, papir mašecom, ugljenom i akrilnim bojama. U sklopu Akcije obilježen je i Svjetski dan čiopa. Akcija je trajala od 30. svibnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Dubravka Tullio.

PRIRODOSLOVNI MUZEJ METKOVIĆ

Prirodoslovni muzej Metković uključio se u 26. EMA-u programom "**Iz/Van/Red/No!** Dragutin Erak", za vrijeme trajanja izložbe Erakovih fotografija biljnog i životinjskog svijeta neretvanskoga kraja. Naime, Dragutin Erak je punih godinu dana fotografirao močvara, jezera, vlažnih livada i krški prsten oko doline, koji je savršen za promatranje života svijeta tijekom cijele godine. Osim razgleda izložbe fotografija, posjetitelji su bili pozvani na sudjelovanje u Akciji vlastitim fotografijama

prirode, te bilježaka o životu u delti Neretve. Pristigle fotografije, crteži i bilješke sudionika o živom svijetu doline uključene su u posebni dio izložbe. Akcija je trajala od 22. travnja do 05. lipnja 2021. Autori programa su Dragutin Erak i Ivana Baće.

STALNA IZLOŽBA CRKVE UMJETNOSTI

Stalna izložba crkvene umjetnosti po prvi puta se uključila u EMA-u, i to programom "**Muzej izvan** okvira – kako restauriramo umjetnine?". Za sudionike Akcije organizirana je interaktivna edukativna radionica za djecu, uz kratko predavanje stručnjaka restauratora-konzervatora i kreativno izražavanje sudionika. Stručnim predavanjem i razgledom postava djeci je omogućen uvid u restauratorsku struku, a u likovnom dijelu radionice sudionici su bili podijeljeni u četiri skupine, koje su dobile zadatak restaurirati umjetninu (predložak slikarskog djela koje se nalazi u SICU). Cilj programa bilo je širenje znanja o kulturnoj

baštini na zadarskom području te edukacija djece i šire javnosti o važnosti adekvatne i pravovremene zaštite umjetnina. Akcija je trajala od 18. do 21. svibnja 2021. Autorica programa je Ana Jordan Knežević.

UMJETNIČKA GALERIJA DUBROVNIK

Umjetnička galerija Dubrovnik u sklopu programa "**NeRED** u Atelijeru" pronašla je u izvanrednim okolnostima pandemije prividni red u neredu Atelijera Pulitika.

U Atelijeru su organizirane edukativne radionice, čiji je cilj bio poticanje i dodatno motiviranje najmlađih da kroz istraživački rad, promišljanje i stvaralaštvo ostvare drugačiji odnos prema radu.

Boravak u slikarevu atelijeru približio ih je kreativnom neredu i stvorio povoljne uvjete za stvaranje zanimljivih radova u različitim likovnim tehnikama, koristeći se primjerima originalnih slikarevih djela. Akcija je trajala od 30. travnja do 30. lipnja 2021. Autorica programa je Ivona Šimunović.

mr. sc. JAKOV RADOVČIĆ (1946.-2021.)

Odlazak muzejskog savjetnika Jakova Radovčića veliki je gubitak za hrvatsku kulturu i znanost, a posebice za muzejsku zajednicu, u kojoj je, pomičući granice, aktivno sudjelovao dugi niz godina.

Njegova postignuća, način promišljanja, temperament i osobnost ostat će zauvijek zapisani u memoriji svih koji su imali sreću surađivati i družiti se s njim, ali i onih koji su ga tek površno poznavali.

Jakov Radovčić rođen je 2. srpnja 1946. godine u Kostanju, u Poljicima kod Omiša. Svoje školovanje započeo je u Splitu, a nastavio u Zagrebu, gdje je i diplomirao geologiju i paleontologiju na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu 1970. godine. Na Biološkom odjelu Sveučilišta Illinois u Chicagu, SAD obranio je 1974. godine svoj magistarski rad. Premda je svoj profesionalni put započeo u Zavodu za paleontologiju i geologiju kvartara Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, ipak je većinu svog radnog vijeka proveo u Geološko-paleontološkom odjelu Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja, gdje se u potpunosti ostvario u profesionalnom smislu. Svoj znanstveni i muzejski rad vezao je uz jednu od najznačajnijih zbirki HPM-a, Zbirku krapinskog pleistocena, koju je još davne 1899. godine prikupio, obradio i pohranio u Muzeju Dragutin Gorjanović-Kramberger.

S obzirom da je riječ o referentnoj svjetskoj građi važnoj za izučavanje neandertalaca, ali i fosilnog čovjeka uopće, Jakov je tijekom svog rada surađivao s mnogim inozemnim institucijama, posebice s vodećim paleoantropolozima svijeta s kojima je održavao ne samo profesionalne, već i dugogodišnje prijateljske veze.

Jakov Radovčić jedan je od idejnih začetnika i prvi autor programske koncepcije integriranog Hrvatskog prirodoslovnog muzeja koji 1986. godine nastaje spajanjem triju za-

grebačkih muzeja (Geološko-paleontološki muzej, Mineraloško-petrografski muzej, Zoološki muzej). Bio je autor, suautor, organizator ili suorganizator brojnih zapaženih izložaba (*Razvoj čovjeka*, 1980. - 1985.; *Krapinski pračovjek – spomenik svjetske baštine*, 1987., 1988.; *Die Neandertaler und die Anfänge Europas*, 1993.; *Stoljeće geologijskih karata Hrvatske*, 1994.; *Znanost u Hrvata*, 1996.; *Lovci na mamute*, 1996. – 1997.; *Gesucht: Neandertaler / 150 Jahre evolutionärer Spurensicherung*, 1998.; *Brdine marijagoričke: geološka prošlost i najstariji tragovi života okolice Brdovca i Marija Gorice*, 2003.) i nekoliko stalnih muzejskih postava (Zagreb, Samobor, Ilok itd.). Svoj doprinos suvremenoj muzejskoj prezentaciji hrvatskog prirodoslovlja Jakov je "ugradio" i u Kamenospisnu kartu (Zagreb, 2003.) smještenu u atrij Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja.

Kruna njegove muzejske djelatnosti definitivno je jedan od najsuvremenijih muzeja u Hrvatskoj - Muzej krapinskih neandertalaca u Krapini, čiju ideju i razradu stručne koncepcije potpisuje Jakov Radovčić, a arhitektonsko rješenje i likovno oblikovanje Željko Kovačić,

njegov dugogodišnji suradnik.

Samostalno ili u suautorstvu, Jakov Radovčić objavio je nekoliko monografija, a među prvim su: *"Gorjanović-Kramberger i krapinski pračovjek / Gorjanović-Kramberger and Krapina Early Man"* i *"The Krapina hominids: an illustrated catalog of skeletal collection"*, publicirane 1988. godine, a slijedile su brojne druge. Objavio je i velik broj znanstvenih, popularnoznanstvenih i stručnih radova u Hrvatskoj i inozemstvu. Mnogi od njih tiskani su u najuglednijim svjetskim časopisima kao što su *Nature* i *Science*.

Jakov Radovčić bio je član Hrvatskoga geološkog društva kao i istaknuti član Hrvatskoga muzejskog društva. Bio je predsjednik Saveza muzejskih društava Hrvatske, a svoj doprinos dao je i u radu nekoliko mandata Hrvatskog muzejskog vijeća. Također bio je i član Savjeta za paleontologiju čovjeka u Parizu kao i Asocijacije američkih fizičkih antropologa.

Dobitnik je brojnih nagrada i priznanja: odličja Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića, nagrade Hrvatskoga muzejskog društva za životno djelo *Pavao Ritter Vitezović*, Godišnje nagrade Hrvatskoga antropološkog društva te nagrade *Mila Gojsalić*, za očuvanje

baštine i opstojnost identiteta Poljica. Godišnju nagradu Hrvatskoga muzejskog društva za 2010. dobio je zajedno s arhitektom Željkom Kovačićem za autorski projekt i realizaciju Muzeja krapinskih neandertalaca.

Jakov je u Zagrebu proveo više od pola stoljeća, pratio je kulturni i društveni život Grada, ali i sudjelovao u njegovu kreiranju, ne propuštajući priliku napraviti "dir" po centru. I kad bismo, poslije nekog otvorenja izložbe došle na Cvjetni trg, ne bi još ni uspjele izgovoriti *"Sad će naići Jakov"*, a on bi u tom trenu stvarno i naišao!

I opet ćemo sjesti na Cvjetni, Jakov više neće naići, ali prizivajući sjećanja točno znamo što bi nam rekao: *"O, cure, di ste? Šta ima nova u Museumu? Ah, nema boljeg posla od posla u Muzeju..."* ili bi nam pak citirao neku prigodnu rečenicu svoje pokojne babe.

Premda je većinu svoga života proveo u Zagrebu, ipak mu je pogled često "bježao" prema jugu i Dalmaciji te je rado i s ponosom isticao svoje poljičko podrijetlo, a Poljica je odabrao i kao mjesto svog vječnog počinka.

Jakov Radovčić preminuo je u Zagrebu 27. srpnja 2021. godine.

Jakov Radovčić s ostacima krapinskih neandertalaca snimljen za njemački magazin GEO, Hrvatski prirodoslovni muzej, 2001.

In memoriam

mr. sc. DARKO RUKAVINA (1944.-2021.)

Naš dragi kolega i prijatelj, muzejski savjetnik, mr. sc. Darko Rukavina napustio nas je 1. lipnja 2021. godine u 77. godini života.

Darko Rukavina rođen je 8. lipnja 1944. godine u Gospiću. Osnovnu i srednju školu završio je u Zagrebu. Diplomirao je 1970. godine na Geološkom odjelu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje je i magistrirao 1982. godine.

Asistent u Geološko-paleontološkoj zbirci i laboratoriju za krš (od 1974. godine Zavod za paleontologiju i geologiju kvartara) tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti postaje 1973. godine. U Geološko-paleontološki odjel Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja dolazi deset godina kasnije, gdje i ostaje do kraja svog radnog vijeka.

Bio je aktivan i dugogodišnji član različitih strukovnih udruženja – Hrvatskoga geološkog društva, Hrvatskoga antropološkog društva, Hrvatskoga speleološkog društva i Hrvatskoga muzejskog društva, izlagao je na brojnim kongresima i simpozijima koji su problematizirali teme vezane uz geologiju i paleontologiju kvartara te njihovu muzejsku prezentaciju i interpretaciju.

Geolog i paleontolog po obrazovanju i muzealac u najcjelovitijem značenju te riječi, u gotovo trideset godina svog radnog vijeka u Muzeju Darko Rukavina ostavio je doista neizbrisiv trag. Predanost muzejskom poslu ogledala se u svim aspektima njegova djelovanja. S jednakom je privrženosti, stručno i savjesno, pristupao radu na zbirka-

ma, kao i njihovoj prezentaciji kroz brojne nadahnute izložbe koje će se još dugo spominjati u muzejskim krugovima, a zasigurno i živjeti u sjećanju muzejske publike. Osteološka zbirka sisavaca i gmazova, čiji je bio voditelj, pod njegovim je stručnim nadzorom bila pažljivo i brižno čuvana, vođena iznimnim poznavanjem predmetne građe i jednom posve posebnom ljubavlju prema pleistocenskim životinjama.

Darko je posjedovao i onu osobitu, istančanu vrstu kreativnosti koja je posebice dolazila do izražaja u njegovim izložbama. Prisjetimo se bile su to: *Doba dinosaura*, 1994, *Ledeno doba*, 1996, *Nemirna Zemlja*, 2004, *Morski psi: Megalodon*, 2007. Te su izložbe, dakako, bile stručno i znanstveno utemeljene, ali i redovito donosile nešto novo i atraktivno, bila to neka rekonstrukcija ili pak posve neobična

instalacija koja je privlačila posjetitelje. Njegovi katalozi ne samo da su obilovali informacijama i plijenili zanimljivostima, oni su bili i vizualno dopadljivi, a većinu ilustracija izrađivao je sam, provodeći veliki dio slobodnog vremena nastojeći crtežima prikazati neku ledenodobnu životinju u svom karakterističnom okruženju.

Pored brojnih radova, stručnih i znanstvenih članaka koje je objavljivao u raznim časopisima, posebno valja istaknuti nekoliko muzejskih publikacija, primjerice Kataloge fosilnih kralježnjaka i beskralježnjaka pohranjenih u Hrvatskome prirodoslovnom muzeju, u šest tomova, te vrlo koristan Priručnik za prepiranje i zaštitu fosila.

Svi koji su poznavali Darka složiti će se da je bio dobar geolog i muzealac te da je svojim

predanim i kreativnim radom uistinu zadužio geološku i muzejsku struku.

Bio je drag i pažljiv čovjek, dobronamjeran i uvijek prijateljski raspoložen, stoga nam je bilo lijepo dijeliti s njim radne, ali i druge zajedničke trenutke u našem Muzeju, u Demeetrovoj 1.

I u nekim novim muzejskim pričama i druženjima zasigurno ćemo još dugo spominjati našega Darka i s nostalgijom se sjećati minulih vremena.

Katarina Krizmanić i Nediljka Prlj Šimić
Hrvatski prirodoslovni muzej,
Demetrova 1, Zagreb

Fotografije: Nives Borčić

< Darko Rukavina s kolegama iz Geološko-paleontološkog odjela, 2004.

2021.

